

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Tarinallisen leikin kehittämistä päiväkodin kasvattajien kanssa

Keränen, Tiina

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Tarinallisen leikin kehittämistä päiväkodin kasvattajien kanssa

Tiina Keränen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2014

Tiina Keränen

Tarinallisen leikin kehittämistä päiväkodin kasvattajien kanssa

Vuosi 2014 Sivumäärä 78

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää tarinallinen leikki, uusi menetelmä leikin tueksi, yhdessä vantaalaisen päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tarinallinen leikki koostui seuraavista teemoista: tarinallisuus, leikki, luovat menetelmät, lasten osallisuus ja innostava ohjaajuus. Opinnäytetyön tavoitteena oli, että päiväkodin kasvattajat kehittävät omalle ryhmälleen tarinallisen leikin, jossa hyödyntävät ja soveltavat sen teemoja, minkä jälkeen he kokeilevat sitä käytännössä lasten kanssa. Tavoitteena oli myös innostaa kasvattajia tarinallisen leikin käyttöön ja kehittämiseen.

Opinnäytetyö koostui suunnittelusta ja teoriaan tutustumisesta, jonka jälkeen siirryttiin toimintaan. Toiminta koostui kasvattajille esittäytymisestä, kahdesta kehittämisillasta, joissa kehitettiin tarinallista leikkiä kasvattajien kanssa sekä tarinallisten leikkien kokeilusta käytännössä toimintahetkissä. Toimintaa arvioitiin haastattelujen avulla toiminnan aikana, haavoittamalla kasvattajia ja lapsia sekä keräämällä palaute kasvattajilta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan kehittämisprojektia sekä tarinallisen leikin teemoja eli tarinallisuutta, leikkiä 1-6-vuotiaana, lasten osallisuutta sekä innostavaa ohjaajuutta sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Luovia menetelmiä tarkastellaan draaman, musiikin, liikunnan ja tanssin sekä kuvan näkökulmasta.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet täyttyivät. Kasvattajat hyödynsivät ja sovelsivat tarinallisen leikin teemoja ja kehittivät omalle ryhmälleen sopivan tarinallisen leikin, jossa ryhmän tarpeet oli huomioitu. Tarinallinen leikki innosti kasvattajia käyttämään uutta menetelmää sekä herätti heitä tarinallisen leikin teemojen tärkeydestä. Lapset olivat innoissaan osallistessaan tarinallisiin leikkeihin. Kasvattajat suunnittelivat tarinalliset leikkinsä siten, että pysyvät soveltamaan ja käyttämään niitä jatkossakin. Suurin osa kasvattajista suhtautui tarinallisen leikin tulevaisuuteen innokkaasti.

Tiina Keränen

Developing the narrative play with educators in a nursery

Year	2014	Pages	78
------	------	-------	----

The purpose of this functional thesis was to develop a narrative play, a new method to support play, with the staff of one day care center in Vantaa. The narrative play was based on the following themes: narrativity, play, creative methods, children's participation and inspiring guidance. The aim of this thesis was that the day care center's educators develop a narrative play for their group, where they utilize and put its themes into practice. After this the educators tried the narrative play in practice with the children. The aim was also to inspire the educators to use the narrative play and keep developing it.

This thesis consists of planning and getting familiar with the theory and after that we started the activity. The activity included two occasions in which the narrative play was developed with the educators, and trying out the narrative play in action. The activity was assessed via interviews and observations of the educators and the children. Feedback from the educators was also collected. In the theory section of this thesis, the development process and the themes of the narrative play, such as narrativity, play, children's participation and inspiring guidance in the context of social-cultural inspiration, are examined. The creative methods are examined from the view of drama, music, art, sport and dance.

The aims of this thesis were achieved. The educators utilized and applied the themes of the narrative play and developed a narrative play for their own group, which was a suitable for each individual group. The narrative play inspired the educators to use the new method and it also reminded the educators of the importance of the narrative play's themes. The children were excited to participate in the narrative plays. The educators planned their narrative plays in a way that they can apply and use them also in the future. Most of the educators thought that the narrative play could be used in the future.

Keywords: developing, day care center, narrativity, play, creative methods, children's participation, socio-cultural inspiration

Sisällys

Johdanto.....	6
1 Opinnäytetyön tavoitteet.....	7
2 Kehittämisprojekti.....	9
3 Tarinallisen leikin teemat	11
3.1 Tarinallisuus.....	12
3.2 Leikki 1-6-vuotiaana	14
3.3 Luovat menetelmät varhaiskasvatuksessa	15
3.4 Lasten osallisuus.....	17
3.5 Innostava ohjaajuus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta.....	19
3.6 Aikaisemmat tutkimukset.....	20
4 Kehittämisprosessin kuvaus	22
4.1 Haasteet ja riskit.....	23
4.2 Suunnitelma ja tutkimuslupa.....	24
4.3 Alkutervehdys.....	25
4.4 Alkuhaastattelut.....	25
4.5 Kehittämisillat	27
4.6 Toimintahetket	34
4.7 Loppupurku.....	46
4.8 Palaute: Innostuneisuus	47
5 Arviointi.....	51
5.1 Toiminnan arviointi	51
5.2 Tavoitteiden arviointi	55
6 Eettisyys	56
7 Pohdinta	59
Lähteet	62
Liitteet.....	64

Johdanto

Tein opinnäytetyöni yhteistyössä yhden Vantaan kaupungin päiväkodin kanssa. Päiväkoti kuuluu Vantaan kaupungille ja se on Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyökumppani. Päiväkodissa on yhteensä neljä ryhmää: 1-3-vuotiaat, 3-4-vuotiaat, 4-5-vuotiaat sekä 5-6-vuotiaat. Kasvattajilla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan päiväkodin lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia. Lastenhoitajia päiväkodissa oli seitsemän ja lastentarhanopettajia viisi.

Kehittämisen kohde syntyi omasta kiinnostuksesta aiheeseen ja yhteisestä keskustelusta päiväkodin johtajan kanssa. Aihe selkiintyi hiljalleen ja konkretisoitui paremmin tapaamisissa opinnäytetyön ohjaajien kanssa. Kehittämisen tarve tuli suoraan työelämältä ja se myös tuki omaa kiinnostustani aihetta kohtaan. Olin ilmaissut oman kiinnostukseni luovia menetelmiä kohtaan, mutta samalla myös avoimuuteni tulevaa opinnäytetyön aihetta kohtaan. Työelämä ilmaisi myös oman tarpeensa ja saimme hyvin yhdistettyä kummankin tarpeet yhteen.

Opinnäytetyötä tehdessä Vantaan kaupungin päiväkodeilla oli tavoitteena kehittää ja painottaa leikkiä toimintayksiköissään. Tästä syntyi tarinallinen leikki, jota lähdettiin kehittämään ja soveltamaan päiväkodin kasvattajien ja päiväkodin johtajan kanssa. Tarkoituksenamme oli kehittää menetelmä leikin rinnalle. Tarinallisessa leikissä hyödynnetään tarinallisuutta, leikkiä, luovia menetelmiä, lasten osallisuutta ja innostavaa ohjaajuutta. Pidimme kaksi kehittämispiltaa, joissa tarinallista leikkiä käsiteltiin ja kehitettiin päiväkodin kasvattajien kanssa. Jokainen tiimi kehitti omalle ryhmälleen oman tarinallisen leikin, jota kokeiltiin käytännössä. Päiväkodissa oli neljä ryhmää, jotka koostuivat kasvattajista ja lapsista. Näiden eri ryhmien kasvattajat muodostivat neljä eri tiimiä.

Opinnäytetyön aihe oli itselleni mielekäs, sillä olen kiinnostunut lapsien kanssa työskentelystä sekä luovien toimintojen soveltamisesta. Päiväkoti ympäristönä oli tuttu minulle kahden aikaisemman työharjoittelun vuoksi. Halusin vahvistaa vielä osaamistani päiväkotiympäristössä, joten opinnäytetyön liittyminen päiväkodin toimintaan oli minulle itsestäänselvyys. Lastentarhanopettajan pätevyyden hankkiminen rajasi myös kohderyhmää. Opiskelujeni painottuessa draaman ja musiikin pariin halusin myös liittää luovien toimintojen käyttöä opinnäytetyöhön. Koin tärkeäksi vahvistaa luovien menetelmien käyttöä soveltamalla. Tarinallinen leikki siis palveli niin työelämän organisaatiota kuin omaa kiinnostustani.

Opinnäytetyössäni käyn ensin työn tavoitteet läpi ja avaan hieman käyttämiäni arviointi menetelmiä sekä toiminnallisen opinnäytetyön sisältöä. Tämän jälkeen avaan kehittämisprojektin käsitettä. Avaan myös tarinallisen leikkiin liittyvät teemat, jotka havainnollistavat ja selkeyttävät käsitteen ymmärtämistä. Kerron myös muutamasta aikaisemmasta tutkimuksesta.

Tämän jälkeen kuvaan kehittämisprosessin eri vaiheet ja lopuksi arvioin opinnäytetyön tavoitteita ja toimintaa.

1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää tarinallinen leikki, uusi menetelmä leikin tueksi päiväkodin kasvattajien käyttöön. Tarinallinen leikki tuki Vantaan kaupungin päiväkodeilleen asettamaa tavoitetta lisätä ja tukea lasten leikkiä. Aihe tuki päiväkodin omaa tavoitteellista kehittymistä sekä opiskelijan omia tavoitteita. Tarinallisessa leikissä hyödynnettiin seuraavia teemoja: tarinallisuus, leikki 1-6-vuotiaana, luovat menetelmät varhaiskasvatuksessa, lasten osallisuus sekä innostava ohjaajuus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Näitä teemoja yhdistelemällä jokainen tiimi kehitti kahdessa kehittämisillassa omalle ryhmälleen menetelmän, jota lähtivät viemään eteenpäin. Teemoista jokainen tiimi kehitti omaan ryhmään sopivan menetelmän, jota ryhmä sillä hetkellä tarvitsi. Ihanne tilanteena oli, jos tiimi pystyisi käyttämään omaa tarinallista leikkiään osana päiväkodin arkea. Tarinallinen leikki kehitettiin yhteistyössä kasvattajien ja päiväkodin johtajan kanssa. Tarinallisen leikin kehittämistä arvioitiin haastattelujen ja havainnoinnin avulla prosessin aikana.

Toisena tavoitteena oli innostaa kasvattajia uuden menetelmän käyttämiseen ja kehittämiseen. Tavoitteena oli, että kasvattajat ja päiväkodin johtajat kokisivat kehitetyn tarinallisen leikin arvokkaaksi ja että he pystyisivät käyttämään menetelmää päiväkodin arjessa tulevaisuudessa. Tähän keskityttiin koko prosessin ajan. Haastattelujen, havainnoinnin sekä palautelomakkeen avulla tarkasteltiin kasvattajien ja johtajan ajatuksia uudesta menetelmästä.

Kolmantena tavoitteena oli soveltaa tarinallista leikkiä käytännössä. Tarkoituksena oli, että kasvattajat kokeilevat kehittämisilloissa kehittämäänsä menetelmää omassa ryhmässään toimintahetkissä. Jokainen ryhmä piti oman toimintahetkensä lasten kanssa kehittämisiltojen jälkeen. Kasvattajilla oli vapaus kokeilla menetelmää joko pienryhmissä tai koko ryhmänä. Kehitetty menetelmä oli ryhmäkohtainen, mutta sitä voitiin toteuttaa myös pienryhmissä kasvattajien oman harkinnan mukaan niin, että se palveli ryhmän lapsia. Menetelmän käytännön kokeilua arvioitiin havainnoimalla toimintahetki ja haastatteleamalla kasvattajia sen jälkeen.

Luovien toimintojen suuntautumisvaihtoehtoon suuntautuneena olen oppinut ja harjoitellut käyttämään kuvaa, musiikkia, draamaa sekä liikuntaa ja tanssia sosiaalialan työssä. Näitä hyödyntäen myös opinnäytetyössä, oli omana tavoitteena oppia käyttämään luovia toimintoja soveltaen ja uutta kehittäen. Koska suuntautuneisuus opinnoissa oli myös varhaiskasvatuksessa, tavoitteena oli kehittyä ja syventää tietoa päivähoitotyöstä ja varhaiskasvatuksesta niin teoriassa kuin käytännössä. Ohjaamisessa ja toimintojen suunnittelussa on omat haasteensa ja

toivoin, että kehityn myös niissä. Omia tavoitteita arvioitiin oppimispäiväkirjan sekä kasvattajilta saadun palautteen avulla.

Opinnäytetyön aiheella, tarinallisella leikillä, oli yhteys Vantaan kaupungin päiväkodeilleen asettamaan tavoitteeseen lisätä ja tukea leikkiä päiväkodeissa. Vantaan kaupungin painottaessa opinnäytetyötä tehdessä leikin tärkeyttä, olivat tarinallisen leikin tulokset tärkeitä. Tarinallisen leikillä voitiin vastata Vantaan kaupungin kehittämistavoitteeseen. Menetelmänä tarinallinen leikki tuki leikin lisäämisen ja parantamisen tavoitetta.

Opinnäytetyön arviointikysymyksinä ovat:

”Millaisia tarinallisia leikkejä kehittämisilloissa syntyi?”

”Miten kasvattajat innostuivat kehittämään ryhmäänsä uuden menetelmän ja miten sitä tullaan käyttämään tulevaisuudessa?”

”Miten kasvattajat kokivat menetelmän kokeilemisen käytännössä?”

Omat arviointikysymykset

”Kuinka sovelsin luovia toimintoja?”

”Miten kehityin varhaiskasvattajana ja kuinka tietoni päivähoitotyöstä syventyi?”

”Millä tavalla kehityin ohjaajana?”

Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja raportointi tutkimusviestinnän avulla. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee työelämän toiminnan ohjeistamista käytännössä, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. (Vilkka & Airaksinen 2003: 9.) Ammattikorkeakouluasetuksessa (352/2003) sanotaan: ”Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä”. Opinnäytetyö palvelee opiskelijan omaa ammatillista kasvua, osaamisen kehittymistä, työelämää, aluekehitystä sekä innovaatiotoimintaa. Opinnäytetyön avulla opiskelija näyttää olevansa oman alan asiantuntija, kehittää tutkimuksellisesti työelämää sekä tuottaa uusia ratkaisuja tuotteina, toimintamalleina tai työkaluina. (Nieminen 2014.)

Tein toiminnallisen opinnäytetyöni projektina. Vilkka ja Airaksinen kuvaavat, että projekti on tietyn ajan kestävä prosessi, jossa on tavoitteet. Projekti voi olla osa laajempaa hanketta tai rajattu ja kertaluontoinen tulos. Suunnittelu, organisointi, toteutus, valvominen, seuraaminen ja arviointi täytyy suorittaa tarkasti projektia tehdessä. Suositeltavaa on, että jo suunnittelussa työelämän edustaja, ohjaaja sekä opinnäytetyön tekijä tekisivät yhteistyötä. (Vilkka & Airaksinen 2003: 48-49.)

Tutkimusmenetelmänä käytin soveltaen teemahaastattelua ryhmähaastatteluna sekä yksilöhaastatteluna. Hirsjärvi ja Hurme kuvaavat haastattelun eduksi sen, että tutkimuksen kohteena olevilla henkilöillä on mahdollisuus ilmaista itseään koskevat asiat mahdollisimman vapaasti. Haastattelun avulla voidaan myös syventää saatua tietoa kysymällä perusteluja vastauksiin lisäkysymyksillä. Haastattelussa on kuitenkin haasteensa. Haastattelijalta vaaditaan kokemusta ja taitoa haastattelun tekemisestä. Haastattelijat ja haastateltavat voivat myös aiheuttaa virheitä haastatteluun, esimerkiksi haastattelun luotettavuus voi kärsiä haastateltavan antamalla sosiaalisesti suotavia vastauksia. Teemahaastattelussa käsitellään tiettyjä teemoja, joista keskustellaan. Haastattelu etenee tiettyjen teemojen avulla eikä yksityiskohtaisia kysymyksiä kysytä. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 35, 47-48.) Keskustelu etenee tutkijan aloitteesta ja tutkijan ehdoilla, mutta vuorovaikutuksen avulla tutkija yrittää saada haastateltavalta vastauksia teemoihin liittyen. Teemahaastattelussa kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä, vaan haastattelijat varmistaa, että etukäteen valitut teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi. (Aaltola & Valli 2001: 24, 26-27.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä usein suuntaa antava tieto on riittävää. Haastattelujen puhtaaksi kirjoittaminen, litterointi, ei ole niin välttämätöntä ja järjestelmällistä kuin tutkimuksellisissa opinnäytetyöissä. (Vilka & Airaksinen 2003: 63-64.)

Havainnoin toimintaa koko opinnäytetyöprosessin ajan. Havainnoimalla pyritään keräämään aineistoa määrittelystä ongelmasta tai ilmiön tekijöistä. Osallistuminen liittyy myös havainnoinnin menetelmään. Havainnoimalla ja osallistumalla tutkija toimii parhaiten omalla persoonallaan. Havainnoimalla ja osallistumalla tutkija täsmentää tutkimuksen ongelmaa, arvioi sen sisällöllistä etenemistä, tekee muistiinpanoja sekä analyysin ja johtopäätökset. (Aaltola & Valli 2001: 124, 126-127.)

Kirjoitin myös oppimispäiväkirjaa. Oppimispäiväkirjaan kirjoitin tapaamiset päiväkodin johtajan kanssa, toiminnasta syntyneet ideat sekä muut ideat ja ajatukset prosessin aikana, kirjasin ylös mielenkiintoista kirjallisuutta sekä seurasin tavoitteiden saavuttamista. Vilkan ja Airaksisen mukaan opinnäytetyöpäiväkirja on sanallisesti tai kuvallisesti muotoiltu dokumentointi opinnäytetyöprosessista. Opinnäytetyö on pitkä prosessi, joten on hyvä kirjata ylös prosessia, jotta asiat muistuvat mieleen. (Vilka & Airaksinen 2003: 19.)

2 Kehittämisprojekti

Kehittämisprosessi on ainutlaatuinen ja se on yleensä alkanut jo ennen projektin toimintaa ja se usein myös jatkuu sen jälkeenkin. Kehittämisprosessiin kuuluu ideavaihe, suunnittelu, toteutus ja tulosten hyödyntäminen. (Seppänen-Järvelä 2004: 21.) Kehittäminen ja tutkimus yhdistyvät kehittämistutkimuksessa. Organisaatioissa kehitetään ja parannetaan toimintaa jatkuvasti ja sitä kutsutaan kehittämistyöksi. Kehittämistutkimuksessa käytetään erilaisia tut-

kimusmenetelmiä tilanteen ja kehittämiskohteen mukaan. Kehittämistutkimuksessa nojaututaan taustalla oleviin teorioihin ja siinä pyritään toiminnan parantamiseen. Kehittämistutkimukseen kuuluu kehittämistyö, jonka kohteena on esimerkiksi tuote tai toiminta sekä tutkimus, josta syntyy opinnäytetyö. (Kananen 2012: 19-20, 45.)

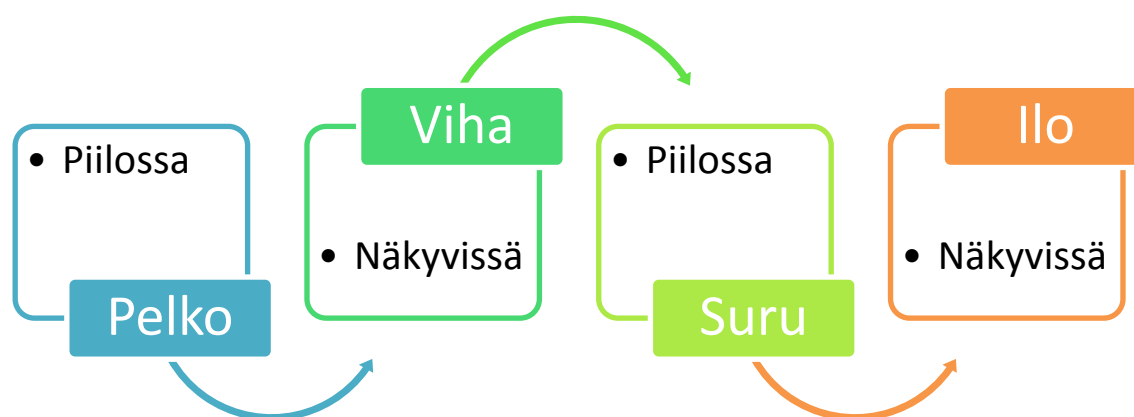
Projekti määritellään kertaluontoiseksi ja tietyn ajan kestäväksi tehtäväksi. Projekti tapahtuu organisaatiossa ja projektissa työskentelevät työtehtäviensä ohella tehtävään määrätyt henkilöt. Projektissa yleisesti halutaan luoda uutta ja sillä haetaan muutosta. Projektiin liittyy tyypillisesti kehittämistavoite ja projektissa onkin tärkeää, että se hyödyttää organisaation perustehtävää. Usein projektin vetäjä on hyvin innostunut ja sitoutunut aiheeseen. Projektin vetäjä voi myös vahingoittaa prosessia, sillä projektin ollessa yhden ihmisen vastuulla voi tilan ja mahdollisuuksien antaminen muille olla haastavaa. Projekteissa työskennellään usein ihmisten kanssa, jolloin vuorovaikutus- ja viestintätaidot korostuvat. (Seppänen-Järvelä 2004: 15-16.)

Kehittämishankkeissa palaute on olennainen osa, sillä toiminta, johon pyritään, on tietoista ja muutoshaluista. Prosessin alussa asetetut tavoitteet voivat elää toiminnan edetessä. Tärkeää on, että muutokset ovat tietoisesti tehtyjä ja pohdittu kunnolla. (Seppänen-Järvelä 2004: 19.)

Innostava visio on oleellinen kehittämisessä. Sen avulla annetaan näkemys tarkasteltavasta aiheesta, jota kehitetään. Vision avulla kehittämisprosessiin osallistuville tulee yhteinen ymmärrys kehitettävästä asiasta, josta jokaisella kuitenkin voi olla oma näkemyksensä. Tämän vuoksi on tärkeää myös yhteisesti puhua projektin tavoitteista sekä toimintalinjasta. Vision avulla kehitettävään asiaan hahmotellaan yhteinen tulkinta. Kehittämistoiminnan raportointi on haastavaa, sillä siihen ei ole samanlaisia sääntöjä ja käytänteitä kuin perinteisiin tutkimuksiin. Raportoinnin laatu on siis huomioitava. Prosessiarviointiin liittyy uhkia, joita ovat muun muassa aineiston ja johtopäätösten uskottavuus, osaamisen laatu, pelkän onnistumisen arviointi, raportin epätarkoituksenmukaisuus sekä haluttomuus hyödyntää arviointia. (Seppänen-Järvelä 2004: 31, 49-50.)

Kehittämistyön motiivit ja syyt tulee olla selvillä, sillä ne vaikuttavat kehittämässä olevien osallistujien motivaatioon. Osallistujien tulisikin hyväksyä tuleva muutos, jotta muutos onnistuisi. Osallistujien olisi hyvä myös vaikuttaa muutettaviin asioihin, jotta he olisivat sitoutuneita muutokseen. (Kananen 2012: 85.) Muutos herättää tunteita organisaatiossa. Perustunteet, joita ryhmässä muutoksen aikaan näkyy, ovat pelko, viha, suru sekä ilo. Tätä voidaan havainnollistaa muutosaalto mallilla. Muutosaaltoon liittyy myös eri vaiheet: muutosvastarinta, surutyö eli poisoppiminen vanhasta sekä uuden oppimisen eli muutoksen toteuttamisen. Muutosvastarinta on tärkeä ja tarpeellinen vaihe muutoksessa. Tässä pelko kehittyy näkyväksi kriitikiksi. Tällöin työntekijä ei ole valmis muutokseen ja tarvitsee siihen aikaa. Toinen muutoksen

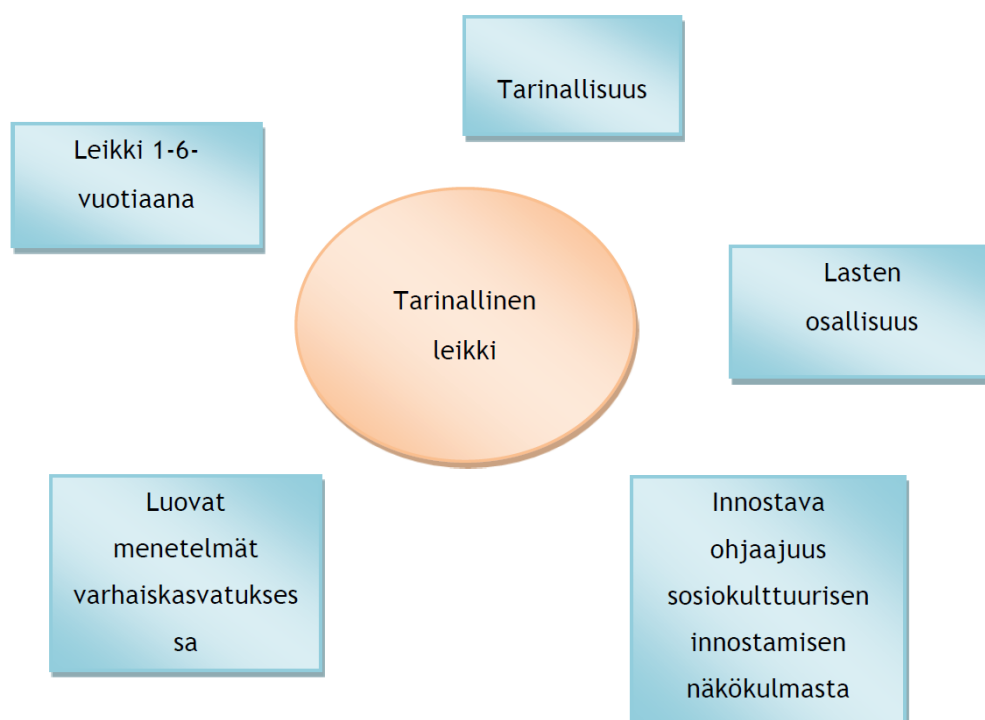
vaihe on surutyön vaihe, jolloin viha-uhmasta siirrytään suruun. Tällöin työntekijä tarvitsee tukea. Tämän vaiheen jälkeen muutosaallossa siirrytään uuden oppimisen vaiheeseen, jolloin muutoksesta nautitaan. Uuden oppimisen vaiheeseen päästään, kun vastarinta on murtunut ja vanhoista toimintamalleista opittu pois. Muutosaalto mallin vaiheet voidaan myös jakaa eri sitoutumisen asteisiin. Näitä ovat sabotointi, vastustaminen, luopuminen, neutraalius, hyväksyminen, tekeminen, yhteistyö sekä omistautuminen. (Airikoski & Sallinen 2011: 55-56, 68-71.)

Kaavio 1: Muutosaalto - perustunteet muutoksessa (Airikoski & Sallinen 2011: 56.)

3 Tarinallisen leikin teemat

Tarinallinen leikki kehitettiin yhdessä kasvattajien kanssa. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä. Kehittämisprosessi alkoi suunnitelmalla päiväkodin johtajan kanssa. Idea lähti liikkeelle päiväkodin johtajan ja minun omista intresseistä sekä Vantaan kaupungin asettamista kehittämistavoitteista, joita lähdettiin kehittämään eteenpäin. Kehitimme yhteistyössä tarinallisen leikin, jonka ideaa lähdimme työstämään. Tarinallisen leikin rajasimme seuraaviin teemoihin: tarinallisuus, leikki 1-6-vuotiaana, luovat menetelmät varhaiskasvatuksessa, lasten osallisuus sekä innostava ohjaajuus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta.

Kaavio 2: Tarinallisen leikin teemat

3.1 Tarinallisuus

Jaetut kokemukset ja yhteiset tarinat ovat lapsille tarpeellisia. Yhteisiä tarinoita on helppo saada kirjoista ja niihin on helppo palata uudelleen, niitä voidaan lukea ja kertoa moneen kertaan. Tarinoita ja satuja voidaan varhaiskasvatuksessa jatkaa, muokkaa sekä kertoa eri tavoin esimerkiksi musiikin, kuvan, kehon liikkeen, tanssin ja draaman avulla. (Ruokonen, Ruusanen & Välimäki 2009: 44.)

Satujen avulla lapsi pääsee hetkellisesti toiseen maailmaan. Oleellista ei ole, että kuullun sadun jälkeen kyseltäisiin lapselta sadun tarkoituksesta tai mitä tietyt asiat sadussa tarkoittavat. Lapsi kysyttelee sadun sanomaa rauhassa itsekseen. Sadun kuulemisen jälkeen on kuitenkin hienoa, jos lapsi piirtää tai maalaa satua omien mielikuviansa kautta tai lapset voivat näytellä sadun tai aikuiset esittävät siitä nukketeatteria. Näin lapsi pysyy omien mielikuviansa alueella ja saa niihin vahvistusta eikä häntä pakoteta miettimään sadun sisältöä ja sanomaa, mikä voi olla täysin vierasta. (Jantunen 2000: 33-34.) Valmiit sadut ja lasten itse keksimät tarinat kulkevat leikin kanssa käsi kädessä. Sadut ja tarinat tulevat nopeasti leikkeihin mukaan, niistä piirrellään ja ne näkyvät tavaroissa, joita lapset tuovat kodistaan päiväkotiin. (Mäki & Arvola 2009: 61.)

Lorut, riimit ja runot tukevat lapsen muistia ja kieltä sekä muodostavat ensi askeleet leikin oppimiselle. Päiväkodin arkeen kuuluu sadut ja tarinat. Niitä luetaan ääneen, niistä tehdään esityksiä ja niitä piirretään. Kiireettömyys, mukava tunnelma, kuvat ja sadun yksinkertaisuus ovat tärkeämpiä mitä pienimmistä lapsista on kyse. Lapsi kehittää mielikuvia jo pienistä lo-ruista ja tarinoista aikuisen äänen korkeuksien vaihtelujen avulla. Lapset samaistuvat tarinoiden hahmoihin ja aistivat tunnelmaa tarinoita kuullessaan. Käsinukkeja ja muita maskotti-hahmoja voidaan käyttää tukemaan lasten opetusta. Käsinuket toimivat lasten kanssa hyvin, sillä ne muuttuvat lapsen mielessä helposti todellisiksi. Nuken avulla voidaan opetella oikeaa ja väärää sekä se helpottaa toisen asemaan asettumista. Nuket myös rohkaisevat ujompia lapsia ja asettavat rajoja levottomille lapsille. Päiväkodissa lasten on myös mahdollista tehdä oma käsinukke, keppinukke tai kurkistusnukke. (Mäki & Arvola 2009: 36-37, 52-53, 88, 94.)

Satuja ja tarinoita voi päiväkodissa käyttää suunnitelmallisesti tai satunnaisesti ja ne voivat olla valmiita satuja tai lasten kehittämiä. Ihanteellista on kuitenkin, että lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat pystyisivät suunnittelemaan toimintaa yhdessä tiimeittäin. Satuhetket on tärkeä pitää rauhallisina ja miellyttävinä. Ne voivat alkaa aina samalla rituaalilla, esimerkiksi kellon kilahduksella tai tietyllä valaistuksella. Näin lapset rauhoittuvat ja pääsevät lähtemään taianomaiseen ja ajattomaan maailmaan. Satuja voi kuunnella piirissä istuen tai maaten tai vaikka jonkun aikuisen sylissä istuen. Kirjan kuvia voidaan katsella tai olla katselematta, jolloin jokainen lapsi päästää omat mielikuvat valloilleen. Satuja lukiessa aikuinen saa tunnelmaan erityisiä piirteitä esimerkiksi esineillä, naamioilla tai kankailla. Näin sellaistenkin lasten mielenkiinto satua kohtaan pysyy, jotka eivät jaksa kuunnella tai joilla on kielellisiä vaikeuksia. (Mäki & Arvola 2009: 56-57.)

Liitin tarinallisuuteen myös sadutuksen, sillä sadutus menetelmänä kulkee tarinallisuuden rinnalla. Sadutus on menetelmä, jossa kysytään lapselta tai lapsiryhmältä ”Kerro minulle sellainen satu kuin itse haluat. Kirjaan sen ylös niin kuin sanot sen minulle. Lopuksi luen tarinan sinulle ja voit muuttaa tai korjata sitä jos haluat.” Aikuinen ei anna aiheita tai kysy lisäkysymyksiä kertojalta. Hän kuitenkin ilmeillään osoittaa, että kuuntelee ja on läsnä, vaikka kirjoittaakin tarinaa ylös. (Karlsson 2000: 44.) Tämä tohtori Liisa Karlssonin kehittämällä menetelmällä saadaan lapsen oma ääni kuuluviin. Sadutuksessa aikuinen on aidosti läsnä, kuuntelee lasta ja on kiinnostunut mitä lapsella on sanottavana. Tällöin lapsi tuntee, että hän on tärkeä. Sadutuksia on erilaisia. Perussadutukseksi kutsutaan juuri edellä mainittua tapaa. Ai-hesadutuksessa annetaan sadulle tietty aihe, josta lapsi kertoo. Ryhmäsadutuksessa lapset kertovat yhdessä satua ja kertomisvuoro siirtyy aina toiselle. Sadutusdokumentoinniksi taas kutsutaan sitä, kun saduttaja kirjaa ylös lasten leikin etenemistä eli sitä mitä lapset puhuvat ja tekevät. (Mäki & Arvola 2009: 57-58.)

Tarinallisessa leikissä, tarinallisuus on suuressa osassa, niin kuin sen nimikin jo viittaa. Kehittämisen prosessin aikana kasvattajat sovelsivat ja hyödynsivät tarinallisuutta toimiessaan lasten kanssa toimintahetkissä ja suunnitellessaan toimintaa. Heillä oli myös mahdollisuus käyttää sadutusta. Tarinan avulla lasten on helpompi keskittyä ja he pääsevät käyttämään mielikuvitustaan. Koen, että tarinoiden uppoutuminen ja erilaisiin maailmoihin pääseminen on lapsille luontevaa ja mukavaa.

3.2 Leikki 1-6-vuotiaana

Leikki on toimintaa kuvitellussa tilanteessa (Hujala & Turja 2011: 72). Leikissä on vastapuolet, subjektina leikkijä ja objektina leikkiverit. Näiden välillä on vuorovaikutus ja tämä kokonaisuus on dynaamisessa tilassa. (Heinonen 2000: 21-22.) Tilanne, jossa lapset päättävät miten leikki alkaa ja päättyy, mitä siinä tapahtuu ja ketkä siihen osallistuvat on omatoimista vapaata leikkiä. Siinä he itse suunnittelevat leikin ja toteuttavat tavoitteitaan. Lapsen kehitystaso, ohjaus ja päiväkodin säännöt asettavat ehtoja leikkiin. (Hujala & Turja 2011: 69.)

Leikki tuo lapselle nautintoa ja tyydytystä. Lapselle leikki tuo iloa ja laadukkuutta samalla tavalla kuin kulttuuri ja taide aikuiselle. Lapsi jäljittelee aikuista leikkiessään. Aikuiset siivoavat, laittavat ruokaa ja neulovat sukkaa, joita lapset sitten jäljittelevät leikkiessään. Jäljittelyssä kehittyy lapsen mielikuvitus. Leikkiympäristöt ovat nykyään paljon valmiimpia. Lelut ovat jo valmiita eikä lapsen tarvitse hankkia, valmistaa tai luoda itse asioita. (Jantunen 2000: 24, 72-73.)

Aivan pienten lasten leikki on lähinnä aikuisen ja lapsen vuorovaikutusleikkiä, esimerkiksi yhdessä peuhaamista, kiinniottoleikkejä ja keinumista. Tällaiseen leikkiin ei tarvita puhetta. Monet loruleikit tukevatkin pienen lapsen puheen kehitystä. Tutut kontaktileikit, jossa lapsella leikitään lisää vuorovaikutusta, luo turvallista jännitystä ja saa aikaan iloa ja naurua. Pienet lapset tutustuvat maailmaan tutkimalla esineitä suullaan ja käsillään. Kasvattajan on oltava herkkä lapsen kehityksessä ja muuttamaan rooliaan kehityksen mukaan. Lapsen siirtyessä ryömimään, konttaamaan ja kävelemään, muuttaa se lapsen suhdetta ympäristöön, aikuiseen ja itseensä. Esineleikit hallitsevat 1-3-vuotiaana, vaikka kuvittelu alkaakin kehittyä toisella ikävuodella. (Hujala & Turja 2011: 70-75.)

Kolmantena vuotena kuvitteluleikit alkavat saada vallan lapsessa. Roolileikit onnistuvat toisen leikkijän kanssa. Tässä kohtaa lapsi tutustuu hyvään ja pahaan, tutkii ympäristön ilmiöitä ja rakentaa minäänsä. (Hujala & Turja 2011: 75-76.)

Neljävuotiaana lapsella on vilkas roolileikin vaihe. Muisti alkaa tällöin muuttua pitkäkestoisemmaksi omaelämäkerralliseksi muistiksi. Lapsi astuu rooliinsa koko kehollaan ja käyttää

välineitä roolihahmonsua tueksi, mikä tuo leikkiin kestävyyttä. Lapsi käyttää hattuja ja muita vaatteita tai asusteita leikkiessään, esimerkiksi palomies tarvitsee paloletkun ja tulen. (Helenius & Lummelahti 2013: 93.)

Viisivuotias lapsi tarvitsee leikkiinsä haasteita. Leikistä halutaan laadukasta, koska oma vaatimustaso leikkiä kohtaan on noussut. Vanhempien välitön läsnäolo ei enää ole niin välttämätöntä. Leikkiin otetaan mukaan rakentelu, itse keksityt tarvikkeet ja neuvottelu. Tärkeää on saada itse valmistella leikkiä ja siihen liittyvää ympäristöä, sillä se luo pitkäjänteisyyttä ja pysyvyyttä leikkiin. (Helenius & Lummelahti 2013: 98-99.)

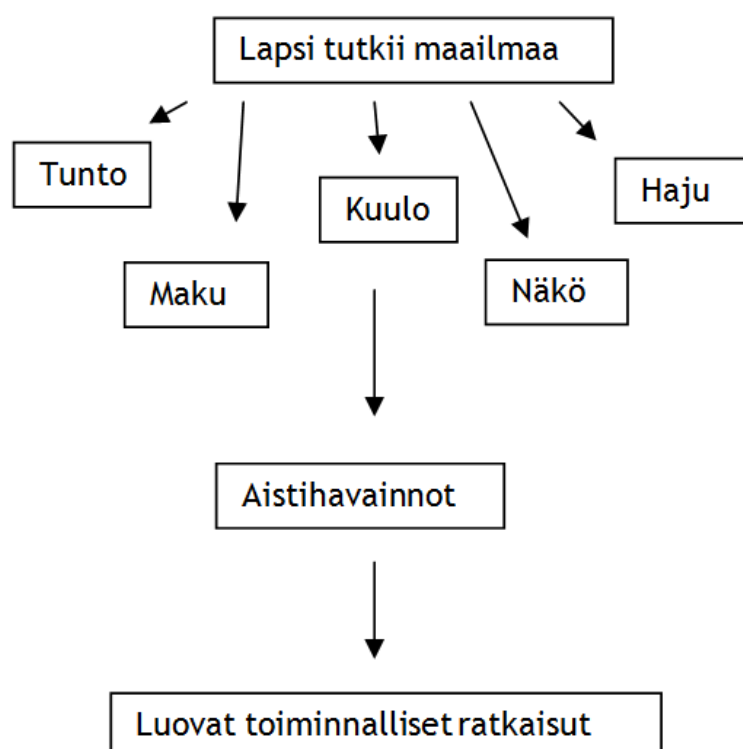
Kuudentena ikävuonna leikin valitseminen ja yhteistoiminta leikkijöiden välillä sujuu hyvin. Leikkiin keksitään uusia ideoita, sisältöjä ja puitteita sekä suunnitellaan ja valmistetaan leikkiin korvaavia välineitä. Leikkiin on tullut tavoitteellisuus mukaan. (Helenius & Lummelahti 2013: 100-102.)

Leikki on oleellinen osa kehittämissuressia, sillä tarinallinen leikki kehitetään lapsia varten. Kasvattajat saivat kehittämissuorissa pohtia leikkiä sekä sisällyttää sitä tuleviin tarinallisiin leikkeihin. He myös pääsivät itse leikin äärelle kokeilemaan miltä tuntuu leikkiä ja olla leikin omaisessa toiminnassa mukana.

3.3 Luovat menetelmät varhaiskasvatuksessa

Luovina menetelminä tässä tarkoitetaan musiikin, draaman, liikunnan ja tanssin sekä kuvan käyttöä varhaiskasvatuksessa. Miksi halusin yhdistää luovat toiminnot samaan kokonaisuuteen ja liittää ne osaksi tarinallista leikkiä? Eri taito- ja taideaineet toimivat vierä vieressä, niillä on sama päämäärä, mutta eri tiet. Eri menetelmät toimivat yhteistyössä keskenään. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009: 12-13.) Eli musiikin, draaman, liikunnan ja tanssin sekä kuvan menetelmiä pystytään soveltamaan ja käyttämään yhdessä. Varhaiskasvatuksessa voidaan tehdä esimerkiksi draamaa ja yhdistää siihen musiikkia tai kuvan käyttöä.

Luovuus on asioiden liittämistä toisiinsa uudella tavalla ja se on myös lähellä mielikuvitusta ja kekseliäisyyttä (Airaksinen & Okkonen 2006: 60). Lapset tutkivat aikuisia ja pyrkivät ymmärtämään ja kommentoimaan heidän maailmaansa. Tämä näkyy lapsissa leikkinä, lauluna, suullisena kerrontana, käsitöinä, kuvallisina ja liikunnallisina esityksinä, keräilynä ja itsenäisenä rakenteluna. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009: 11.) Käyttämällä luovia menetelmiä, lapsen leikki ja mielikuvitus pääsevät oikeaan arvoonsa (Mäki & Arvola 2009: 122). Lapsen suhde maailmaan on aistillista ja toiminnallista. Lapsi tutkii maailmaa kaikilla aisteillaan, tuottaa niistä aistihavaintoja ja tekee luovia toiminnallisia ratkaisuja. (Hujala & Turja 2011: 111.)

Kaavio 3: Lapsi tekee luovat toiminnalliset ratkaisunsa omien aistihavaintojensa pohjalta (Hujala & Turja 2011: 111.)

Taiteellisen toiminnan avulla lapsi ilmaisee itseään ja jakaa kokemuksia toisten kanssa. Lapsi määrittää vuorovaikutuksen, jossa hän itse toteuttaa luovaa toimintaa ja aikuinen on vieressä läsnä. Aikuisen rooli on kuunnella ja ottaa vastaan lapsen ajatusmaailma tuomitsematta sekä arvioimatta tuotosta. Leikkiä on mahdollista yhdistää taiteelliseen toimintaan. Siinä tekeminen on pääosassa eikä lopputuloksella ole niinkään väliä. Taiteellisista materiaaleista syntyy myös leluja kuten muoviluvahasta tai kävyistä. Taiteellisessa toiminnassa ja siihen yhdistetyssä leikissä lapsi pystyy kompensoimaan puutteitaan ja saamaan mielihyvän tunteen turvallisesti. (Hujala & Turja 2011: 112-114, 134.) Kuvilla pystytään myös esimerkiksi tukemaan sadutusta (Mäki & Arvola 2009: 105).

Musiikki liittyy vahvasti muihin menetelmiin kuten kuvalliseen ilmaisuun, draamaan, lastenkirjallisuuteen ja kädentaitojen kehittämiseen. Musiikin tulisi olla osa leikkiä, ilman suorituspaireita, turvallisessa ympäristössä ja innostuneen aikuisen ohjauksessa. Pienelle lapselle musiikkikasvatus tuo musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja sekä tukee luovuutta ja itseilmaisua. Musiikkikasvatukseen kuuluu kuuntelu, laulaminen, soittaminen ja liikkuminen musiikin tahtiin. (Hujala & Turja 2011: 123, 127.)

Draamakasvatus tai draama on opetuksellinen prosessi, jossa käytetään teatterin dramaturgisia keinoja, eri roolien, ajan, paikan ja tilan manipulointia, mutta jossa ei kuitenkaan päämääränä ole ulkopuolisille esitettävä esitys. Draamakasvatuksessa tila ja aika muuttuvat yhteisestä sopimuksesta kuvitteellisiksi, jossa aikuisen johdolla lapset voivat eläytyä rooleihin. Draaman avulla voidaan käsitellä vaikeitakin asioita päiväkodissa. Draamassa ei tarvita erityisiä tiloja ja välineitä, huivit ja hatut esimerkiksi riittävät ja joskus edes niitäkään ei tarvita. Draamassa keskitytään prosessiin ja se parantaa lapsen ja aikuisen vuorovaikutussuhdetta. (Toivanen 2010: 8-9.) Leikissä ja draamassa on paljon yhteistä. Lapsi on molemmissa aktiivinen toimija, toimii luovasti ja suhtautuu molempiin vakavasti. Draamaleikki on ikäkauteen liittyvä toiminnallinen ja ilmaisullinen opetuksen muoto, jossa tietäminen ja tekeminen yhdistyvät. Heinonen kuitenkin kehottaa käyttämään draamaleikin ja draaman käsitettä samasta toiminnasta varhaiskasvatuksessa. Draamaleikkiä tehdessä päiväkodissa on roolivaatteilla suuri merkitys, varsinkin 4-5-vuotiailla konkreettisten esineiden ja vaatteiden merkitys korostuu. Pienten lasten on myös mahdollista keskittyä draaman tekoon mielikuvien, elekielen ja eläytymisharjoitusten avulla. Draama on yhteisöllistä ja siinä kosketus, katse, ääntely, tarkkailu, tunteminen, ymmärtäminen, arviointi ja pohdinta kuuluvat sen toimintaan. (Heinonen 2000: 20-21, 77-78, 186, 189-190.)

Lapsilla on huomattava tarve toimia ja olla liikkeessä. Elämä on liikettä lapselle. Lapsi tutkii asioita ja osallistuu maailmaan liikkumalla. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009: 17.) Pienen lapsen tulisi liikkua leikin avulla viidestätoista kahteenkymmeneen tuntiin viikossa. Lasten liikunnalliset taidot kehittyvät parhaiten, kun toimitaan erilaisissa ympäristöissä kuten jäällä, metsässä, liikuntasalissa, pellolla tai vedessä. Lapsi liikkuu, koska saa siitä iloa ja riemua elämäänsä. Lapselle liikkuminen on hauskaa. (Kokljuschkin 2000: 36-38.) Lapsen oma liikkuminen on luovaa ja tutkivaa. Luovassa liikunnassa aikuinen ei näytä lapselle mallia kuinka liikkua, vaan se lähtee lapsen omasta liikkeestä, leikistä ja yhteisestä toiminnan ilosta. Kehon kieli on tärkeää aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksessa. Aikuinen voi oppia lapsesta ja lapselta luovan liikunnan ja tanssin avulla. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009: 17-18.)

Luovien menetelmien käyttö kehittämissuorissa näkyi toiminnallisina ratkaisuuina kehittämissuorissa. Kasvattajat saivat myös itse käyttää luovia menetelmiä hyväksi toimintahetkissä lasten kanssa. Luovien menetelmien monipuolisuus sekä sovellettavuus sopivat hyvin tarinallisen leikin teemoihin.

3.4 Lasten osallisuus

Lasten osallisuudessa tässä tarkoitetaan kuulluksi tulemistä ja vaikuttamista itseään koskeviin asioihin osallistumalla asioiden suunnitteluun, päätöksien tekemiseen ja vastuun ottamista

toteutuksesta. Osallisuudella ei tarkoiteta osallistamista vaan osallisuuden mahdollistamista. (Hujala & Turja 2011: 47.) Lapsen osallisuus ei ole liiallisen vastuun antamista lapselle silloin kun se ei ole hänen kehitystasonsa mukaista. Lapsen osallisuus on hänen näkemystensä kuuntelemista ja kunnioittamista. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009: 11.) Lapsen mahdollisuus osallisuuteen ja asioiden käsittelyyn hänelle tärkeässä yhteisössä on keskeistä identiteetin kehittämisessä, mikä on kasvun ja kehityksen perusehto. Lasten osallistuessa suunnitteluun lapset oppivat mielipiteidensä arvon sekä yhdessä elämistä. Osallistamalla lapsia suunnitteluun passiivisista kohteista syntyy aktiivisia tekijöitä ja aikuisilla on mahdollisuus antaa arvoa lasten ajatuksille. Halutessa toteuttaa lasten osallisuutta, työntekijöiden tulee työskennellä yhteistyössä lasten kanssa sekä kuunnella ja huomioida lasten mielipiteet. Koko yhteisön on kuitenkin annettava mahdollisuus tähän, jotta osallisuus onnistuu. (Oranen 2014.)

Osallistava oppiminen ja pedagogiikka ohjaavat lapsia toimijuuteen ja pystyvyyteen. Se pyrkii kehittämään ja tukemaan lapsen omaa kokemustaan kyvyistä suunnitella ja toteuttaa asioita. Lapsen toimijuus on aktiivisuutta, aloitteellisuutta, vastuullisuutta, mahdollisuutta vaikuttaa ja valita sekä taitoa valita itse toimintatapoja. Lapsen osallisuus kehittää hänen tietoaan, taitojaan sekä hänelle tulee käsitys itsestään toimijana, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä ajatuksia, tunteita, mielipiteitä, tietoja ja taitoja, joita muut ihmiset joko arvostavat tai eivät. Tunne yhteisöllisyydestä liittyy vahvasti osallisuuteen. (Hujala & Turja 2011: 38, 46.)

Lapsen oikeuksien sopimuksessa painotetaan lasten suojelemisen lisäksi, että lapsilla on oikeus ilmaisunvapauteen ja tulla kuulluksi itseensä liittyvissä asioissa. Kuitenkin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa huolehditaan kasvattajien valta-asemasta siten, että lapsikeskeisyyteen liittyy ohjaava kasvatus, jossa lapselle asetetaan rajat, odotukset ja vaatimukset. Haasteena on kasvattajien ja lasten aito yhteinen keskustelu, ideointi ja suunnittelu, mitkä jäävät kulttuurissamme vähäisiksi. Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus on kohdannut vastarintaa, koska sitä on pidetty ylimääräisenä ja aikaa vievänä asiana, jota toteutetaan resurssien mukaan sekä ajatuksena lasten kykenemättömyydestä vaikuttamaan omiin asioihin, pelkona lasten olevan liikaa äänessä ja heikentävän kasvattajan auktoriteettiasemaa. (Hujala & Turja 2011: 43, 45, 53.)

Lasten osallisuus näkyi prosessissa siinä, että kasvattajat osallistivat lapsia pitämässään toimintahetkissä. Pyrin myös luomaan kasvattajille osallisuuden kokemuksen osallistamalla heitä kehittämisilloissa. Lasten osallisuus on tärkeä teema, varsinkin päiväkotiympäristössä, jossa on paljon sääntöjä, joihin lapset eivät voi vaikuttaa. Tämän vuoksi koin tärkeäksi, että tarinallisen leikin teemoihin liittyi lasten osallisuus.

3.5 Innostava ohjaajuus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta

Innostaminen, animation ja animación, tulee latinankielisestä sanasta anima, joka tarkoittaa elämää tai elähdyttämistä. Toisaalta sana animus, joka voidaan johtaa sanasta anima, on yhteydessä motivaatioon ja liikkeeseen. Innostaminen on prosessi, jossa ihmiset tulevat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisössään. Innostaminen edistää vuorovaikutusta, herättää tietoisuutta, organisoii toimintaa, liikuttaa ihmisiä sekä sillä parannetaan elämän laatua. Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään muuttamaan ihmisten ja asenteiden välisten suhteiden muutosta. Sen tulee herkistää ihmisiä, motivoida heitä ja saada heidät liikkeelle. Innostaminen ei ole opetusta, vaan kasvatusta, yhteisöllistä toimintaa sekä tiedon välittämistä. Tavoitteena on herätellä yksilöitä ja ryhmiä ”kasvattamaan” itseään. Tavoitteena on, että toiminnan edetessä ohjaaja tekee itsensä tarpeettomaksi. Sosiokulttuurisessa innostamisessa kuuluu korostaa osallistumista ja vuorovaikutusta. Esimerkiksi on tärkeää, että ihmiset kehittävät omat ratkaisunsa ongelmiin ja haasteisiin. (Kurki 2000: 19-20, 24-26.)

Innostaja toimii esimerkkinä, ryhmänjohtajana sekä kasvattajana ja hänen tulee olla itse innostunut aiheesta. Osallistujia tulee herkistää ja motivoida toimimaan, jotta saadaan aikaan aitoa osallistumista. Herkistyminen on ihmisten herättelemistä arkipäiväisistä rutiineista pois. Motivoinnilla herätellään tiettyjä aiheita, jotka ihmiset kokevat merkityksellisiksi ja arvokkaiksi. Nämä eivät pelkästään riitä, vaan innostamiseen tarvitaan myös toimintaa. Oppimista tapahtuu aktiviteettien avulla tekemällä ja kokeilemalla. (Kurki 2000: 80-81, 133, 136.) Sosiokulttuurinen innostaminen ja osallistavat menetelmät kulkevat rinnakkain, sillä molemmissa pyritään ihmisen vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen. Ihmiset tarvitsevat keinoja, voimavaroja sekä uskoa omaan kykyihinsä vaikuttaa. (Opintokeskus Kansalaisfoorumi.)

Eri maissa osallistavien projektien vetäjistä käytetään nimitystä animator, mikä tarkoittaa innostajaa tai elävöittäjää. Termi kuvaa hyvin vetäjää, joka toiminnassa tähtää osallistuvien omista lähtökohdista lähtevään toimintaan. Leikittäminen, energian nostattaminen, elämänmyönteisen ilmapiirin luominen, tapahtumien järjestäminen ja keskustelutilaisuuksiin innostaminen sekä yhteisön vuorovaikutustilanteiden elävöittäminen ovat innostajan viestinnän tapoja, joita hän käyttää hyväksi. Samalla innostajana toimiva ryhmän vetäjä on tietoinen siitä, että hän on tekemässä väliintuloa yhteisöön, joka aiheuttaa muutosta. (Airaksinen 1998: 8.) Innostaja tuo oman tietonsa aiheeseen täydentämällä osallistujien omaa tietämystä, mutta hän samalla myös toimii nöyrästi ja rohkenee ilmaista tietojensa rajallisuuden. Innostaja saa osallistujat pohtimaan, analysoimaan ja tekemään päätöksiä yhteisesti aiheeseen liittyvissä asioissa. (Opintokeskus Kansalaisfoorumi.)

Lapsen leikkiessä, hänen valintojaan tulee kuunnella. Aikuinen toimii ohjaajana lapsen leikin vierellä. Aikuinen tulee vahvistaa lapsen roolin valitsemista, osoittaa hyväksyntää ja antaa

teknistä tukea tarvittaessa. Aikuinen seuraa lapsen leikkiä, jotta osaa ottaa yksilökohtaisesti jokaisen lapsen huomioon ja miettiä mihin juuri tämän lapsen kanssa tulee ottaa huomioon. Ohjaajan on otettava huomioon lasten tunteet ja vastattava niihin sopivalla tavalla. Lapsen leikkiessä kuvitteellisessa tilassa, on kaikki lapselle kuitenkin totta. Ohjaajana on tärkeää luoda luottamus lapseen. Luottamus on syntynyt kun lapsi kokee tarvitsevänsä apua ja aikuinen auttaa häntä. Leikin edetessä aikuisen tehtävänä on huolehtia, että jokainen lapsi saa toteuttaa omaa leikki-ideaansa. Ohjaajalla on tässä vaativa työ, varsinkin isommissa ryhmissä, ja se vaatii työn organisointia ja lasten havainnoinnin suunnittelua. (Helenius & Lummelahdi 2013: 95, 110.) Aikuisen aitous ja aito läsnäolo on läsnä kaikissa päiväkodin vuorovaikutustilanteissa. Lapset aistivat kyllä, jos aikuinen ei ole läsnä tilanteissa. Aikuisen tulee luoda luottamussuhde lapseen. Lapsen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta sekä, että häneen luotetaan ja hänet hyväksytään, vahvistaa lapsen itsetuntoa ja hän pystyy luomaan kontakteja paremmin toisiin ihmisiin. (Mäki & Arvola 2009: 55-56.)

Halusin nostaa innostavan ohjaajuuden tarinallisen leikin teemaksi, sillä mielestäni sillä on suuri merkitys leikin ohjaamisessa päiväkodissa. Käytin opinnäytetyössäni innostava ohjaajuus käsitettä kuvaamaan sosiokulttuurista innostamista ohjaajan näkökulmasta. Innostava ohjaajuus näkyy vahvasti koko prosessin aikana. Kasvattajat hyödynsivät sitä itse toimintahetkissään sekä pyrin toiminnallani ja ohjauksissani toimimaan innostavana esimerkkinä. Kasvattajien innostaminen tarinallisen leikin kehittämiseen ja käyttämiseen on myös yksi opinnäytetyön tavoitteista.

3.6 Aikaisemmat tutkimukset

Seuraavaksi käyn läpi muutamia aikaisempia tutkimuksia aiheeseen liittyen. Satu Särkkä on tehnyt pro gradu-tutkimuksensa leikin ohjaamisen merkityksestä päiväkodin kasvatustyössä. Halusin nostaa tämän esiin koska hän kertoo hyvin jo aikaisemmista tutkimuksista ja koin Särkkän oman tutkimuksen myös arvokkaaksi. Toiseksi nostin Marjatta Kallialan teoksen *Lapsuus hoidossa? - Aikuisen päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa*. Kalliala pohtii kasvattajien heittäytymistä leikkiin ja kertoo hyvin leikin soveltamisesta, johon kasvattajat pääsevät mukaan. Tämän valitsin, koska se liittyy vahvasti omaan opinnäytetyöhöni. Seuraavaksi avaan lyhyesti heidän teoksiaan.

Särkkä on tehnyt pro gradu-tutkimuksensa leikin ohjaamisen merkityksestä päiväkodin kasvatustyössä. Hän kertoo, että Mäntynen (1997) on aikaisemmissa tutkimuksissaan todennut, että aikuisen osallistuminen lasten leikkiin sekä hänen antamalla huomiolla ja tuella on voimakas positiivinen vaikutus lapsen leikin tasoon. Särkkä kertoo myös, että Kontos (1999) on havainnut, että kasvattajien muuntamalla käyttäytymisensä vastaamaan lasten toimintaa ja ajatuksia, leikki on silloin korkeatasoisempaa. Hän havaitsi myös, että aikuisilla on eri rooleja: haas-

tattelija, leikin alkuun saattaja ja materiaalien tuoja, leikkijä, turvallisuuden vaali ja sekä ei-osallistuja. Leikin alkuun saattamiseen sekä leikin tukemiseen kasvattajat käyttivät eniten aikaa. Kuvitteluleikkeihin osallistuminen oli kasvattajilla vähäistä, sillä kasvattajat pelkäsivät häiritsevänsä leikkiä ja usein lapset olivat tämän tyyppiseen leikkiin itseohjautuvampia. Eniten aikaa kasvattajat viettivät rakentelu- ja oppimisleikeissä. Kasvattajat keskittyivät puhuesaan leikkivälineisiin eikä lasten käyttäytymiseen tai kaverisuhteisiin. Keskustelu lasten kanssa ei myöskään ollut kovin rikasta. Särkkä nosti tutkielmassaan myös Bedikytten (2011), joka on havainnut, että lapsen kehitykselle ei ole haittaa, jos aikuinen osallistuu leikkiin, kunhan aikuinen toimii lapsen ideoiden innostamana eikä tee lapsen puolesta asioita. Osallistuminen leikkiin on erilaista kuin leikin ohjaaminen. Bedikytten tutkimuksessa todettiin, että kasvattajat eivät heittäydy lasten leikkiin, mutta antavat kyllä ideoita ja vinkkejä, jos leikki ei lähde liikkeelle. (Särkkä 2012: 31-33.)

Särkän oma tutkimus selvitti kasvattajien käsityksiä leikin pitkäkestoisuudesta sekä leikin ohjaamisesta päiväkodissa. Kasvattajien mukaan pitkäkestoinen leikki on lapsen mielessä enemmän kuin leikkipaikassa, sen sisältö muuttuu ja se on mielekästä lapselle. Kasvattajien mukaan pitkäkestoiseen leikkiin vaikuttaa aikuisen määrittelevät rajat. Ohjaaminen oli kasvattajien mukaan leikin alkuun saattamista, ristiriitojen selvittelyä sekä kontrollointia. Tutkimuksen mukaan lapsen luonnollinen leikki, leikkirauha sekä leikin sujuvuus ovat leikin ohjaamisen tavoitteita. (Särkkä 2012: 69.)

Varhaiskasvatuksen dosentti, lastentarhanopettaja, kouluttaja sekä keskustelija Marjatta Kalliala kertoo kokemuksistaan päivähoidon nykytilanteesta. Hänen mukaansa päiväkodin kasvattajat eivät leiki lasten kanssa juurikaan, vaan tekevät vain leikin mahdolliseksi lapsille. Kasvattajat ovat myös usein vastahakoisia, kun lapsi pyytää heitä leikkiin mukaan. Kallialan mukaan syyt leikkien torjumiseen johtuvat muun muassa periaatteesta, mukavuudenhalusta tai siitä, että leikkiminen koetaan vaikeana. Lapset tiedostavat aikuisen roolin: lapset eivät pyydä niitä kasvattajia leikkeihinsä mukaan, jos kasvattajat eivät niihin mene. Kasvattajat, joilla on leikkihalua, taas lapset pyytävät mukaan. Lapsilla saattaa olla myös vaikeuksia leikkitaidoissaan eivätkä he osaa leikkiä. Tähän auttaa, jos kasvattajat leikkivät lasten mukana tietyn aikaa laajentamalla ja rikastuttamalla leikkiä. Kasvattajien avulla lapset pääsevät kehittämään monimuotoisia leikkejä itsenäisesti. Lasten oikeus on saada leikkiä intensiivisiä leikkejä päiväkodissa, mihin ei voivottelu lasten huonoista leikkitaidoista auta. (Kalliala 2012: 208-209.)

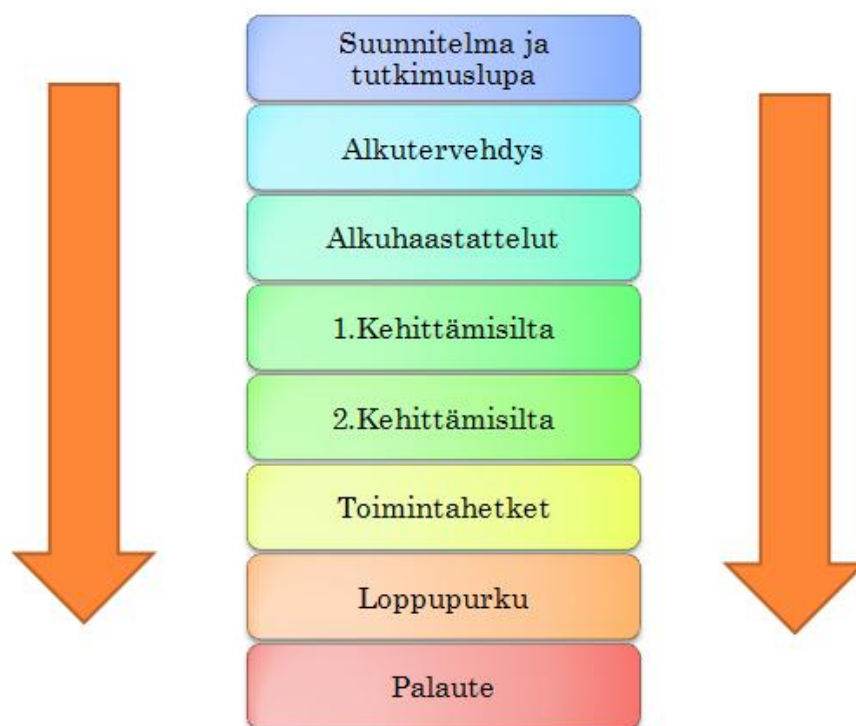
Kalliala kertoo esiopetusryhmästä, jossa leikki on saanut oman paikkansa. Leikissä esiopetusryhmäläiset ovat kehittäneet oman mielikuvitusmaailman, jossa he ovat supersankareita. Lastentarhanopettaja toimii tässä kuvitteluleikissä rikastuttajana, rajaajana ja dokumentoijana, kun taas lapset tekevät tarinan ja leikkivät sen todelliseksi. Lapset aloittavat matkansa Te-

räksinä, joilla on erilaisia tehtäviä edessään. He rakentavat Terästen linnan, kohtaavat vaaroja sekä leikkivät tarinan eri kohtauksia. Myöhemmin lapsista tulee Supereita. Prosessi etenee viikoittain, kun lapset leikkivät seikkailua ja tarina etenee. Tässä näkyy teemoja leikistä, kielestä, ilmaisusta, draamasta, kädentaidoista sekä liikkumisesta. Tärkeintä on yhteinen kokemus mielikuvitusmaailmasta. Aikuinen myös huolehtii toiminnasta ajallisesti lukemalla aloitus- ja lopetusloitsut. Loitsujen välissä voi tapahtua mitä vain ja Superit voivat pelastaa tilanteen. Superien ja Terästen toiminnasta tehdään loppunäytökset vanhemmille ja lapset saavat olla ylpeitä ja innokkaita omasta leikistään ja sen oheistuotteesta. Ei ole tärkeää nimitetäänkö tällaisia prosesseja leikeiksi, leikkidraamaksi, draamaleikiksi tai draamaksi. Tärkeää on, että lapset pääsevät osaksi pitkäkestoista kuvitteluleikkiä, joka tuo tyydytystä. Tärkeää on myös, että leikki on lasten käsissä, mutta kasvattaja tietää oman roolinsa tärkeyden leikissä. Kasvattajan on haettava tasapaino leikin ohjaamisen ja lasten vapauden välillä. Leikkiessään tämänkaltaista kuvitteluleikkiä lapset pääsevät rakentamaan yhteisiä maailmoja, osaavat asettua toisen asemaan ja rakentaa moraalisia käsityksiään. (Kalliala 2012: 210-211.)

4 Kehittämisprosessin kuvaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää tarinallinen leikki, uusi menetelmä leikin rinnalle, päiväkodin kasvattajien käyttöön. Tarinallista leikkiä käsiteltiin ja kehitettiin jokaiseen ryhmään sopivaksi kahdessa kehittämisillassa. Kehittämisiltojen jälkeen jokainen ryhmä toteutti kehittämänsä tarinallista leikkiä omissa ryhmissään. Päiväkodin tiloissa oli toimisto ja liikuntasali, joita hyödynnettiin opinnäytetyön aikana. Toimistossa tapahtui suunnittelua ja keskustelua sekä ruokailu ennen kehittämisilloja ja liikuntasalissa pidettiin kehittämisillat. Lisäksi hyödynnettiin pientä ja rauhallista huonetta alkuhaastatteluihin. Kasvattajien oli mahdollista pitää toimintahetket niin liikuntasalissa kuin omassa ryhmätilassa tai jopa ulkona, riippuen siitä millaista tilaa kasvattajat halusivat käyttää. Kasvattajat saivat itse toteuttaa toiminnan kokeilun parhaaksi valitsemassaan tilassa.

Tarinallinen leikki on menetelmä tai tuotos, jossa yhdistyy tarinallisuus, luovien toimintojen soveltaminen, lasten osallisuus ja kasvattajien innostava ohjaajuus. Näistä teemoista kehitimme yhdessä kasvattajien ja päiväkodin johtajan kanssa tarinallisen leikin. Tarkoituksena oli, että jokainen ryhmä kehittää yhdessä ryhmälleen sopivan tarinallisen leikin, jonka ympärillä toimitaan. Tarinallinen leikki sai liittyä johonkin tiettyyn teemaan tai aiheeseen. Jokainen ryhmä kehitti omaa tarinallista leikkiään kehittämisilloissa. Kehittämisiltojen jälkeen jokainen ryhmä kokeili kehittämänsä menetelmää toimintahetkissä, jotka havainnoin. Toimintahetken jälkeen haastattelin kasvattajat. Lopuksi pidimme loppupurun, johon osallistui yksi edustaja joka tiimistä ja päiväkodin johtaja. Opinnäytetyöhön kerättiin aineistoa haastatellen alkuhaastattelussa, toimintahetkien jälkeen sekä loppupurussa. Kasvattajilta kerättiin myös palaute. Lisäksi kirjoitin oppimispäiväkirjaa sekä tein havaintoja koko prosessin ajan.

Kaavio 4: Kehittämisen prosessin eri vaiheet

4.1 Haasteet ja riskit

Kehittämisltojen ja toimintahetkien toteutuksessa on omat riskinsä. Kuinka olisin toiminut, jos joku kasvattajista olisi ollut kipeä? Kuinka olisin saanut hänet kiinni yhteiseen kehittämiseen? Kenen vastuulla olisi ollut innostaa toimintaan? Seuraavaksi pohdin mahdollisia riskejä ja haasteita opinnäytetyössäni.

Sairauksille ei mahda mitään. Joku kasvattajista olisi saattanut sairastua tai joutua olemaan poissa esimerkiksi oman lapsen sairastuttua tai muun pakottavan poissaolon satuttua. Prosessin alkamisesta sen loppumiseen päiväkodissa meni noin neljä viikkoa. Tämä on melko pitkä aika ja kaikki eivät välttämättä olisi pystyneet olemaan läsnä kaikissa hetkissä. Oma roolini ohjaajana oli tärkeä. Minun tuli ottaa vastuu toiminnasta ja huomioida siihen liittyvät riskit ja haasteet. Täten jonkun ollessa poissa tai sairastuttua, otin huolekseni, että käyn keskustelun kyseisen kasvattajan kanssa kahden, jotta hän olisi saanut myös kaiken irti kehittämisprosessista. Olin toiminut innostajana ja kertonut mitä olimme tehneet poissaolo aikana ja pyrkisin saamaan kasvattajan tietoon kaiken mistä hän jäi paitsi. Alkuhaastattelun olisin toteuttanut henkilön kanssa, joka olisi joutunut olemaan pitempään poissa joka tapauksessa, mutta tarpeen vaatiessa hieman muunnellen. Poissaolotilanteet ovat ikäviä, mutta mahdollisia. Tavoitteena oli kuitenkin, että kaikki saavat kiinni aiheesta ja olisivat tietoisia mitä tarinallinen

leikki on ja innostuisivat sen käytöstä. Ohjaaminen oli haastava tehtävä ja oma roolini ohjaajana oli tärkeä.

Toinen haaste oli kehittämisiltojen pitäminen. Entä jos kasvattajat eivät olisi päässeet kiinni aiheeseen, eivät olisi innostuneita tai tarinallisen leikin kehittäminen ei vain olisi luonnistunut? Oma roolini ohjaajana oli tässä kohtaa tärkeä. Kysymyksiä kysyminen kehittämisilloissa kuten: ”Onko jollain kysyttävää?”, ”Miten täällä sujuu?”, ”Mitä kaikkea olette kehitelleet iltaanne?” olivat tärkeitä. Herkkyys ja läsnäolo ovat taitoja, joita ohjaaja tarvitsee. Innostajana toimiminen ja heittäytyminen auttavat lukkotilanteissa. Selvensin oman roolini kasvattajille prosessin aikana ja kerroin, että olen mahdollisuuksien mukaan heidän käytettävissään. Jos kasvattajille olisi tullut mitä tahansa kysyttävää prosessiin liittyen, he olisivat voineet ottaa minuun yhteyttä ja olisimme sopineet tapaamisen.

Haasteena oli myös kehittämisiltojen suunnitteleminen. Kuinka suunnittelisin kehittämisillat siten, että jokainen saa niistä irti jotain. Myös aiheeseen johdattelu oli haastavaa, sillä se on kaikille tuntematon ja uusi asia. Suunniteltu kokonaisuus oli tärkeää ja selkeys johdattelemalla aiheeseen välttämätöntä.

Havainnointi ja haastattelut ovat haastavia asioita yksinäänkin. Havainnointiin ja haastatteluun perehtyminen ennen toiminnan alkua oli tärkeää. Perehtyminen aiheeseen ja aineistonkeruu tyyleihin helpotti toiminnan toteuttamista.

4.2 Suunnitelma ja tutkimuslupa

Opinnäytetyö prosessi alkoi huolellisella suunnitelmalla. Yhdessä työelämän ohjaajien ja koulun ohjaajan kanssa keskustelimme opinnäytetyön aiheesta, tarinallisesta leikistä, jota kehitelimme ja ideoimme yhdessä. Suunnittelun ja ideoinnin jälkeen alkoi teoreettisen tiedon tutkiminen opinnäytetyön aiheen viitekehyksestä. Teoreettiseen viitekehykseen valittiin leikki 1-6-vuotiaana, tarinallisuus, luovat menetelmät, lasten osallisuus ja innostava ohjaajuus sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Nämä kaikki valikoituivat ja yhdistyivät hiljalleen. Opinnäytetyössä käsitellään myös kehittämistyötä. Kokosimme eri teemoja yhteen, joista tarinallinen leikki muodostuusi. Teemat syntyivät Vantaan kaupungin kehittämiskohteesta eli leikistä, päiväkodin johtajan ideasta yhdistää leikkiä tarinallisuuteen sekä omasta mielenkiinnostani luovia menetelmiä kohtaan. Näihin vielä lisäsimme innostavan ohjaajuuden sekä lasten osallisuuden, sillä koin ne tärkeiksi osiksi tarinallista leikkiä.

Opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen jälkeen laitettiin tutkimuslupahakemus Vantaan kaupungin sivistystoimelle. Tutkimusluvan saamisen odottamisen aikana keskityttiin vielä teo-

riatiedon hankkimiseen ja jo aloitetun opinnäytetyön parantamiseen. Tutkimusluvan saamisen jälkeen aloitettiin toiminta.

4.3 Alkutervehdys

Opinnäytetyön toiminta alkoi alkutervehdyksellä, joka oli samalla viikolla kuin alkuhaastattelut sekä ensimmäinen kehittämisilta. Alkutervehdys tapahtui aamupäivällä. Tervehdyksen aikana esittäydyin kasvattajille ja kerroin hieman tulevista kehittämisilloista sekä toimintahetkistä. Kasvattajat saivat tällöin kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä. Askarruttavia asioita olivat muun muassa kehittämisiltojen sisältö ja itse toiminta toimintahetkissä. Pyrin olemaan avoin ja vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman selkeästi. Itse tarinallinen leikki käsitteenä oli myös hieman epäselvä.

Kuljin päiväkodissa vapaasti ja kävin keskustelemassa rauhassa jokaisen kasvattajan kanssa. Osa kasvattajista oli samassa huoneessa yhtä aikaa, jolloin pystyin keskustelemaan yhteisesti heidän kanssaan. Toiset olivat itsekseen tietyssä huoneessa tai heillä oli kiire. Pääsin kuitenkin kysymään jokaiselta oliko heillä mieltä askarruttavia kysymyksiä kehittämisiltoihin tai toimintahetkiin liittyen ja pystyin muutaman sanan vaihtamaan heidän kanssaan aiheeseen liittyen. Jotkut kasvattajat olivat kerinneet jo pohtimaan tarinallisen leikin ideaa. Toiset kokivat ymmärtäneen asian ja toisille se oli vielä tuntematon käsite. Osa kasvattajista ei ollut miettinyt asiaa vielä sen tarkemmin. En avannut tässä kohtaa tarkemmin tarinallisen leikin ideaa vaan kerroin, että kehittämisillassa avaamme teemoja ja ideaa tarkemmin. Muutamalle sanoin myös, ettei alkuhaastatteluun tarvitse varautua millään tavalla. Havaitsin, että osa kasvattajista oli todella innoissaan tulevista kehittämisilloista, sillä he kyselivät paljon ja olivat jo pohtineet tarinallista leikkiä. Suurin osa kasvattajista vaikutti neutraaleilta asian suhteen eikä heillä ollut paljon kysymyksiä tarinalliseen leikkiin liittyen. Pieni osa kasvattajista vaikutti hieman epäileviltä ja he kysyivätkin paljon tarkentavia kysymyksiä tarinalliseen leikkiin ja opinnäytetyöprosessiin liittyen.

4.4 Alkuhaastattelut

Alkuhaastattelu suoritettiin kahtena päivänä päiväkodissa rauhallisessa tilassa suunnitelman mukaan. Haastattelin kaikki kasvattajat erikseen. Kasvattajat saivat valita itselleen sopivan 15 minuutin pituisen haastattelu ajan kahdelta eri päivältä paperiselta ajanvarauslapulta. Alkuhaastattelu oli tarkoitus nauhoittaa, mutta totesin sen olevan hieman epämiellyttävää ja häiritsevää jo muuten hieman jännittävään tilanteeseen. Nauhuria olisin käyttänyt oman muistin tueksi. Halusin alkuhaastattelun olevan mahdollisimman rento, jotta kasvattajat pääsisivät luontevammin kertomaan ajatuksiaan ilman nauhuria. Päädyin kirjaamaan kasvattajien

vastaukset käsin paperille. Paperille kirjaaminen luonnistui hyvin enkä kokenut sitä ongelmaksi.

Seuraavaksi avaan alkuhaastattelun tuloksia kysymys kerrallaan.

”Vantaan kaupunki painottaa leikkiä päiväkodeissa? Miten itse koet lasten leikin päiväkodissa? Onko leikkiä tarpeeksi/liian vähän? Minkä laatuista leikki on?”

”Miten leikkiä voi mielestäsi kehittää?”

Kasvattajat pitivät leikkiä yleisesti tärkeänä asiana päiväkodissa. Osan mukaan aiemminkin on ollut hyvin aikaa leikkiä ja päiväkodissa on erilaisia rauhoitettuja leikkipaikkoja. Toiset taas kaipasivat lisää leikkirauhaa. Osissa ryhmistä oli tietoisesti lisätty leikkiä. Osa piti leikkiä toimivana ja määrää hyvänä tällä hetkellä. Jotkut kuitenkin kokivat, että leikille ei ole tarpeeksi aikaa ja että sitä voisi olla enemmän. Osa koki, että toiminta ja ulkoilut syövät osansa leikkiajasta, mutta lapsi kuitenkin leikkii niin ulkona ja ohjattujen toimintojenkin aikana, ne ikään kuin yhdistyvät. Leikin määrä vaihtelee ryhmittäin. Pitkäkestoisempaa leikkiä voisi olla myös enemmän toisten mielestä.

Leikkiä oli päiväkodissa alettu seuraamaan ja havainnoimaan tietoisesti tietyn kaavakkeen avulla. Leikkiin oli tietoisesti keskitytty enemmän ja lapsia kuunneltiin tietoisemmin. Leikin seuraamisessa on oltava herkkä, ettei riko lasten leikkirauhaa. Yksi koki myös, että lasten kasvua leikin suhteen oli tapahtunut. Useampi kasvattaja uskoo leikin kehittämisen mahdollisuuteen.

Leikki vaihtelee ryhmittäin. Kaikki ryhmät kuitenkin antavat mahdollisuuden leikkiin, on esimerkiksi leikkiaamuja kerran viikossa. Yhdessä ryhmässä oli lisätty leikkiaikaa lisää ja pyritty pitkäkestoiseen leikkiin. Leikki päiväkodissa oli kuitenkin vaihtelevaa: se riippui lapsen iästä ja ikätasosta. Osa lapsista leikki muun muassa rakenteluleikkejä, juonellisia barbie-leikkejä, palloleikkejä ja tutkivat ympäristöään ja asioita. Kaikki lapset eivät pysty pitkäkestoiseen leikkiin ja pienimmiltä lapsilta eivät luonnollisesti mielikuvitusleikit luonnistu ja leikki on lyhytkestoisempaa. Leikki vanhemmilla lapsilla kuitenkin pitkäkestoista, jos ohjaaja oli leikissä tukena tai mukana. Lapset tarvitsevat pientä avustusta leikissä esimerkiksi riitatilanteissa ja leikin alkuun pääsemisessä. Moni lapsi tarvitsee myös tukea leikkiin. Vapaa leikki ja lasten leikkitaitojen kehittäminen koettiin myös tärkeäksi. Haasteeksi koettiin kuinka saada jokainen lapsi mukaan leikkeihin. Leikkiminen on kuitenkin monen mielestä läsnä lapsen elämässä koko aika: niin leikkitalanteissa kuin eri toimintatilanteissa ja liikunnassa. Yksi kasvattaja mainitsi, että kasvattajana kehittymistä tapahtuu kuitenkin koko aika. Aikuisen läsnäolon koki moni tärkeäksi.

Yksi kasvattajista kertoi, että on kiva, että leikkiä kehitetään tässä yksikössä. Moni koki leikin kehittämisen tärkeäksi. Myös sen kehittämisen mahdollisuuteen uskottiin.

”Tavoitteena on kehittää uusi menetelmä leikkiin, ”tarinallinen leikki”. Mitä mieltä olet tästä? Kuinka itse ymmärrät käsitteen?”

”Kuinka tuttuja teemat leikki, tarinallisuus, luovat menetelmät, lasten osallisuus ja innostava ohjaajuus? Mitä asioita niistä herää?”

Lapsia osallistetaan päiväkodissa. Eri toimintatilanteissa lapset saavat osallistua esimerkiksi leikkien valintaan. Leikki koettiin spontaanina asiana, joka lähtee lapsesta: aikuinen ei saa määrätä leikkiä. Koettiin tärkeäksi, ettei aikuinen ohjaa liikaa lasta leikissä. Aikuinen kuitenkin auttaa lapsen leikkiin, jos lapsi ei siihen itse pysty.

Aikuinen koettiin innostajana ja mahdollistajana. Aikuinen innostaa lapsia leikkiin. Aikuinen tuo materiaalit, antaa välineet, sadut, roolivaatteet ja esimerkiksi näyttää pihalla esimerkkiä jostain toiminnasta, josta lapset sitä kautta innostuvat. Yhden kasvattajan mukaan on hyvä innostaa aikuisia, sillä sitä tarvitaan. Aikuisen innostavuus koettiin yleisesti tärkeäksi osaksi leikkiä.

Teemana tarinallisuus hakee vielä muotoaan joidenkin kasvattajien kohdalla. Luovia menetelmiä voisi kahden kasvattajan mukaan nostaa enemmän esille. Osa koki teemat tärkeiksi.

Tarinallisen leikin käsite koettiin vieraana ja epäselvänä asiana. Toisille teemat tuntuivat laajoilta. Inspiraatiota on kuitenkin jo joillekin herännyt. Toiset eivät olleet miettineet asiaa tarkemmin. Kehittämisilloilta toivottiin ideariihi-tyyppistä työskentelyä. Kerroin tarkemmin tässä kohtaa tarinallisen leikin ideasta kasvattajille, jos siitä heräsi kysymyksiä.

”Millä mielin lähdet kehittämisiltaan?”

Valtaosa osa kasvattajista odotti kehittämisilloja hyvillä mielin ja mielenkiinnolla. Kehittämisillan ajankohta oli arveluttava, koska se oli ilta-aikaan ja kun illat ovat peräkkäisinä viikkoina. Osa myös uskoi, että opiskelijan tehtävä tässä olisi haastava. Jotkut kokivat tärkeäksi tukea opiskelijan tekemää opinnäytetyötä. Kehittäminen ja leikki koettiin hyväksi ja tärkeäksi asiaksi.

4.5 Kehittämisillat

Ensimmäinen kehittämisilta

Ensimmäinen kehittämisilta kasvattajien kanssa pidettiin päiväkodilla. Kehittämisiltan oli saapunut kaikki kasvattajat ja päiväkodin johtaja. Iltaa varten olin tullut noin tuntia aikaisemmin päiväkotiin tekemään valmisteluja. Kehittämisilta alkoi suunnitelman mukaan klo 17 ruokailulla. Päiväkodin johtaja oli hoitanut tilaan ruuat. Osa kasvattajista oli aiemmin jo paikalla ja loput tulivat, kun olimme aloittaneet syömisen. Kaikki saivat kuitenkin rauhassa nauttia ruuasta ennen toiminnan aloittamista ja keskustelu oli vapaata.

Kellon lähestyessä puoli kuutta aloimme hiljalleen siirtymään saliin, jossa kehittämisilta tapahtuisi. Kehittämisilta pääsi alkamaan ajallaan. Olin valmiiksi laittanut tarvittavat paperit ja tussit valmiiksi. Olin myös valmistellut ”puun”, jonka rungossa oli kysymysmerkki ja latvassa teemat, joiden ympärillä työskentelisimme eli leikin, tarinallisuuden, lasten osallisuuden, luovien menetelmien ja innostavan ohjaajuuden. Sivuuin olin valmiiksi laittanut myös musiikkitarvikkeet sekä rummun, lankakerän ja kissankorvat, joita tarvittaisiin osallistavassa toiminnassa illan aikana. Penkit olin laittanut yhden kasvattajan ja päiväkodin johtajan avulla rinkiin valmiiksi. Ympäri salia olin sijoittanut pöytiä, joita käytettäisiin toiminnassa.

Kehittämisillan aloitin tervehtimällä ja kysymällä ovatko kaikki paikalla. Myöntävän vastauksen jälkeen kiitin kaikkia mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyötä kasvattajien kanssa ja ilmaisin oman innostuneisuutena aiheita kohtaan. Kertasin vielä mitä tuleman pitää eli kehittämisiltojen aikataulun sekä tulevat toimintahetket. Tarkastin tämän jälkeen onko kasvattajilla mitään kysyttävää ja tästä siirryimme tutkimaan tarkemmin teemoja. Kasvattajat istuivat hiljaa paikoillaan eikä heillä syntynyt kysyttävää. Tunnelma oli rauhallinen, mutta tuntui hieman jännittyneeltä.

Olin jo aiemmin tehnyt värillisistä paperilapuista jokaiseen teemaan oman ”lehden”, jotka olin kiinnittänyt salin seinällä jo aikaisemmin olleeseen puun latvaan. Halusin tällä havainnollistaa teemoja tarkemmin. Kertasin teemat vielä kaikille ja laitoin sinitarralla puun runkoon lapun, jossa oli kysymysmerkki. Kerroin tässä kohtaa uudelleen, että tarkoituksenamme on aluksi kehittää yhdessä jokin menetelmä, työkalu tai ”maailma”, *tarinallinen leikki*, jonka jälkeen sitä aletaan kehittää oman tiimin kanssa, omaan tiimiin sopivaksi. Kerroin myös tietämättömyyteni tulevaa tarinallista leikkiä kohtaan, joka selitti kysymysmerkin käytön. Koin tärkeäksi teemojen käymisen läpi, ettei niistä tulisi epäselvyyksiä myöhemmässä vaiheessa. Kehotin kasvattajia miettimään mitä teemoista tulee mieleen, mitä ne herättävät ja mitkä asiat siihen liittyvät. Tämän jälkeen teemojen ”lehdet” siirrettiin salissa olleiden pöytien päälle ja niiden viereen asetettiin iso paperilappu. Annoin kasvattajille tussit, laitoin rauhallista musiikkia taustalle ja kehotin heitä kulkemaan tilassa ja kirjaamaan heränneet ajatukset kunkin teeman paperilapulle. Tunnelma muuttui rennommaksi, kun kasvattajat saivat rauhassa kiertää kaikki teemat läpi. Kun kaikki olivat saaneet kirjoitettua jokaiseen lappuun ajatuksiaan, keräsimme ne yhdessä ja laitoin ne sinitarralla kiinni salin seinään. Kysyin haluaako

joku tulla lukemaan ensimmäisen lapun, mutta halukkaita ei sillä hetkellä ollut ja joku sanoi, että lue sinä vaan, joten päätin lukea kaikki itse. Kävimme jokaisen teeman läpi erikseen ja pysähdyimme jokaisen kohdalle ja täydensimme niitä, jos uusia ajatuksia heräsi, kun ne kuuluivat ääneen. Tässä vaiheessa useista teemoista syntyi myös keskustelua, vaikka tuntui, että kaikki eivät ihan olleet virittäytyneimmässä tilassa keskusteluun, sillä hiljaisiakin hetkiä oli. Keskustelu liittyi yleensä omiin kokemuksiin aiheesta, teeman näkyvyyteen päiväkodin arjessa sekä pohtimiseen millainen teema on. Keskustelua alkoikin syntyä teemojen edetessä lisää. Keskustelusta huolimatta pysyttiin aikatauluissa. Muutaman kerran ajattelin keskeyttää keskustelun ajankäytön huolien vuoksi, mutta annoin keskustelun edetä, koska koin sen tärkeäksi ja rentouttavaksi asiaksi illassa, vaikka aiheet saattoivat hieman rönsyillä. Teemojen käsittelyn jälkeen tarkastin vielä kysymyksillä, että olivatko kaikki sisäistäneet idean. Tuleva tuotos, tarinallinen leikki, oli vielä hieman epäselvä monille, mutta kerroin, että paneutuisimme tauon jälkeen siihen paremmin. Toiset kokivat myös teemat kovin laajoiksi. Tässä kohtaa pidimme kymmenen minuutin pituisen tauon.

Tauon jälkeen pidin osallistavan toiminnan, leikin. Leikissä yhdistyi hyvin teemat leikki, tarinallisuus, luovat menetelmät, lasten osallisuus ja innostava ohjaajuus. Seisoimme kaikki piirissä ja pidin pienen tauon puheessa. Katsoin kasvattajia ja sanoin ”Hei lapset!”. Ideana tässä oli, että itse olin kasvattaja ja kasvattajat lapsia päiväkodissa. Kerroin, että meille on tullut vieras, Kisumisu, kaukaa kissojen valtakunnasta. Käännyin ympäri, laitoin kissankorvat päähäni ja otin rummun kainaloon, jonka sisään olin piilottanut lankakerän. Toimin tässä kohtaa Kisumisun roolista käsin ja kerroin haluavani apua lapsilta, sillä olin hukannut lankakeräni. Kasvattajat suostuivat auttamaan sen etsimisessä. Osallistin kasvattajia kysymällä mistä menisimme sitä etsimään. Ensin lähdimme etsimään linnasta, koska se nousi ensimmäisenä kasvattajilta. Lähdimme kävelemään piirissä myötäpäivään matkaamaan kohti linnaa rummun säestyksellä. Linnaan päästyämme etsimme katseellamme lankakerää, mutta sitä ei löytynyt. Tässä kohtaa kasvattajat innostuivat ja osa puhuikin lapsena. Kysyin minne menemme seuraavaksi ja ideoita syntyikin monia. Päätin, että lähdimme navettaan, koska se nousi ensimmäisenä ajatuksena kasvattajilta. Pompimme navettaan rummun tahdissa. Navetastakaan ei löytynyt lankakerää ja lähdimmekin kasvattajien toiveesta Hoploppiin seuraavaksi hiipien. Liikkumistavat kerroin itse ja rummutin aina liikkumisen tahdissa. Tässä kohtaa suurin osa kasvattajista oli aktiivisia ja he löysivätkin salin lattialta erilaisia asioita, joita näyttivät minulle. Oli hiuspinniä, sählypalloa ja langanpätkää. Meno menikin melko riehakkaaksi. Lankakerän tiputin vaivihkaa rummun sisältä lattialle ja totesin, että sieltähän se löytyi. Tämän jälkeen kiitin kasvattajia avusta ja Kisumisu lähti takaisin kissojen valtakuntaan. Pyörähdin ympäri ja otin samalla kissankorvat pois päästäni. Siirryimme takaisin piiriin istumaan ja keskustelimme mitkä kaikki teemat näkyivät tässä leikissä. Kasvattajat totesivat, että kaikki teemat näkyivät ja keskustelimme siitä hetken. Tunnelma oli hieman rennompia ja pirteämpiä kuin aloittaessamme illan.

Tämän jälkeen kerroin kuinka paljon erilaisia mahdollisuuksia tarinalliseen leikkiin pystyy kehittämään. Vain taivas olisi rajana. Pyysin kasvattajia nousemaan ylös ja kävelemään salissa. Samalla he saivat miettiä ja ideoida, mitä kaikkea heillä nyt tuli mieleen tästä aiheesta ja mitä kaikkea se päiväkodissa voisi olla. Pyysin heitä ottamaan itselleen parin ja keskustelemaan omista ideoistaan. Tämän jälkeen kokoonnuimme taas piiriin ja olin tässä kohtaa ottanut ison paperin ja tussin valmiiksi, jotta voisin kirjata kaikki ideat ylös. Jokainen pari kertoi omat mielipiteensä. Samankaltaisia ajatuksia syntyi paljon. Moni halusi, että idea lähtisi lapsista, jossa lasten omat tarpeet ja ideat tulisi kuuluviin. Suuri osa oli myös samaa mieltä siitä, että kehitettävä asia olisi jotain mitä kukin ryhmä tarvitsee. Osa halusi, että jokaisella ryhmällä olisi oma juttunsa ja toiset taas ajattelivat, että jokin yhteinen teema olisi parempi. Erilaisia ideoita oli paljon, muun muassa roolileikkeihin liittyvä tai jokin työkalu siirtymätilanteita helpottamaan tai ihan tiettyyn toimintahetkeen liittyvä asia. Ilmi kävi, että pienille lapsille sopisi tietty hahmo ja vanhemmille jokin tunteisiin vetoava asia tai teema. Myös toivottiin, että päiväkodilla olisi voinut olla yhteinen teema ja ryhmät voisivat myös kokoontua välillä yhdessä. Pohdintaa oli myös onko kehitettävä asia työväline vai jokin lisä esimerkiksi leikkipäivään. Tähän meni yllättävän paljon aikaa enkä halunnut keskeyttää tätä keskustelua ja pohdintaa, koska koin sen tärkeäksi osaksi tarinallisen leikin kehittämistä. Tämän vuoksi en toteuttanutkaan suunnitelmassa ollutta tiimien keskinäistä pohdintaa tulevasta tarinallisesta leikistä, jossa he olisivat keskittyneet pohtimaan ja kehittämään toimintaa pelkästään omaan tiimiinsä. Varsinkin kun päätöstä ei ehditty tekemään olisiko kehittäminen omissa tiimeissä vai olisiko päiväkodilla jokin yhteinen teema. Kysymyksiä ja pohdintaa myös opinnäytetyöni kokonaisuudesta riitti illan lähestyessä loppuaan, joten emme kerinneet paneutumaan tulevan tarinallisen leikin yksityiskohtiin. Sovimme, että jokainen tiimi voi pohtia keskenään ja ideoida mitä heidän ryhmänsä tarvitsisi aiheeseen liittyen ja palaisimme kehittämään yksityiskohtia ensi kerralla tarkemmin. Tunnelma oli melko neutraali, osa kasvattajista oli enemmän innoissaan kuin toiset ja osa ei niinkään kommentoinut ylimääräisiä kommentteja.

Aikatauluista kiinni pitäminen vaikeutui loppua kohden ja muutama minuutti menikin yliaikaa. Osa kasvattajista oli jo noussut ylös, kun pyrin toteuttamaan lopetuksen. Halusin jokaisen sanovan yhden sanan tästä illasta. Osa seisoj ja osa istui, mutta jokainen sai sanottua sanansa. En ehtinyt kirjoittamaan sanoja ylös siinä kiireessä, mutta niitä oli muun muassa innostunut, mielenkiintoista ja juttu. Pääosin sanat olivat positiivisia, mutta oli siellä neutraalejakin sanoja. Minkään sanoista en itse kokenut negatiivisena.

Toinen kehittämisilta

Saavuvin päiväkodille noin 1,5 tuntia ennen kehittämisillan alkua. Sain rauhassa laittaa tavarat paikalleen ja päiväkodin johtaja hoiti ruokailun. Olimme puhuneet aikaisemmin päiväkodin

johtajan kanssa hänen toiveistaan iltaa kohtaan, sillä oma kokemukseni edellisestä illasta eroaa kasvattajien ja johtajan kokemuksesta, sillä roolini oli eri kuin heidän. Itse kun olin toiminut ohjaajana ja he osallistujina. Toiveena oli ollut lisätä kasvattajien kokemuksellisuutta tarinallisesta leikistä harjoitusten avulla. Hioimme suunnittelemaani teemaa yhdessä päiväkodin johtajan kanssa ennen kehittämisiltoja.

Toinen kehittämisilta aloitettiin tuttuun tapaan ruokailulla. Kaikki kasvattajat olivat päässeet paikalle. Aloitin kehittämisillan toiminnan pitämisen tällä kertaa jo klo 17.15, kun ruokailu hetki oli hieman rauhoittunut. Olin kehittänyt toimintaa, jossa kasvattajat saisivat kokemuksia käytännössä teemojen puitteissa. Toiminta toimisi samalla inspiraation lähteenä.

Olin kehittänyt ”kiva pussin”, jonne halukkaat saivat kurkistaa toiminnan edetessä. Pussiin laitoin aina erilaisia asioita, jotka johdattelivat seuraavaan toimintaan. Teemaksi olin valinnut känkkäränkkä, kiukuttelevan tunteen. Kasvattajien ja päiväkodin johtajan vielä syödessä esittelin ”kiva pussin” heille. Pyysin vapaaehtoista kurkistamaan sinne. Pussista löytyi piirtämäni kuvitteellinen kuva känkkäränkkästä. Kysyin tietävätkö he mikä se on ja vastauksia tuli erilaisia. Joku arvasikin känkkäränkkä, jonka myönsin oikeaksi. Tämän jälkeen sujautin ”kiva pussiin” M. Christina Butlerin ja Frank Endersbyn kirjan Kaapo Kanin känkkäränkkä. Kun uusi vapaaehtoinen kasvattaja kurkisti pussiin ja löysi kirjan, luin kirjan ääneen. Kysyin lukemisen jälkeen kasvattajilta: ”Mikä känkkäränkkä oikein on?” ja ”Onko heillä joskus ollut känkkäränkkä?”. Vastauksia ei paljon tullut ja tunnelma oli hieman vaivaantunut, joten en yrittänyt niitä enempää saada. Pyysin heitä syömään rauhassa loppuun ja siirtymään pikkuhiljaa saliin, jossa toiminta jatkuisi. Tällä toiminnalla halusin havainnollistaa tarinallisuuden ja lasten osallisuuden teemaa.

Kehittämisilta pääsi jatkumaan aikataulussa klo 17.30. Pyysin jälleen uutta vapaaehtoista kurkistamaan ”kiva pussiin” ja sieltä löytyi Kaapo Kani, pieni pehmolelukani. Havainnollistin pehmokanilla, että kyseisellä Kaapo Kanilla on nyt känkkäränkkä ja voisimme harjoitella miten se känkkäränkkä nyt näkyisi siinä miten Kaapo liikkuu. Laitoin taustalle soimaan Mikko Alatalon säveltämän Känkkäränkkä-laulun ja aloimme liikkua salissa. Pysäytin laulun noin puolessa välissä ja uusi vapaaehtoinen sai taas kurkistaa ”kiva pussiin”. Pussista löytyi tällä kertaa huivi. Nyt jaoin kaikille omat huivit ja kehotin kaikkia nyt kokeilemaan tanssimista Kaapo Kanina, jolla on känkkäränkkä. Laitoin laulun taas soimaan taustalle. Tässä vaiheessa kasvattajat olivat mukana innokkaasti. Tällä toiminnalla pyrin havainnollistamaan draamaa, liikuntaa ja tanssia, tarinallisuutta ja lasten osallisuutta.

Tästä siirryimme seuraavaan toimintaan ja jälleen uusi vapaaehtoinen sai kurkistaa pussiin. Pussista löytyi muovailuvahaa. Istuimme piirissä ja jaoin kaikille muovailuvahat ja kehotin kaikkia tunnustelemaan muovailuvahaa käsissään ja pohtimaan miltä se känkkäränkkä tuntuu,

jos sellaista on joskus ollut. Muutaman minuutin muovailun jälkeen nostimme tuotokset eteemme ja tarkastelimme omaa ja muiden teoksia. Emme tarkemmin jääneet keskustelemaan niistä, sillä toimintaan varattu aika oli lyhyt ja halusin mahdollisimman paljon kokemuksia kasvattajille. Jokainen sai kuitenkin kokemuksen toiminnasta ja pystyisi tulevaisuudessa käyttämään ja soveltamaan toimintaa pidemmällä kaavalla. Vertailimme ja löysimme samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia muovailuvahojen väliltä. Osa kasvattajista nauroi ja he hymyilivät toiminnan aikana ja tunnelma oli rento. Tämän toiminnan avulla halusin havainnollistaa kuvan käyttöä.

Seuraavaksi uusi vapaaehtoinen nosti ”kiva pussista” uuden huivin. Kerroin huivin olevan hie- man erilainen huivi tällä kertaa, sillä se oli känkkäränkkä huivi. Kerroin, että känkkäränkkä huivit tykkäävät mennä myttyyn käsien väliin, jonka avulla johdattelin kasvattajat huivileikkiin. Huivileikissä huivi laitettiin käsien väliin pieneksi mytyksi ja hoettiin ”Teen, teen mytyn teen. Teen, teen, mytyn teen.” Tämän jälkeen huivi heitettiin ylös ja yritimme napata sen ensimmäisellä kerralla päällä, toisella kerralla selällä ja viimeisellä kerralla jalalla kiinni. Kaikki olivat leikissä mukana ja harjoitus aiheutti naurua. Tällä halusin näyttää välineiden mahdollisuuksia.

Tämän jälkeen istuuduimme piiriin ja vapaaehtoinen nosti pussista paperille piirretyn lahjapaketin. Nostin Kaapo Kanin syliini. Muistutin kasvattajia Kaapo Kanin känkkäränkkästä ja kerroin, että Kaapo varmasti ilahtuisi ja känkkäränkkä saattaisi poistua, jos antaisimme toisillemme lahjoja, sillä lahjoista tulee yleensä hyvä mieli. Tehtävän antona oli antaa vieruskaverille kuvitteellinen lahja, josta itse tulisi iloiseksi. Lahjasta tuli kiittää ja antaa taas vieressä istuvalle lahja. Aloitin antamalla kuvitteellisen lahjan vieressä olleelle kasvattajalle, joka taas jatkoi antamalla lahjan seuraavalle. Kävimme koko kierroksen. Kaikki olivat innokkaana mukana. Tässä harjoituksessa halusin havainnollistaa draamaa ja mielikuvituksen käyttöä sekä lasten osallisuutta.

Viimeisessä harjoitteessa Kaapo Kani pehmolelu on väsynyt, koska hänellä on ollut känkkäränkkä koko päivän. Istumme piirissä ja ohjeistin kaikki silittämään Kaapo vuorollaan ja antamaan Kaapon varovasti seuraavalle. Lauloin Tapio Rautavaaran säveltämän Sinisen unen ja muut saavat laulaa mukana, jos osasivat. Kaapo Kani oli nukahtanut, kun jokainen oli saanut silittää sitä ja laulu loppui. Kasvattajat lauloivat harjoituksen aikana ja tunnelma rauhoittui selkeästi. Laitoin Kaapon sivuun nukkumaan ja kiitin kaikkia innokkaasta osallistumisesta. Innokkaan ohjaajuuden teeman pyrin pitämään läsnä koko toiminnan ajan.

Kokemuksellisten harjoitteiden jälkeen siirryimme tiimityöskentelyyn. Jokaisella tiimillä oli neljäkymmentäviisi minuuttia aikaa suunnitella ja ideoida omaa ideaansa tarinallisesta leikistä. Jokaisella tiimillä oli kirjoitusvälineet ja omat pöydät salissa, joiden ympärillä he työstivät

tarinallista leikkiään. Kiertelin kerran jokaisen tiimin luona ja tarkastin, että kaikki ovat ymmärtäneet idean ja tarkastin onko heillä kysyttävää tässä kohtaa. Kenelläkään ei ollut erityisiä kysymyksiä ja jokainen tiimi kehitti ideaansa eteenpäin innokkaan oloisesti. Jokaisessa pöydässä kävi kova puheensorina, välillä kasvattajat olivat vakavina ja välillä he yhtyivät nauramaan yhdessä.

Tämän jälkeen jokainen tiimi jakoi ideansa yhteisessä piirissä ääneen, jotta kaikki tietävät, mitä muut tiimit ovat kehitelleet. Samalla he pystyvät poimimaan uusia ideoita omaan suunnitelmaansa. Suunnitelman kertomisen jälkeen, muut tiimit antoivat toisilleen lahjan eli paperilapulle kirjoitetut uudet ideat, jos niitä syntyi. Paperilaput kerättiin kulhoon, josta ne sitten jaettiin lopuksi tiimien luettavaksi.

Seuraavanlaisia tarinallisia leikkejä kehitettiin iltojen aikana:

1-3-vuotiaat

Tiimi kehitteli ryhmälleen aivan uuden hahmon, Pipsa-possun, joka on käsinukke. Pipsa-possu olisi ryhmän kaveri, ”yksi meistä”. Pipsa-possu ei olisi lasten näkyvillä, mutta ilmestyisi aina lapsille viideksi tai kymmeneksi minuutiksi kerrallaan. Hahmon tarkoitus olisi lähinnä olla aamupiirissä mukana, joka tarkastaisi ketkä olisivat paikalla, millainen sää on ja kävisi läpi muita ajankohtaisia asioita kuten tunteita, kaverisuhteita ja pettymyksen sietokykyä. Pipsa-possulla olisi myös salapussi, josta löytyisi kuvia, yllätyksiä ja opittavia asioita kuten auto tai eri värit. Pipsa-possu olisi myös joulukalenterissa mukana. Hahmolla olisi myös kavereita, joilta tulisi kirjeitä ja jotka mahdollisuuksien mukaan tulisivat käymään lasten luona. Pipsa-possu voisi myös tulla mukaan kirjastoretkille, jonka jälkeen se lukisi kirjan.

3-4-vuotiaat

Tiimi kehitti ryhmälleen Kultajyvä nimisen hiiren, joka tulee ryhmään harjoittelemaan käytöstapoja. Hiiri on asunut maatilalla, mutta on joutunut lähtemään sieltä, koska se kiusasi kavereitaan. Hiiren kaverit sanoivat Kultajyvälle, että mene muualle opettelemaan hyviä tapoja. Ryhmän lapset neuvoisivat hiirtä käytöstavoissa. Hiiri saisi myös uuden nimen myöhemmin. Lapset voisivat opettaa hiirelle ruokapöytä tapoja ja hiiri voisi olla mukana siirtymätilanteissa esimerkiksi nukkarisiin mentäessä. Hiiri voisi opettaa lapsia pelaamaan hiiren häntää hypynarulla. Suunnitteille jäi jääkö hiiri pidemmäksi aikaa lasten luokse ja tekevätkö lapset hiirelle pesän. Hiiri voisi olla myös mukana vuorovaikutuskerhossa oppimassa vuorovaikutustaitoja tiettyjen lasten kanssa, jotka kaipaavat myös tukea asiassa.

4-5-vuotiaat

Tutun susihahmon Kaapon roolia kehitetään, joka on ollut ryhmän toiminnassa mukana jo muutaman vuoden. Kaapo-hahmo on ollut retkillä mukana ja viikontähti on saanut ottaa Kaapon kotiinsa viikonlopuksi. Kaapo-hahmo on roikkunut pienessä repussa naulakossa. Nyt Kaapo-hahmon roolia olisi tarkoitus kehittää auttajana, lohduttajana ja leikkittäjänä. Kaapo-hahmo tulee olemaan näkyvämmässä roolissa, mutta sopivassa määrässä. Tiimi oli suunnitellut, että he rakentaisivat Kaapolle kodin, jotta sen ei tarvitsisi asustaa naulakossa enää. Prosessista otettaisiin kuvia. Kaaposta tulisi myös viikontähti sen jälkeen, kun lapset ovat saaneet olla. Kaapolle he olivat suunnitelleet myös sen omaa historiaa, sillä lapset ovat siitä kiinnostuneita. Kaapo myös lähettäisi sähköpostia lapsille.

5-6-vuotiaat

Tiimi kehitti ryhmälleen teeman ”Matkustan ympäri maailman”, jota toteutettaisiin kerran viikossa. Tarinallinen leikki alkaisi aina samalla rituaalilla, jotta lapset yhdistävät sen teemaan. Lapset saisivat viestin, jossa lukisi jokin maa tai paikka jonne matkustettaisiin ja siellä suoritettava tehtävä. Matka maahan tai paikkaan matkustettaisiin kuvitteellisesti, esimerkiksi lentokoneella, jossa jokaisella olisi oma rooli esimerkiksi lentäjä ja lentoemännät. Matkalla voitaisiin myös esimerkiksi laulaa. Maahan tai paikkaan saavuttua suoritettaisiin tehtävä esimerkiksi askartelu, maan lipun värittäminen, kulttuuriin tai maan musiikkiin tutustuminen tai ruuan maistelu. Tehtävän teemaan voisi liittyä suvaitsevaisuus käsite.

Lopuksi tarkastettiin tulevat toimintahetkituokit ja kerroin olevani paikalla koko aamupäivän. Lopetimme kehittämisillan sanomalla yhden sanan illasta. Tällä kertaa kirjasin ne suoraan ylös. Seuraavia sanoja mainittiin: innostava, idearikas, kiva, hauskaa, mahtavaa, avautui, mukava, helpottunut, vau, yhdistävä ja ideoista konkretiaan.

4.6 Toimintahetket

1-3-vuotiaat

Saavuini päiväkodille hyvissä ajoin ja kävin keskustelemassa aikatauluista ryhmän kasvattajien kanssa sekä keräsin vanhempien lupalaput. Kaikki lapset saivat osallistua toimintaan ja kaikki kasvattajat olivat paikalla. Lapsia oli paikalla yksitoista ja toimintaan osallistui kaikki samaan aikaan. Toimintahetki pidettiin ryhmän omissa ryhmätilassa. Toiminnan purku päätettiin pitää yhteisesti ryhmän tilassa toimintahetken jälkeen aikataulullisista syistä.

Lapset pyydettiin menemään aamupiiriin matolle toimintaseinän eteen niin, että kaikki näkivät omilta istumapaikoiltaan hyvin. Ovesta kuului koputus. Ovesta oli ikkuna, joten lapset

näköivät, että sieltä kurkisti kirahvipohmo. Lapset saivat arvuutella, mikä eläin oveen oli koputtanut. Kirahvi oli käsinukke, jota yksi kasvattajista piteli. Kaksi muuta kasvattajaa istui lasten kanssa matolla. Kirahvi tervehti lapsia ja esitteli itsensä Täpläksi. Täplä Kirahvi sanoi tulleen eläintarhasta lasten luokse ja kertoi olevansa 2-vuotias. Lapset katselivat innokkaana kirahvia ja kasvattaja eläytyi kirahvin rooliin innokkaasti.

Täplä Kirahvillä oli reppu selässä ja se esitteli sen lapsille. Lapset saivat arvuutella mikä se oli ja minkä värinen reppu on. Repusta Kirahvi nosti ryhmän lasten kuvia ja lapset saivat sanoa ääneen kuka lapsista kuvassa oli. Oikean arvauksen jälkeen laulettiin nimiloru ”onko *-lapsen nimi-* täällä”. Tämän jälkeen lapsi sai viedä oman kuvansa ja kiinnittää sen sinitaralla oman pienryhmänsä väriseen paperiin, joka oli toimintaseinällä. Näin jatkettiin kaikki lapset läpi ja Täplänkin nimi laulettiin lopuksi nimilorusssa. Lapset olivat innokkaita ja jaksoivat keskittyä koko nimileikin läpi. Muutama nousi seisomaan, mutta se vaikutti johtuvan innokkuudesta. Nauru oli lapsilla herkässä, kun Täplä tunki päänsä reppuun ja kaivoi sieltä kuvia.

Nimileikin jälkeen Täplä Kirahvi kurkisti uudestaan reppuunsa. Repusta löytyi lammaspehmo-lelu, porkkanapehmo sekä leikkivasara. Lapset saivat sanoa itse mitä esineitä repusta tuli. Esineet laitettiin lattialle lasten eteen ja sitten kaikki laittoivat silmät kiinni, myös Täplä Kirahvi. Kasvattaja otti yhden esineen pois ja lapset saivat sanoa mikä puuttui. Jokainen esine otettiin kerran pois ja lopuksi otettiin kaikki. Lapset ja kasvattajat olivat innokkaita.

Tämän jälkeen lapset saivat opettaa Täplälle laulun, koska Täplä ei ollut aikaisemmin kuullut lasten laulavan. Lapset ehdottivat lauluja ja yksi niistä laulettiin yhdessä. Laulun jälkeen Täplän oli aika laittaa reppu selkään ja palata eläintarhaan, mutta se lupasi tulla uudestaan käymään lasten luona huomenna. Lapset sanoivat Täplälle heippa ja saivat jokainen halata sitä. Lopuksi kaikki vilkuttivat sille samalla, kun kasvattaja meni ovesta ulos Kirahvin kanssa.

Toiminta kesti kokonaisuudessaan parikymmentä minuuttia ja lapset jaksoivat keskittyä hyvin koko toiminnan ajan ottaen huomioon heidän ikänsä. Yksi kasvattajista hoiti innokkaasti Täplä Kirahvin roolin ja muut kasvattajat ohjeistivat lapsia istumaan, jos he innostuivat seisomaan ja osallistuivat innokkaasti muuten laululeikkeihin ja toimintaan mukaan. Lapsetkin vaikuttivat nauttivan Täplän vierailusta, sillä hymy oli monilla herkässä toiminnan jälkeen ja yksi lapsista hihkasi ”Kiva Täplä!”. Havaittiin, että toimintatuokiossa oli käytetty hyväksi tarinallisuutta Täplän avulla, luovina menetelminä musiikkia ja draamaa, lasten osallisuutta kysymällä heiltä ja osallistamalla toiminnassa sekä innokasta ohjaajuutta koko toiminnan aikana. Leikki näkyi lasten mielikuvituksen käyttönä ja Täplän tarinaan uppoutumisena.

Toimintahetken purku

Purimme toiminnan heti toimintahetken jälkeen ryhmän tilassa, sillä kasvattajat kokivat sen parhaimmaksi mahdolliseksi hetkeksi. Olin ajatellut käyttää nauhuria ryhmähaastattelussa, mutta päätin kirjata kasvattajien vastaukset jälleen paperille ylös, sillä ryhmän tilassa oli myös lapsia. En kokenut sen vaikuttavan haastatteluun ja sain aikaa kirjata vastauksia rauhasa paperille ylös.

Kasvattajat kertoivat, että ovat aikaisemminkin tehneet samalla tyyllillä toimintaa. Aiemmin heillä oli tonttu, joka oli tullut käymään. Haasteeksi toiminnalle he mainitsivat lasten iän, sillä moni ei kauhean kauan jaksaa keskittyä yhteen asiaan. Heistä oli ihana suunnitella ja ideoida erilaisia toimintatapoja, mutta käytännön toteutus pienten lasten kanssa on eri. He olivat kuitenkin tyytyväisiä kehittämäänsä hahmoon, Täplä Kirahviin, jonka kanssa toimintaa voi helposti muuttaa, esimerkiksi lukea kirjoja tai kirahvilla voi olla kaveri, joka tulee kylään. Pienet lapset eivät muista pitkää taustatarinaa, joten kasvattajat päättivät pitää sen yksinkertaisena, jotta lasten on se helpompi muistaa. Toiminta on myös helposti muunneltavissa ja hahmon reppu voi aina tuoda mukanaan uusia asioita.

Toimivaa kasvattajien mielestä oli leikki esineillä, joita piiloteltiin. Lapsien mielenkiinto pysyy hyvin kyseisessä leikissä ja he eläytyvät siihen. Toimivaksi kasvattajat totesivat innokkaan ohjaajuuden, kunhan siinä vain pysyy koko ajan.

Toimintahetken sisältö oli kasvattajille sinänsä tuttua, sillä heillä oli jo aiemmin ollut tonttu hahmo ryhmässä mukana. Kuitenkin he kokivat saaneensa uusia ideoita kehittämisilloista sekä tarinallisuudesta. He totesivat jälleen, että toiminnan on oltava lyhytkestoista, että lasten mielenkiinto säilyy. He pohtivat myös, että voisivat toteuttaa toimintaa pienryhmissä, jolloin lasten mielenkiinto voisi pysyä kauemmin.

Ryhmän kasvattajien tarkoitus oli, että Täplä Kirahvi tulisi käymään kerran viikossa lasten luona. Hahmo voisi olla mukana kirjastoretkillä ja sen kanssa voitaisiin käsitellä ryhmässä ajankohtaisia asioita esimerkiksi lyömistä. Suunnitteilla oli myös toteuttaa nukketatteria. Kasvattajien mukaan lapset jaksoivat olla toiminnassa mukana ja innostuivat siitä. Kun joku lapsista nauraa, niin se tarttuu muihinkin.

Suunnitteluprosessi kehittämisilloissa oli kasvattajien mukaan tosi kivaa. He kokevat olevansa samalla aaltopituudella ja että mielikuvitusta heillä riittää. Heillä on yhteisymmärrys toimintaa kohtaan ja kokevat, että toiminta on sellaista mitä he kaikki voivat toteuttaa.

3-4-vuotiaat

Saavuun päiväkodille sovittuun aikaan ja kävin ryhmässä kyselemässä heidän aikatauluaan. Kaikki kasvattajat olivat paikalla. Pyysin lupalapun ja kaikki lapset olivat saaneet luvan vanhemmiltaan osallistua. Melkein kaikki lapset olivat paikalla. Sovimme, että katsomme toimintatietteen jälkeen onko purku mahdollinen ryhmän tilassa lasten leikkiessä.

Kasvattajat olivat päättäneet pitää yhteisen toimintatuokion kaikille lapsille samaan aikaan. Tämä toiminta oli pohjustus heidän kehittämälleen tarinalliselle leikille. Lapset ohjattiin istumaan piiriin lepohuoneen matolle. Kasvattajat istuivat myös piiriin. Yhdellä kasvattajasta piteli käsissään hiirtä, niin, että vain sen häntä näkyi. Hän puhui rauhallisella äänellä ja kertoi lapsille, että kun hän oli aamulla tullessaan päiväkotiin avatessaan ulko-ovea huomannut, että hänen silmäkulmassaan oli vilahtanut jokin pieni ja harmaa. Kasvattaja kertoi innostuneena tarinaa ja lapset kuuntelivat ja osa tarkkaili mitä kasvattaja piti piilossa käsissään. Lapset arvailivat innoissaan mikä se mahtoi olla. Joku sanoi susi ja joku hiiri. Hiiri todettiin oikeaksi arvaukseksi ja kasvattaja kertoi, että hiiri oli sanonut hänelle nimekseen Kultajyvä. Kasvattaja kertoi, että Hiiri ei ole tottunut ihmisiin ja että se pelkää niitä, joten lasten piti olla todella hiljaa. Kasvattaja raotti käsiään ja hiiren kasvot tuli näkyviin. Lapset katselivat Hiirtä halituneina ja kasvattaja kävi näyttämässä sen jokaiselle.

Tämän jälkeen Kultajyvä Hiiri kuiskasi kasvattajan korvaan, että se halusi mennä toisen kasvattajan syliin. Hän antoi Kultajyvän varovasti toiselle kasvattajalle. Kultajyvä Hiiren ollessa toisen kasvattajan sylissä, otti hän Hiiren roolin ja alkoi puhua Kultajyvänä. Hiiri kysyi lapsilta keitä he ovat ja missä hän oikein on. Lapset vastasivat reippaasti ja kertoivat hienosti oman ryhmänsä nimen ja päiväkodin nimen Kultajyvälle. Hiiri kertoi tullessaan maatilalta, jossa se oli saanut syödä paljon jyviä ja ruokaa. Lapset innostuivat kertomaan erilaisia ruokia, mitä hiiret voisivat syödä. Hiiri kertoi myös, että oli varastanut hevoselta porkkanoita välillä ja juonut kissan kupista kermaa. Hiiri oli myös haukkunut kissaa ja kissa oli haukkunut sitä takaisin. Siitä oli tullut molemmille paha mieli. Kultajyvästä oli tuntunut, että hän on paras Hiiri koko maatilalla. Muut maatilalla eläimet olivat kuitenkin sanoneet Kultajyvälle, että hänen pitäisi mennä muualle vähäksi aikaa opettelemaan hyviä tapoja ja kaveruutta. Sen vuoksi Kultajyvä oli joutunut lähtemään maatilalta ja kasvattaja oli löytänyt hänet sattumalta päiväkodin oven vierestä. Kultajyvä kysyi lapsilta haluaisivatko he opettaa hänelle hyvänä ystävänä olemista ja anteeksi antamista. Lapset sanoivat yhteen ääneen haluavansa auttaa.

Tämän jälkeen Kultajyvä oli hieman rohkaistunut kuullessaan, että lapset voivat auttaa sitä. Se halusi kuulla kaikkien lasten nimet ja Hiiri kiersi piirissä niin, että jokainen lapsi sai pitää sitä sylissä, silittää sitä ja kertoa sille oman nimensä. Kasvattajat muistuttivat lapsia, että Kultajyvä kuitenkin pelkää vielä ihmisiä ja heidän tulisi olla todella varovaisia hiiren kanssa. He opastivat käsittelemään Hiirtä varovaisesti. Jokainen lapsi kohteli Kultajyvää varoen ja

antoi sen vieressä istuvalleen hellästi. Kierroksen jälkeen Kultajyvä kertoi pitäneen siitä, että lapset kertoivat nimensä ja silittivät sitä. Sitä ei enää pelottanut niin paljon.

Kultajyvä Hiiri kertoi opettavansa yhden leikin lapsille, kun he lupautuivat auttamaan sitä. Hän kysyi tietääkö joku mikä on hänen herkkuruokaansa. Lapset sanoivat juuston. Hiiri lisäsi siihen, että juusto on hyvää, kun sen päällä on hilloa. Lapset vaikuttivat innostuneilta hahmosta. Tämän jälkeen Hiiri kertoi miten hilloa keitetään ja lausui lorun, johon kuului muutamia liikkeitä. Lapset tekivät liikkeitä perässä. Lorusssa Hiiri keittää hilloa, hämmentää sitä hännällensä ja antaa jokaiselle sormelle hilloa ja vie hillon lopulta kellariin kinaloon. Lapsia nauratti loru ja se toistettiin. Hiiri kertoi, että tämän voi myös laulaa ja tanssia. Tässä kohtaa Hiiri meni kolmannen kasvattajan paidan taskuun tanssin ajaksi. Lapset nousivat ylös ja ottivat toisiaan käsistä kiinni. Loru laulettiin piirissä ja samalla piiri liikkui ympäri. Lapsilta kysyttiin mitä hilloa voitaisiin tehdä ja lapset sanoivat ideoitaan ääneen. Hillossa käytettävä raaka-aine, esimerkiksi mansikka, tavutettiin ja lapset saivat päättää mihin ja miten kehossa taputettiin. Tätä jatkettiin muutama kierros ja raaka-aineet heitettiin aina kuviteltuun kattilaan piirin keskelle. Ohjaajat olivat kaikki innokkaina leikissä mukana. Leikin loputtua Hiiri sanoi, että tulipas herkullinen hillo.

Lapset ohjeistettiin taas istumaan piiriin. Kultajyvä tuli pois taskusta ja meni taas kasvattajan syliin, joka oli toiminut Hiiren roolissa. Lapsia muistutettiin jälleen minkä vuoksi Kultajyvä oli joutunut lähtemään pois maatilalta. Lapset alkoivat kertoa kavereihin liittyviä sääntöjä ääneen, esimerkiksi ettei saa kiroilla eikä lyödä. Kultajyvä lähti taas kiertämään jokaisen lapsen sylissä ja jokainen sai sano sille miten kaverin kanssa kuuluu olla. Lapset alkoivat omalla vuorollaan kertoa hyvien kavereidensa nimiä ääneen ja Hiiren ollessa kasvattajien sylissä he kertoivat oman mielipiteensä kuinka kaverin kanssa kuuluu olla, esimerkiksi kaverit auttavat ja antavat haleja. Kierroksen aikana yksi lapsi sanoi, että Kultajyvä voi jäädä päiväkotiin opettelemaan asioita ja että hän voi opettaa sille leikkiä. Yhdelle lapsista tuli pieni surku ja hän sanoi, että hänellä ei ole kavereita, mutta sitten yksi lapsista sanoi, että hän ja yksi toinen lapsista on hänen kaverinsa.

Kultajyvä Hiiren palatessa taas kasvattajalle, kasvattaja kysyi, että missä Kultajyvä voisi asustella. Lapsilta tuli erilaisia ideoita, mutta pesä sai eniten kannatuksia. Kasvattaja sanoi, että lapset voisivat esimerkiksi piirtää Hiirelle kuvia maaseudusta, niin se tuntee itsensä ko-toisammaksi. Lapset olivat innoissaan. Kultajyvä laitettiin yhden kasvattajan paidan taskuun odottamaan pesän valmistumista ja lapset hyvästelivät Hiiren ja menivät leikkeihin.

Tuokio kesti noin puoli tuntia. Kaikki kasvattajat osallistuivat toimintaan innokkaasti. Yksi kasvattaja oli vastuussa aloituksesta ja yksi Kultajyvän roolista. Kasvattajat istuivat piirissä eri puolilla ja rauhoittelivat lapsia tarpeen mukaan. Lapset vaikuttivat innokkailta ja jaksoivat

hyvin koko tuokion. Opinnäytetyön teemat tarinallisuus, innostava ohjaajuus, leikki, lasten osallisuus ja luovat menetelmät näkyivät toimintahetkessä. Osa lapsista piirsi paperille toimintatuokion jälkeen hiiren, jolle he piirsivät jalat, sillä he totesivat pitäessään Kultajyvää sylissään, ettei sillä ollut jalkoja. Yksi lapsista rakensi tuokion jälkeen Kultajyvälle myös pesän lego-palikoista. Vaikutti, että lapset innostuivat Kultajyvä Hiirestä ja sen tarinasta.

Toimintahetken purku

Päätimme purkaa toiminnan heti toimintahetken jälkeen ryhmän tilassa lasten leikkiessä. Etenimme rauhassa ja pidimme pieniä taukoja, jos lapset tarvitsivat apua. Päätin kirjata käsin ylös vastaukset tälläkin kertaa ja koin, että sain rauhassa kirjata kaiken ylös.

Kasvattajat kokivat, että tämä toiminta oli pohjustusta ja että tulevat toiminnot saatettaisiin järjestää pienryhmissä. Lapsen halutessa oman äänensä kuuluviin isossa ryhmässä niin äänen korkeus ryhmässä voimistuu. Kasvattajien mielestä tuokion olisi voinut suunnitella toiminnallisemmaksi, mutta kokivat, että lapset jaksoivat kuitenkin keskittyä. Toimintatuokio tuntui hyvältä, mutta he olisivat toivoneet enemmän yhteistä suunnittelu-aikaa kehittämisiltojen jälkeen. Yhteisen ajan he kokivat vähäiseksi. He olivat tyytyväisiä kuitenkin, että kaikki kasvattajat olivat mukana toiminnassa eli kaikki tietävät kuinka Kultajyvän tarina on alkanut ja lähentynyt käyntiin.

Kasvattajat huomasivat lasten eläytyvän hahmoon hyvin. He kokivat toimivaksi puhuvan hahmon. Lapset kertovat eri tavalla asioistaan hahmolle kuin kasvattajalle. Toimivaksi he kokivat myös juonen ja aloituksen. Myös lasten mielenkiinto pysyi hyvin tuokion aikana. Kasvattajat kokivat oppineensa, että toiminnan ei tarvitse olla näin pitkä, mitä se nyt oli. Yksi kasvattajista myös totesi, että oppiminen on elinikäistä, mutta tässä kohtaa ei noussut erityisempiä oppimiskokemuksia.

Kasvattajat olivat suunnitelleet, että Kultajyvä Hiiri olisi toiminnassa mukana koko kevään ajan ainakin. Teemana olisi kaveruus ja Kultajyvän voisi ottaa metsäretkille, jumppaan, nukkumistilanteisiin ja ruokatilanteisiin mukaan sekä se voisi opettaa lapsia leikkimään hiirenhäntää. Kultajyvä voisi tulla myös kehitteillä olleeseen leikkikerhoon mukaan vuorovaikutusleikkejä oppimaan. Kasvattajat kokivat toiminnan toimivaksi. Heillä on aikaisemminkin ollut eri hahmo mukana toiminnassaan.

Kasvattajista oli kiva suunnitella ja kehitellä ideoita sekä käyttää mielikuvitusta. Oman tarinallisen leikin kehittäminen koettiin hauskaksi ja he kokivat tärkeäksi, että kaikki kasvattajat tietävät juonen ja että se on yhteinen juttu. Yhteisen ajan saaminen iltojen jälkeen kuitenkin koettiin haastavaksi.

4-5-vuotiaat

Saavuvin päiväkodille sovittuna aikana ja menin ryhmätilaan kasvattajien luokse. Heillä oli ollut aamulla toimintaa vanhempien kanssa, joten odotin, että toiminta loppuu. Sovimme, että aloitamme toimintahetken heti, kun toiminta vanhempien kanssa loppuu. Lapset olivat leikkineet toisessa tilassa vanhempien toiminnan ajan. Kaikki kasvattajat olivat paikalla, mutta lapsista puuttui osa. Lapsia oli paikalla 16 ja kaikki lapset olivat saaneet luvan vanhemmiltaan osallistua toimintaan. Purimme toimintahetken rauhallisessa tilassa toimintahetken jälkeen.

Kasvattajien pitämä toimintahetki alkoi ryhmätilassa ja lapset ohjattiin istumaan piiriin lattialle. Kasvattajat halusivat tukea lasten mediakasvatusta, joten yksi lapsista sai ottaa kuvia ja videoita lyhyesti toimintaa, kun se alkoi. Lapsille aikaisemmin tuttu susi-hahmo Kaapo oli laitettu myös piiriin istumaan syöttötuoliin. Kaapolla oli uusi pipo päässään, jonka yksi kasvattajista oli sen hänelle kuttonut. Kasvattaja sanoi ”Huomenta!” lapsille ja lapset toivottivat hyvät huomenet kasvattajalla ja Kaapolle. Kasvattaja tarkasti lapsilta, että tuntevathan kaikki Kaapon. Lapset vastasivat myöntävästi. Kasvattaja jatkoi kysymällä missä kaikkialla Kaapo on ollut mukana. Lapset kertoivat heti ensimmäisenä, että Kaapo on ollut heillä kotonaan ja päiväkodin retkillä mukana. Kaapo-hahmon aikaisempi rooli on ollut kiertää jokaisen lapsen luona viikonloppuisin ja se on tullut retkille seuraksi myös. Kasvattaja myös muistutti ja näytti lapsille Kaapon vanhan kodin, jossa se on asustellut, eli pienen repun, jonne Kaapo-hahmo on mahtunut sisään.

Kasvattaja kertoi, että Kaapolla olisi lapsille asiaa. Hän kertoi Kaapon olevan surullinen, kun sillä ei ole ollut kotia päiväkodissa. Onneksi Kaapo kuitenkin oli päässyt lasten kodeissa käymään viikonloppuisin. Hän myös muistutti, että Kaapo on asunut vain repussaan muun ajan. Hän kysyi auttaisivatko lapset rakentamaan sille kodin. Lapset vastasivat yhteen ääneen: ”Joo!”. Toinen kasvattaja kysyi millainen koti Kaapolle olisi sitten hyvä. Lapset saivat sanoa ideoitaan ääneen. Moni halusi innokkaana sanoa mielipiteensä. Seuraavanlaisia ideoita lapsilta tuli: erivärinen lattia, ruokaa, televisio, jääkaappi ja pakastin, stereot, tuoli, sänky, talon voisi tehdä pahvista, pöytä, lautaset, auto, piha, timantteja, wc-pönttö ja että pahveja voisi värittää. Lapset myös kertoivat Kaapon herkkuruokia, joita olivat viinirypäleet, kala, nakit ja muusi. Kolmas kasvattaja toi tilaan pienen pahvilaatikon sekä toisen avonaisen ja laakeamman pahvin. Hän sanoi, että täällä olisi tällainen pahvilaatikko, joka voisi olla Kaapon koti ja tämä toinen voisi olla sen piha. Lapset saivat päättää miten päin Kaapon koti asetettaisiin alustana ja pihana toimivalle pahville. Lapset pääsivät heti yhteisymmärrykseen Kaapon kodin asettelusta alustalle. Lapsista otettiin myös yhteiskuva Kaapon ja kasvattajien kanssa. Lapsille sanottiin, että nyt he pääsevät jokainen auttamaan kodin rakentamisessa ja suunnittelussa

ja heidät jaettiin pienryhmiin. Pienryhmillä oli jokaisella omat vastualueensa Kaapon kodin tekemisessä.

Tämän jälkeen siirryttiin ryhmätilaan, missä oli pöydät. Lapset jakautuivat pienryhmiinsä ja kasvattajat siirtyivät työskentelemään oman ryhmänsä kanssa. Pienryhmiä oli kolme: yksi oli vastuussa Kaapon kodin seinien tapetoinnista, toinen pihan suunnittelusta ja kolmas leikkasi lehtileikkeistä kuvia kaikesta, mistä Kaapo voisi haaveilla kotiinsa. Lapset työskentelivät innoissaan omissa ryhmissään ja suunnittelivat sekä pohtivat mistä Kaapo voisi pitää. Kasvattajat työskentelivät innoissaan lasten kanssa. He kuuntelivat lasten mielipiteitä, olivat läsnä ja tukivat lapsia toiminnassa. He myös ohjasivat lapsia toiminnassa. Toimintaa ohjattiin esimerkiksi, että lapset eivät leikkaa turhan suuria paloja lehtileikkeistä, että he saavat laitettua liisteröidyn tapetin paikalleen ja, että lapset muistavat talon rakennuksen olevan yhteinen asia. Kasvattajat myös kehuivat lapsia toiminnan aikana.

Kaapon kodin seiniä tapetoiva pienryhmä toimi innokkaasti. Lapset valitsivat tapetteja pitkään ja pohtivat, mistä Kaapo pitäisi. Kasvattaja oli leikannut yhden seinistä pois, jotta talon sisälle näkee. Tarkoituksena oli myös leikata myöhemmin siihen ikkunat, laittaa verhot, maalata talo ulkopuolelta sekä rakentaa harjakatto. Talon sisälle takaseinään on tarkoitus laittaa myös otettu yhteiskuva. Lapset tapetoivat mielellään taloa ja heistä huomasivat, että he olivat tyytyväisiä lopputulokseen. Pihaa suunnitteleva pienryhmä koristeli pihaa papereilla ja pikkukivillä. Tekokukkia oli myös, mutta työn annettiin kuivua ennen kuin niitä alettiin laittaa paikalleen. Lapsille oli haastavaa tehdä yhdessä yhteistä pihaa, mutta loppua kohden lapset malttoivat odottaa vuoroaan. Aikaisemmin he eivät olleet tehneet tämän tyyppistä, vaan yleensä jokainen on saanut tehdä omaansa. Lapset kuitenkin vaikuttivat nauttivan työskentelystä ja pihan tekemisestä. Kolmas ryhmä ideoi ja leikkasi lehtileikkeistä mitä kaikkea Kaapo haaveilee kotiinsa. He liimasivat haluamiaan asioita isolle paperille, jonka yläpuolella luki ”Kaapon unelmakoti”. Lapset olivat innoissaan ja ideoivat ja keskustelivat keskenään miksi Kaapo tiettyjä asioita kotiinsa haaveilee saavansa. Seuraavanlaisia asioita Kaapon unelmakotiin tulisi: mansikoita, ruokaa, hymyileviä ihmisiä, syksyä, kello, sydämiä, pöytä, tähtiä, kukkia, sieniä, Barbie-maailma, ikkuna, kahvikuppi, kaappi, sohva ja keinutuoli. Saadessaan ideat paperille liimattua, kasvattaja kyseli mitä kaikkea he lapset haluavat tietää Kaaposta ja kirjasi ne tulevaisuutta varten ylös. He myös kävivät tietokoneella tulostamassa aikaisemmin otettua yhteiskuvan, sillä kasvattajat haluavat myös opettaa lapsille mediakasvatusta.

Lasten työskennellessä pienryhmissä, yksi kasvattajista otti Kaapon ja kävi kiertämässä ja jututtamassa lapsia ja katselemassa millaisia ideoita lapsilla oli. Lapset olivat uppoutuneet tekemisiinsä ja pitivät siitä, että Kaapo tuli katsomaan ja kehuaan mitä kaikkea he olivat saaneet jo aikaiseksi. Yksi lapsista sanoikin: ”Ei ole Kaapo vielä valmista!”. Lasten ollessa valmiita he lähtivät muihin leikkeihin.

Toimintahetken purku

Toimintahetki purettiin rauhallisessa tilassa kasvattajien kanssa. Kirjasin vastaukset paperille. Lapset olivat kuulleet toiminnasta kasvattajilta ja olivat odottaneet toimintaa. Yksi lapsista oli kuullut kasvattajien puhuvan toiminnasta aiemmin ja oli halunnut rakentaa talon Kaapolle ja oli tuonut mukanaan pahvia. Kasvattajien mielestä kaikki lapset olivat innoissaan toimintahetken aikana.

He kokivat, että olisivat voineet tehdä esivalmisteluja askarteluihin liittyen etukäteen, mutta aiemmin aamulla olleen vanhemmille suunnatun toiminnan vuoksi eivät olleet sitä kerinneet tehdä. Kasvattajat myös pitivät toiminnan ryhmätilassa lyhyenä, sillä lapset olivat hieman levottomia aamun aikaisemman toiminnan vuoksi. Heistä kuitenkin pääasia oli, että kaikki olivat innoissaan Kaapon talon suunnittelussa ja toteutuksessa sekä jokainen pienryhmä sai toteuttaa omaa osiotaan.

Kasvattajien mukaan toimivaa oli niin lasten kuin heidänkin innostus aihetta kohtaan. Toimivaksi he kokivat myös sen, että toiminta oli koko ryhmän yhteinen juttu. Kaapon kiertäminen jokaisen pienryhmän luona koettiin myös toimivaksi. Tärkeäksi he kokivat, että lapset saavat tehdä Kaapon talosta oman näköisensä. He kokivat oppineensa lisää heittäytymisen tärkeydestä. Kun on itse innostunut, niin lapsetkin innostuvat ja eläytyvät teemaan.

Kasvattajat kokivat Kaapo-hahmon hyväksi työvälineeksi ja aikovat ehdottomasti jatkaa ja kehittää toimintaa jatkossa. He eivät kuitenkaan halua, että hahmo on liikaa toiminnassa mukana. He myös pohtivat myöhemmin tarkemmin puhuuko Kaapo lapsille vai kuiskaako se asioita kasvattajan korvaan, joka kertoo asiat sitten lapsille. He myös ajattelivat osallistaa vanhempia tekemään Kaapolle villapaidan tai sukat. Kaapon tarkoitus olisi olla lasten neuvoja, auttaja, lohduttaja ja riitojen selvittäjä. Kaapo voisi myös tehdä joskus jotain hölmöä ja kasvattajat voisivat katsoa huomaavatko lapset sen ja siitä voidaan keskustella. Toiminta Kaapon kanssa suunnitellaan sen mukaan, mitä lapset haluavat Kaapon kanssa tehdä. Lapset saavat myös päättää Kaapon asioista. Kaapo toimii myös osittain mediakasvattajana, sillä kasvattajat olivat ajatelleet, että Kaapo olisi sähköpostikirjeenvaihtoa toisen hahmon kanssa ja he lukisivat viestejä lapsille.

Kasvattajat kokivat, että heidän yhteistyönsä sujui. Heillä oli paljon ideoita kehittämisilloissa ja erilaisia aiheita tuli esiin. He kuitenkin kokivat, että vasta toisessa kehittämisillassa he ymmärsivät tarinallisen leikin idean. Suunnitteluajan he kokevat haasteeksi, mutta kokivat kuitenkin toiminnan suunnittelemisen toimivaksi.

5-6-vuotiaat

Saavuvin päiväkodille sovittuna ajankohtana ja kävin kysymässä kasvattajilta päivän aikatauluista. Kaikkien lasten vanhemmat olivat antaneet lapsilleen suostumuksen toimintaan. Kaikki lapset ja kasvattajat olivat myös paikalla toimintahetkipäivänä. Toimintahetki pidettiin ryhmän omissa tiloissa sekä salissa. Toiminnan purun pidimme lepo hetkellä.

Toiminta alkoi ryhmätilassa ja lapset istuivat piirissä lattialla. Yksi kasvattajista soitti triangelia kolme kertaa. Hän kertoi, että aina kun triangeli soi, jotain jännittävää tapahtuu. Kasvattaja kertoi, että ryhmä oli saanut kirjeen. Hän näytti suurta kirjekuorta lapsille ja lapset arvuuttelivat keneltä kirje oli tullut. Lapset olivat innoissaan ja arvauksia tuli erilaisia, muun muassa joulupukki. Yksi lapsista sai avata kuoren. Kirjekuoresta paljastui Ranskan kartta, kirje sekä paperiset passit jokaiselle lapselle. Passissa oli lapsen kuva ja sen yläpuolella luki ”PASSI”. Kasvattaja ihmetteli keneltä kirje on mahtanut tulla ja luki sen lapsille ääneen. Kirje oli tullut salaiselta ystävältä, joka oli kadottanut Pariisissa olevan Eiffel-tornin. Salainen ystävä toivoi lasten apua sen etsimisessä. Salainen ystävä kehotti lapsia matkaamaan Pariisiin, Ranskaan, Eiffel-tornin luo. Hän pyysi, että lapset tekisivät Eiffel-tornista pienoismallin, jonka lapset lähettäisivät salaiselle ystävälle, jotta ystävä tietäisi mitä etsiä. Kirjeessä mainittiin myös kuinka sanotaan päivää, kiitos ja hei ranskaksi. Kasvattaja näytti lapsille kuvan Eiffel-tornista ja kysyi heiltä onko joku käynyt siellä, miten sinne ylös pääsee ja kuinka monta kerrosta siinä on. Tämän jälkeen kasvattaja näytti lapsille Euroopan karttaa ja kertoi missä Suomi on. Yksi lapsi sai etsiä Ranskan Euroopan kartalta ottamalla mallia kirjeessä tulleesta Ranskan kartasta. Tämän jälkeen pohdittiin kuinka lapset pääsisivät Ranskaan Eiffel-tornin luokse. Joku ehdotti laivaa, autoa ja lentokonetta, mutta lasten tuli mennä sinne mahdollisimman nopeasti, että voivat auttaa salaista ystäväänsä, joten päädyttiin lentokoneeseen, sillä se on nopein. Joku lapsista tiesi kertoa, että Ranskaan lentää lentokoneella kolmessa tunnissa. Kasvattaja kysyi ovatko kaikki valmiita lähtemään matkalla ja lapset vastasivat yhteen ääneen innokkaasti ”Joo!”. Kasvattaja jakoi jokaiselle lapselle omat passinsa ja kertoi, ettei lentokoneeseen pääse ilman passia. Lapset tutkivat innokkaina, mutta hiljaisina omia passejaan ja pohtivat miten salainen ystävä on saanut heistä kuvat. He eläytyivät tarinaan hyvin. Lentokentälle lapset lähtivät jonossa kuvitellen, että ovat junassa. Ryhmätilasta siirryttiin junalla kohti salia.

Ennen saliin siirtymistä jono pysähtyi ja oltiin perillä lentokentällä. Toinen kasvattajista odotti jo salissa passintarkastajan roolissa. Rekvisiittana hänellä oli huivi kaulassa ja silmälasit päässä. Lapset menivät yksitellen passintarkastajan luokse ja passintarkastaja tarkasti passit tarkasti ja antoi niihin ”leiman” käyttäen tussia. Lapset tulivat passintarkastajan eteen rauhallisesti ja innokkaina. Osalla lapsista oli tuima ilme, kun passintarkastaja tutkaili passeja. Lapset alkoivat kuitenkin hymyillä ja nauraa, kun tarkastaja vertasi kuvaa lapseen ja kertoi,

että lapsen hiukset ovat hieman lyhentyneet tai, että lapsella on liikaa matkatavaroita mukana. Passintarkastaja ohjasi lapset lentokoneeseen, joka oli tehty saliin laittamalla pitkiä penkkejä yhteen.

Lapset istuivat pitkälle penkille ja kolmas kasvattaja toimi kapteenina, joka vastaanotti lapset lentokoneeseen. Kapteeni kertoi turvallisuuskäytännöistä odotellessa koneen täyttymistä. Viimeisten lasten tullessa koneeseen kapteeni sanoi ”Tämä on viimeinen kuulutus Pariisiin!”. Kaikki kasvattajat eläytyivät rooleihinsa ja lapset olivat innokkaita. Lentokoneessa passit kerättiin lapsilta, sillä niitä tarvittaisiin myöhemminkin, jos he sattuisivat lähtemään uudelle matkalle. Lentäjä kertoi matkustusajan ja passintarkastajan roolissa ollut kasvattaja tuli lentoemännän rooliin. Lentoemäntä tarkasti, että lapsilla oli turvavyöt päällä. Toiminnan aloittanut kasvattaja toimi matkanjärjestäjän roolissa ja ohjeisti lapsia levittämään kädet siiviksi ja kone lähti lentoon. Yhdessä he lauloivat ”matkustan ympäri maailmaa” -laulun. Kapteeni kertoi, minkä maiden yli lennettiin ja lapset saivat kurkkia lentokoneen kuvitteellisista ikkunoista. Lapset eläytyivät lentokoneessa oloon. Kapteeni kertoi ilmauopista ja kuulutti, että lähestytään Pariisia. Kapteeni meni keulaan ja aloitti laskeutumisen. Lapset saivat osallistua laskeutumiseen ottamalla kuvitteellisista ohjaussauvoista kiinni ja nojaamaan eteenpäin. Laskeutumisen jälkeen harjoiteltiin uudestaan opitut kolme sanaa ranskaksi. Lentokoneesta poistuminen tapahtui hyppäämällä vapaalla tyylillä patjalle ja ryömimällä tunnelin läpi turvatarkastukseen. Lentoemännän roolissa ollut kasvattaja oli siirtynyt turvatarkastajan rooliin. Lapset nauttivat erikoisesta poistumistavasta ja turvatarkastaja taputteli kaikki lapset läpi.

Turvatarkastuksen jälkeen lapset siirtyivät jonoon saliin, jossa kapteenin roolissa ollut kasvattaja oli ranskalainen mies Pierre, joka oli tullut lapsia vastaan. Pierreä tervehdittiin ranskaksi ja hän ohjeisti lapset liikkumaan musiikin tahdissa. Musiikin loppuessa aina pysähdyttiin ja Pierre kertoi lyhyesti faktatietoja Pariisista, harjoiteltiin uudestaan opitut sanat, tarkastettiin lapsilta minne oltiin menossa, millaisia autoja ranskalaiset ovat valmistaneet ja mikä joki Pariisiin läpi menee. Lapset saivat kertoa vastauksiaan ja ideoitaan. Musiikki jatkui aina yhden kysymyksen jälkeen ja lapset saivat päättää miten liikutaan seuraavaksi kohti Eiffel-tornia. Lapset saivat istua alas ja heiltä kysyttiin lisää kysymyksiä esimerkiksi mitä Ranskassa syödään, minkä värinen Ranskan lippu on ja mikä sen pääkaupunki on. Lapset olivat kiinnostuneita kuulemaan ja arvailemaan vastauksia. Pierre näytti lapsille kuvitteellisen riemukaaren ja kuvaili sitä. Lapset kuvittelivat Riemukaaren kasvattajan osoittamaan suuntaan.

Tämän jälkeen tuli kiire etsimään Eiffel-tornia ja vauhdikkaampi musiikki laitettiin taustalle soimaan ja lapset saivat juosta ympäri salia etsien sitä. Musiikki pysäytettiin ja kysyttiin näivätkö lapset tornia. Kukaan ei nähnyt ja musiikki jatkui, kunnes yksi lapsi löysi kuvan Eiffel-tornista, joka oli teipattu kiinni salissa olleeseen kaapin seinään. Matkanjohtaja teippasi Eiffel-tornin kuvan näkyvämpään paikkaan ja lapset jakoutuivat viiden hengen ryhmiin. Ryhmiin

hän jakoi multilink-palikoita, joista jokainen ryhmä sai yhteistyössä rakentaa oman pienoismallinsa Eiffel-tornista niin kuin salainen ystävä oli ohjeistanut. Lapset kävivät tutkimassa Eiffel-tornin kuvaa ja alkoivat rakentaa palikoista pienoismallia. Moni lapsista alkoi rakentaa omaa torniaan ja yhdessä tekeminen vaikutti haastavalta. Kasvattajat kiersivät ryhmissä ohjeistamassa lapsia ja muistuttivat, että torni on kapeampi ylhäältä ja leveämpi alhaalta ja tukivat yhdessä tekemiseen. Lopulta kaikki näyttivät nauttivan yhdessä tekemiseltä, vaikka alkuun se näytti tuottavan vaikeuksia. Jokainen ryhmä sai tehtyä omannäköisensä pienoismallin Eiffel-tornista ja osa vertasi tekemiään tornejaan kuvaan. Valmiit lapset lähtivät yhden ohjaajan mukana ryhmätilaan tekemään ja värittämään Ranskan lippuja. Lapset saivat rauhassa rakentaa yhteisen pienoismallinsa ja tehdä oman lippunsa omaan tahtiinsa, jonka jälkeen he lähtivät muihin leikkeihin. Lipun tekeminen oli ”matkalippu” takaisin Suomeen.

Toiminta kesti yli tunnin, mutta lapset jaksoivat keskittyä toimintaan koko ajan. He olivat innoissaan ja eläytyivät tarinaan hyvin. Kasvattajat eläytyivät ja innostivat lapsia ja toimintaan oli yhdistetty kaikkia tarinallisen leikin teemoja. Kasvattajilla oli toiminnan aikana selkeät roolit ja tuokio oli suunniteltua.

Toimintahetken purku

Toimintahetki purettiin yhdessä kasvattajien kanssa ryhmätilassa lasten ollessa lepoaikaan. Päätin tälläkin kertaa kirjata kasvattajien vastaukset paperille, sillä niin olin tehnyt jo edellisillä kerroilla. En kokenut sen olevan ongelma ja sain rauhassa kirjata vastaukset paperille.

Kasvattajista oli hauskaa ja toisaalta jännittävää tehdä tarinallista leikkiä ryhmässään ja he kokivat, että lapset innostuivat siitä. Yhden kasvattajan mielestä toiminta vaati paljon etukäteen suunnittelua, mutta toinen kertoi, että toisaalta nyt kun he ovat saaneet suunniteltua toiminnan alkuun, niin siitä on helpompi jatkaa. Kolmannen kasvattajan mielestä toteutus ei vaatinut kuitenkaan liikaa. Kasvattajat pitivät tiedollista puolta tärkeänä lasten ikätason huomioiden, mutta kokivat toiminnallisuuden myös oleelliseksi. Toiminta on lapsille mielekkäämpää, kun saa touhuta. Kasvattajat totesivat, että tässä toiminnassa oli paljon tiedollista puolta, mutta tulevaisuudessa se voi olla vaihdellen myös leikinomaisempaa ja toimintaa voi aina hieman muuttaa, esimerkiksi tekemällä sitä eri tilassa. Lapsilla todettiin olevan paljon mielikuvitusta.

Kasvattajien mielestä yhteistyö sujui ja oli hyvä, että heillä oli omat roolit. He pitivät toimivana tavoitteellisuutta eli sitä, että lapset olivat saaneet kirjeen mukana tehtävän. He myös suunnittelivat, että teemaa voi jatkaa viikon varrella esimerkiksi eskaritehtävissä piirtämällä riemukaaren. Tarkoituksena on, että suunnitellun toiminnan avulla käydään ensin läpi eri

kulttuurit, joita ryhmässä on, jonka jälkeen voidaan siirtyä muihin maihin. Myös perheitä voidaan osallistaa ja he voivat tuoda esimerkiksi maahan liittyvää musiikkia tuokioihin.

Kasvattajat olivat suunnitelleet tarinallisen leikkinsä jatkumoksi. Ensin vähän kokeillaan ja harjoitellaan millainen toiminta ryhmään sopii, sillä se on niin lapsille kuin kasvattajillekin uusi asia. He kokivat kuitenkin, että ensimmäinen kokeilu sujui hyvin. He kertoivat, että innostusta aiheeseen liittyen löytyy ja he voivat kokeilla erilaisia asioita. Teemaa on helppo soveltaa heidän mielestään. Kasvattajat totesivat myös, että luovien menetelmien käyttäminen voi vaihdella toiminnan aikana, esimerkiksi onko välillä enemmän liikunta vai musiikkipainotteista toimintaa. Kasvattajat kokivat oppineensa uusia menetelmiä kehittämisilloissa ja saaneensa niistä ideoita. He myös totesivat, että hyvin suunniteltu toiminta on puoliksi tehty.

Kasvattajien mielestä lapset olivat todella innostuneita. Lapset nauttivat tarinasta ja Eiffeltornin rakentamisesta. Kasvattajat olivat innostuneita yhteisestä kehittämisprosessista. He kokivat yhdessä suunnittelun harvinaiseksi, mutta kokivat sen toimivaksi. Näin kaikki tekevät yhdessä ja saivat sanoa omat ideansa kuuluviin. Roolien jakamiseen ja muuhun toimintaan tarvitaan yhteistä suunnitelmallisuutta.

4.7 Loppupurku

Saavuin päiväkodille ajoissa ja laitoin toimistoon paperini valmiiksi. Paikalla olivat päiväkodin johtaja sekä kahden ryhmän edustajat, joista toisesta heitä oli kaksi kasvattajaa paikalla. Muista kahdesta ryhmästä kasvattajat eivät päässeet paikalle. Tämä tietysti muutti hieman loppupurkua, sillä nyt en saanut tietoa kaikkien ryhmien edustajilta heidän mielipiteitään prosessista. Olin kuitenkin tehnyt palautelomakkeen kasvattajille, jonka pohjalta päätin tehdä loput arvioinnit. Tämä loppupurku toimisi yleisenä arviointina enkä kokenut tarpeelliseksi tavata poissaolleita ryhmän edustajia jälkikäteen.

Paikalla olleet kasvattajat kertoivat muille millaisen tarinallisen leikin he olivat toimintahetkissä toteuttaneet. Kerroin tämän jälkeen kahden poissaolevan ryhmän tarinalliset leikit. Tämän jälkeen siirryimme vapaaseen keskusteluun apukysymysten avulla.

He kokivat saaneensa inspiraation kehittämisilloista, vaikka monelle oli kuulemma hieman epäselvää vielä ensimmäisen illan aikana mitä ollaan tekemässä. Ensimmäinen kehittämisilta oli aiheuttanut epävarmuutta. He pohtivat, että jokainen käsittää asiat eri tavalla. Heistä oli hyvä, että tarinallisen leikin teemoja kuitenkin avattiin ensimmäisessä illassa. Hyväksi he kokivat, että jokainen ryhmä sai kehittää oman tarinallisen leikkinsä. Heistä tämä oli kokeilu, jonka jälkeen kasvattajat voivat vielä miettiä kuinka toteuttavat tarinallista leikkiään käytän-

nössä. Yhden mielestä uuden asian miettiminen ja kehittäminen voi olla vaikeaa aluksi, mutta se laittaa ajattelemaan ja lopulta asia avautuu.

Kaikki kokivat, että he tulevat käyttämään tulevaisuudessakin tarinallista leikkiä. He kokivat, että vain mielikuvitus on rajana tarinallisten leikkien kehittämisessä. Yksi koki sen työkaluna. Toisessa kehittämisillassa ollut tarina Kaapo Kanista oli auttanut heittäytymään ja avasi enemmän tarinallisen leikin ideaa. He kokivat, että lopulta kaikki aikuiset olivat innostuneet tarinallisesta leikistä ja saaneet herätyksen aiheeseen. He kokivat, että kaikki ovat olleet toisissaan kehittäessään omaa tarinallista leikkiään ja ovat arvostaneet muiden ryhmien kehittämiä tarinallisia leikkejä.

4.8 Palaute: Innostuneisuus

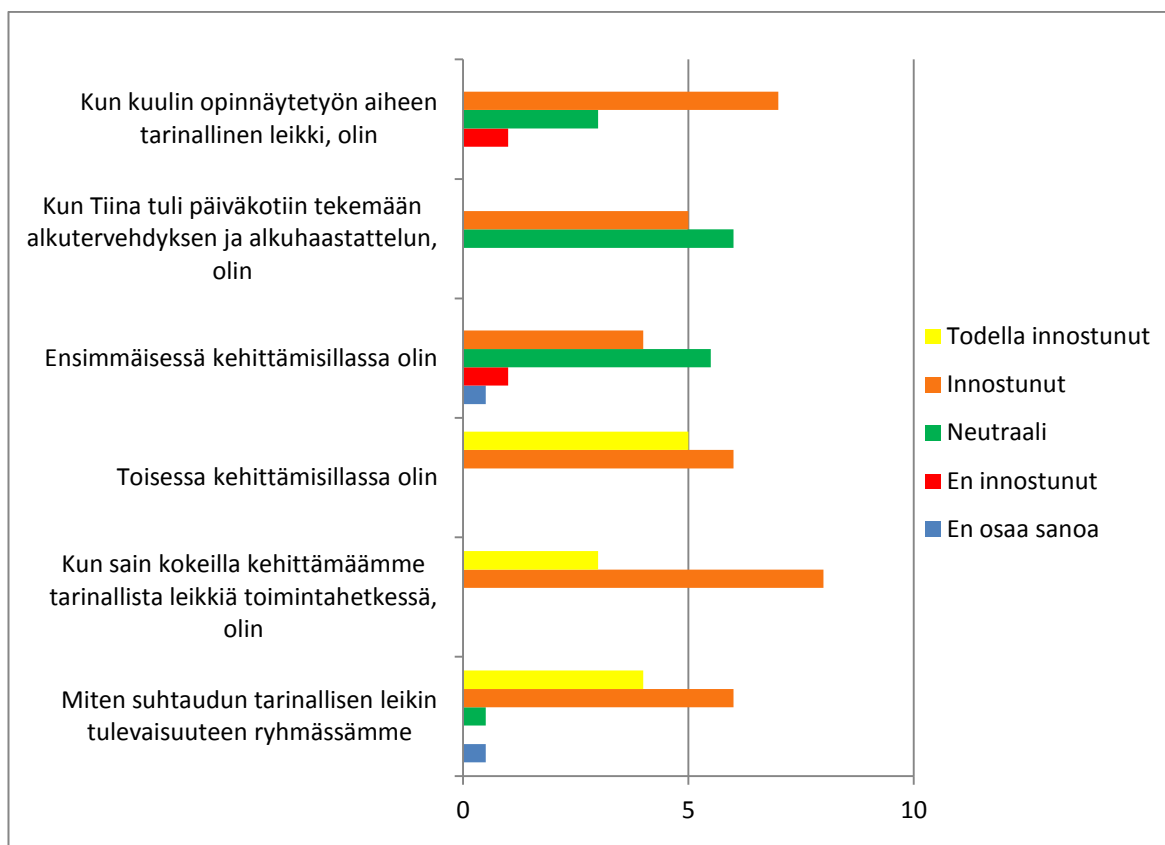
Keräsin kasvattajilta palautetta missä näkyisi heidän innostuneisuutensa prosessin ajan. Halusin käyttää yksinkertaista palautteen keruun menetelmää ja päädyin hymiöihin. Hymiöitä oli todella innostunut, innostunut, neutraali, ei ollenkaan innostunut sekä en tiedä. Suunnittelin paperille prosessin ja tein hymynaamoille omat ympyränsä mihin ne voi laittaa. Lisäksi ympyrän vieressä oli aina prosessin vaihe, johon innostuneisuutta kysyttiin. Alla oli katkoviivoin tilaa kirjoittaa kommentteja sekä lisäkysymyksiä oli ”tästä tykkäsin” ja ”jäin kaipaamaan”.

Palautteen avulla voidaan tarkemmin tarkastella kasvattajien innostuneisuutta prosessin aikana sekä tutkia tavoitteiden onnistumista.

Palautteen kysymykset:

- ”1. Kun kuulin opinnäytetyön aiheen ”tarinallinen leikki”, olin:”
- ”2. Kun Tiina tuli päiväkotiin tekemään alkutervehdyksen ja alkuhaastattelut, olin:”
- ”3. Ensimmäisestä kehittämisillasta olin:”
- ”4. Toisesta kehittämisillasta olin:”
- ”5. Kun sain kokeilla kehittämäämme tarinallista leikkiä toimintahetkessä, olin:”
- ”6. Miten suhtaudun tarinallisen leikin tulevaisuuteen ryhmässämme:”

Palaute innostuneisuudesta jaettiin jokaiselle kasvattajalle ja he saivat täyttää sen ja palauttaa sen täytettyään toimistossa olevaan rasiaan. Palautteeseen vastasi yksitoista kahdestatoista kasvattajasta. Kasvattajien oli myös mahdollista kertoa ajatuksistaan prosessin eri vaiheista palautteeseen sekä kertoa mistä pitivät ja mitä he jäivät kaipaamaan.

Kaavio 5: Kasvattajien palaute innostuneisuudesta

Kaaviosta näkyy kasvattajien innostuneisuuden kaari. Opinnäytetyön aiheen, tarinallisen leikin, kuullessaan suurin osa kasvattajista oli innoissaan, osa oli neutraaleja asian suhteen ja yksi ei ollut innostunut. Alkutervehdys ja haastattelu laskivat hieman osan innostusta ja neutraalius oli noussut. Ensimmäisessä kehittämisillassa kasvattajien innostus oli laskenut edelleen ja neutraalius myös hieman. Lisänä oli tullut muutama ei innostunut ja puolikas vastaus ”en osaa sanoa”. Ensimmäinen kehittämisilta innostuneisuuden suhteen oli alhaisimmillaan. Toisessa kehittämisillassa neutraalius oli kadonnut ja tilalle oli tullut todella innostuneisuutta. Eniten kuitenkin oli innostuneisuutta. Tässä vaiheessa oli innostuneisuuden huippu. Toimintahetkissä kokeillessaan tarinallista leikkiä kasvattajien innostuneisuus hieman laski, mutta kaikki olivat edelleen innokkaita. Tarinallisen leikin käytöstä tulevaisuudessa yli puolet kasvattajista oli innoissaan ja hieman alle puolet todella innoissaan. Vain yksi kasvattaja oli antanut puolikkaan pisteen neutraaliin ja ”en osaa sanoa”- kohtaan.

Kasvattajien kommentteja:

Kun kuulin opinnäytetyön aiheen tarinallinen leikki, oli:		
Kommentit: ”Kiinnostus heräsi, kun en	Tykkäsin: ”Aiheesta.”	Jäin kaipaamaan: ”Selkeyttä - mitä me teem-

<p>osannut määritellä tarinallista leikkiä”</p> <p>”Mielenkiinto heräsi, aihe tuntui mielekkäältä ja odotin meidän saavan tästä jotakin uutta ryhmäämme.”</p> <p>”Ajattelin, että taas on lisää tulossa työtä.”</p> <p>”Olin vielä pallo hukassa, ei avautunut. Luulin, että kyse on jostain näytelmän tekemisestä lasten kanssa.”</p>	<p>”Aihe on tärkeä ja ajankohdainen.”</p> <p>”Ideasta.”</p>	<p>me, mikä on aihe ja sen rajaus.”</p> <p>”Selventäviä asianhaaroja.”</p>
<p>Kun Tiina tuli päiväkotiin tekemään alkutervehdyksen ja alkuhaastattelun, olin:</p>		
<p>Kommentit:</p> <p>”Hyvä, että leikki asiaa pohditaan koko työyhteisössä.”</p> <p>”Mietin saako haastattelusta tarpeeksi irti tutkimuksen kannalta ilman nauhuria.”</p> <p>”Toiminta selkeni ja Tiinan kanssa oli mukava jutella asiasta.”</p> <p>”Odottavalla mielellä.”</p> <p>”Avoimin mielin.”</p>	<p>Tykkäsin:</p> <p>”Rento ilmapiiri.”</p> <p>”Sain kysellä asioista, jotka mietitytti.”</p>	<p>Jäin kaipaamaan:</p> <p>”Tutkimuksellisen näkökulman avaamista.”</p>
<p>Ensimmäisestä kehittämisillasta olin:</p>		
<p>Kommentit:</p> <p>”Asia ei oikein auennut vielä silloin.”</p> <p>”Tässä vaiheessa aihe olisi voinut olla jo selkeästi nimetty/rajattu! ’Juttu’ ja ??’ olivat liian epäselviä.”</p> <p>”Kävimme läpi enemmän tiedollista puolta tarinallista leikistä - Mitä se voisi olla?”</p> <p>”Ei vielä kukaan oikein avautunut, varauksellinen.”</p>	<p>Tykkäsin:</p> <p>”Innostuneista ihmisistä.”</p> <p>”Yhteisistä harjoituksista.”</p> <p>”Esimerkit olivat hyviä ja yhteinen pohdinta.”</p>	<p>Jäin kaipaamaan:</p> <p>”Ehkä vähän tarkempia tietoja mikä se juttu on.”</p> <p>”Jotakin uutta’, selkeyttä edelleen, mitä olemme tekemässä?”</p>
<p>Toisesta kehittämisillasta olin:</p>		

<p>Kommentit:</p> <p>”Helppottunut, kun asiat aukeni ja aihe selvisi.”</p> <p>”Koko asia avautui kunnolla vasta siinä.”</p> <p>”Yhteiset harjoitukset avasivat entisestään aihetta.</p> <p>Kaikki olivat innolla mukana.”</p>	<p>Tykkäsin:</p> <p>”Yhteisistä harjoituksista.”</p> <p>”Aihe alkoi selkiytyä.”</p> <p>”Mahtavia esimerkkejä ja harjoituksia.”</p>	<p>Jäin kaipaamaan:</p> <p>”Enemmän aikaa suunnitteluun tiimin kanssa.”</p>
<p>Kun sain kokeilla kehittämäämme tarinallista leikkiä toimintahetkissä, olin:</p>		
<p>Kommentit:</p> <p>”Aivan innoissani ja täynnä ideoita. Kivaa kun lapset innostuivat ja olivat täysillä mukana.”</p> <p>”Lasten innostuneisuus mahdollista ja todellista.”</p> <p>”Toimintahetki sujui hyvin ja huomaa kuinka lapset nauttivat yhdessä leikkimisestä aikuisten kanssa.”</p> <p>”Tämä oli ’tuttua huttua’ lasten kanssa toimiessa; ei vain vielä päästy leikkiin syvemmin - vasta asian avaus.”</p> <p>”Olin elementissäni. Suunnittelimme tuokion melko perusteellisesti. Ja se sujui hyvin.”</p>	<p>Tykkäsin:</p> <p>”Kaikkien innostuneisuudesta.”</p> <p>”Aikuisten yhteisestä innostuneisuudesta.”</p> <p>”Aikuisten yhteisestä heittäytymisestä.”</p> <p>”Lapset olivat innoissaan, se oli pääasia.”</p> <p>”Voi käyttää mielikuvitusta rajattomasti.”</p>	<p>Jäin kaipaamaan:</p> <p>”En mitään, koska kaikki sujui hyvin. Tuli hyvä mieli.”</p> <p>”Suunnittelu olisi voinut olla parempaa.”</p> <p>”Enemmän aikaa valmisteluun.”</p>
<p>Miten suhtaudun tarinallisen leikin tulevaisuuteen ryhmässämme:</p>		
<p>Kommentit:</p> <p>”Uskoisin, että se jatkuu, kun olemme kaikki sitoutuneita.”</p> <p>”Tulee jatkumaan ja elämää.”</p> <p>”Leikki jatkuu kuten ennenkin - varsinaisesti en koe mitään uutta syntyneen aikuisten näkökulmasta, mutta toki hahmo on uusi ryhmällemme.”</p> <p>”Tarina tulee kehittymään ja ehkä muuttamaan muotoaan. Se voi olla erilainen joka kerta. Se antaa toiminnallemme paljon mahdollisuuksia kehittyä.”</p>		

”Toivon, että jatkamme sitä. Mukaan saa kaikki lapset, kunhan aikuinen on innostunut ja heittäytyy mukaan. Leikkiä on kiva/mielenkiintoista ottaa pienryhmissä.”

”Toivon, että innostus jatkuu meillä aihetta kohtaan.”

5 Arviointi

Tässä kappaleessa arvioin koko kehittämisprosessia. Ensin arvioin toimintaa, jonka olen jäsennellyt eri kehittämisprosessin vaiheisiin. Tämän jälkeen arvioin tavoitteiden onnistumista.

5.1 Toiminnan arviointi

Alkutervehdys

Koen, että alkutervehdys oli tarpeellinen osa opinnäytetyötä. Osa kasvattajista oli ehtinyt pohtia tarinallista leikkiä jo etukäteen. Todennäköistä oli, että osalla varmasti lähtee mielikuvitus ja ideat liikkeelle. Osa taas ei ollut miettinyt asiaa ollenkaan. Joillekin idea oli epämääräinen ja siitä heräsi kysymyksiä. Idea tarinallisesta leikistä oli kuitenkin melko epämääräinen ja toisaalta vielä kesken, sillä itsekään en tiennyt mitä kaikkea siitä vielä syntyy kehittämisiltojen aikana vai syntyykö mitään. Valaisin kuitenkin ideaa alkutervehdyksen aikana jokaiselle hieman, mutta painotin sitä, että kehittämisilloissa meillä olisi aikaa avata asiaa. Pyrin kiertäessäni eri ryhmissä sanovani samat asiat kaikille, mutta havaitsin, että joidenkin kanssa jäin keskustelemaan hieman pidemmäksi aikaa. Muutamalla kasvattajalla ei ollut kehittämisiltoihin ja opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä, mutta pyrin silti hieman avaamaan tulevia tapahtumia lyhyesti heille. Koin tärkeäksi sen, että sain edes pienen kontaktin kasvattajan kanssa.

Havaitsin, että kasvattajat olivat eri tasoilla aiheeseen liittyen: toiset olivat jo ideoineet tulevaa tarinallista leikkiä ja toiset eivät olleet miettineet asiaa sen tarkemmin. Osa vaikutti innostuneilta tulevasta kehittämisilloista, osa oli neutraaleja asiaa kohtaan ja toiset olivat kiinnostuneita opinnäytetyön toteuttamiseen liittyvistä asioista. Tuntui haastavalta, että kasvattajilla oli eriäviä ajatuksia tarinalliseen leikkiin liittyen, mutta koin kuitenkin, että aloitamme kaikki samalta viivalta kehittämisilloissa.

Alkuhaastattelu

Koin saaneeni haastatteluista paljon opinnäytetyöhöni. Haastattelukysymykset olivat mielestäni kaikki tarpeellisia, tosin hieman mietin ensimmäisen osion kysymyksiä leikistä päiväkodissa ja sen laadusta, että oliko se hieman irrallinen. Toisaalta se herätti kasvattajia pohtimaan

leikkiä, mikä on yksi teemoista, joiden ympärillä työskennellään, vaikka opinnäytetyön teema ei olekaan pelkästään leikissä. Itse koen saaneeni ensimmäisen osion kysymyksistä paljon ja havaitsin, että kasvattajilla oli samantyylliset ajatukset leikistä ja sen tärkeydestä. Tosin kasvattajat kokivat leikin tilan eri tavalla. Toisten mielestä sitä oli tarpeeksi ja toisten mielestä sitä voisi olla enemmän.

Toisen osion kysymykset koin tärkeiksi. Havaitsin, että tarinallisen leikin idea oli monelle outo, sillä se oli uusi asia kaikille. Tässä kohtaa yritin hieman avata ideaa, mutta en osaa sanoa kuinka hyvin kasvattajat sen tässä kohtaa sisäistivät. Pysin kuitenkin ilmaisemaan jokaiselle, että minuun voi ottaa yhteyttä, jos jotain epäselvää tai kysyttävää tulee mieleen ennen kehittämisisiltoja. Teemat olivat kaikille tuttuja, mutta tosin tarinallisuudesta ja luovista menetelmistä muutama halusi tarkennusta. Muuten tämän osion vastauksista sain arvokasta tietoa kasvattajien tietoisuudesta teemoista.

Viimeisen osion kysymys koski asenteita. Suurin osa odotti mielenkiinnolla ja innolla kehittämisisiltoja, mikä oli positiivinen yllätys. Tosin viimeisen kysymystä olisi voinut muokata tai kasvattajat olisivat voineet kirjata mielipiteensä kyselyyn, jotta olisi saanut luotettavampaa tietoa.

Koin haastattelutilanteen itsekin jännittäväksi, koska haastattelu ei ole niin tuttu työskentelytapa minulle. Pysin kuitenkin rentoon ilmapiiriin, sillä halusin haastattelun olevan mahdollisimman miellyttävä jokaiselle. Päätin olla käyttämättä nauhuria, koska se olisi saattanut lisätä hermostuneisuutta joillekin ja itselleni. Nauhurin käyttämättä jättäminen tapahtui alkuhaastattelutilanteessa nopeasti enkä miettinyt sitä sen tarkemmin. En ollut aikaisemmin käyttänyt haastatteluissa nauhuria, mutta en siinä kohtaa kokenut sen puuttumista huonoksi asiaksi. Vastausten ylös saaminen totuuden mukaisesti oli tärkeä osa haastattelua, mutta koin kuitenkin haastattelutilanteen ilmapiiriin olleen myös tärkeä osa vastauksia saadessa. En kokenut vastauksia käsin kirjaamalla ongelmalliseksi, vaikka nauhuria käyttämällä se olisi ollut huomattavasti miellyttävämpää. Yhdeksi haastattelun haasteeksi koin myös lisäkysymysten esittämisen. Kokematon haastattelijä ei välttämättä kiinnitä tarpeeksi huomiota aloitukseen, puhuu liikaa tai selittelee selviöitä ja tekee epäkäytännöllisiä siirtymiä sekä lopetus voi olla töksähtelevä, liian selittävä, anteeksipyytävä tai jaaritteleva (Hirsjärvi & Hurme 2001: 124).

Ensimmäinen kehittämisilta

Koin olleeni hyvin valmistautunut ensimmäistä kehittämisiltaa varten. Koin tämän tärkeimmäksi osaksi koko opinnäytetyöprosessia, joten itseäni jännitti hieman. Yritin kuitenkin olla mahdollisimman rennosti, koska en halunnut jännityksen vaikuttavan liikaa toimintaan. Jännitys kuitenkin katosi melkein heti, kun päästiin aloittamaan ilta. Suunnitelmaa olin käynyt läpi

mielessäni ja harjoitellutkin sitä muutamaan otteeseen. Halusin toiminnan olevan toimivaa, jonka vuoksi kävin asioita käytännössä läpi puhelemalla ääneen tehtävänantoja ja kokeilin osallistavaa toimintaa itsekseni ennen kehittämistä.

Sovelsin hieman suunnittelemaani tilanteiden mukaan, esimerkiksi kasvattajien kertoessa ajatuksiaan ääneen, pyysin heitä ensin juttelemaan kaverin kanssa, sillä se herättelisi ajatuksia ja helpottaisi keskustelun muodostumista. Pidin taukoja kysymieni kysymysten välissä, vaikka se tarkoittikin hiljaisuutta. Aina kuitenkin joku kasvattajista kommentoi asiaa. Kaikki kasvattajat olivat mukana toiminnassa hyvin. Osa oli enemmän esillä kuin toiset, mutta omien havaintojeni mukaan jokainen kyllä kuunteli ja oli läsnä. Ilmapiiiri tuntui välillä hieman jännittyneeltä ja epämukavalta, mutta siihen en osaa sanoa syytä. Tunne saattoi osittain johtua omasta jännityksestä tai ajoittaisista hiljaisista hetkistä. Myös kasvattajien epätietoisuus aiheesta ja tulevasta saattoi vaikuttaa jännittyneeseen ilmapiiiriin.

Ohjaajana toimiminen oli haastavaa, mutta mielekästä. En kokenut, että olisin opettanut kasvattajia. Toimin vain mahdollistajana ja ohjaajana keskusteluissa ja toiminnoissa siirtymisissä. Aikatauluista kiinni pitäminen oli haaste, mutta olin tyytyväinen, että pääsimme niinkin pitkälle kehittämisessä. Neljä tuntia on lyhyt aika kehittää jotain uutta. Huomasin välillä häkeltyneeni, kun en tiennyt keskeyttääkö keskustelu vai ei. Haastavaa oli toimia nopeasti ja päättää milloin keskustelu pysyy aiheessa ja milloin mennään sen ohi.

Ilmapiiiri olisi varmasti ollut rennompaa, jos olisin aloittanut kehittämisillan suoraan jollain harjoitteella tai toiminnalla. Nyt jälkeenpäin ajateltuna aloitus oli melko virallisen oloinen yksinpuhelu. Olisin myös voinut osallistua aktiivisemmin ja tuoda omia mielipiteitä teemoihin, joita käytiin läpi. Tilanteessa olin enemmänkin ohjaajana, mutta olisin kaivannut, että olisin korostanut rooliani ideoitsijana myös. Toiminnallisesta Kisumisu-harjoitteesta pidin ja se onnistuikin mielestäni kohtalaisesti. Toivoin, että olisimme jo ensimmäisessä kehittämisillassa ehtineet paneutumaan jo tiimeittäin työskentelyyn. Yhdessä keskusteluun meni enemmän aikaa kuin olin suunnitellut ja keskustelu rönsysi hieman aiheen vierestäkin. Toisaalta ajattelin, että ensi kerralla sitten pääsemme suoraan tiimeittäin työskentelyyn. Käsittelimme teemat, kokeilimme osallistavaa harjoitetta ja pohdimme mitä kaikkea tarinallinen leikki voisi olla. Olin tyytyväinen kuitenkin ensimmäisen kehittämisillan antiin, vaikka epämukava ilmapiiiri jäikin häiritsemään.

Toinen kehittämisilta

Ilmapiiiri vaikutti tällöin erilaiselta. Se oli innostuneempaa. Itse olin suunnitellut toimintaa tarkasti, mutta silti tuntui, etten ollut tarpeeksi valmistautunut. Kuinka valmistautunut voi olla kun ei tiedä miten ryhmä käyttäytyy? Edelliskertaan nähden olin ehkä hermostuneempi,

koska en ollut suunnitellut niin tiukkaa ohjelmaa. Ryhmästä kun ei voi tietää miten se käytäytyy. Jotenkin annoin epävarmuuden tulla ja sovelsin suunnitelmaa illan edetessä. Kaikki kuitenkin meni hyvin ja aikatauluissa pysyttiin. Ryhmän innostuneisuutta ei pysty ennakoimaan. Ryhmän kanssa työskentely oli haastavaa, mutta todella palkitsevaa. Ohjaajana ei kehity muuta kuin kokeilemalla.

Olin yllättynyt kasvattajien innostuneisuudesta osallistavaan harjoitteeseen. Edelliskerran ilmapiiri oli ollut jännittynyt, joten pelkäsin, että se jatkuu taas. Kaikki olivat mukana ja osallistuivat jokaiseen harjoitteeseen. Innostunut ilmapiiri saattoi myös johtua siitä, että aloitimme harjoitteella, joka vei mukanaan tai sitten tarinallinen leikki oli jo tutumpi asia kaikille, eikä niin vieras ja outo. Harjoitteet onnistuivat mielestäni hyvin.

Eniten yllätyin tiimityöskentelystä. Tiimien kehittäessä ideaansa salissa omien pöytien ympärillä kävin jututtamassa jokaista. Kaikilla näytti olevan ideoita ja he kertoivat lyhyesti mitä olivat ajatelleet omasta tarinallisesta leikistään. Pöydissä kävi kova puheensorina ja jokainen tiimi vaikutti innostuneelta omasta aiheestaan. Jakaminen omista ideoista toisille tiimeillä sujui ongelmitta ja aikatauluissa pysyttiin. Oli mahtava kuunnella kaikkien ideat. Miten hyviä ja erilaisia teemoja niistä syntyikään. Yllätyin positiivisesti lopetuksen sanoista, joita kasvattajat sanoivat. Toinen kehittämisiltä tuntui onnistuneelta ja kasvattajat vaikuttivat innokkaita.

Toimintahetket

Toimintahetket sujuivat yleisesti hyvin. Menin käymään jokaisessa ryhmässä aiemmin juttelemassa ja käymässä läpi aikataulut. Jokainen kasvattaja oli innokkaana toimintahetkissä mukana ja he olivat jakaneet toisilleen erilaisia rooleja toimintaan. Kasvattajat olivat valmistelleet toimintaa, osa oli pukeutunut ja heillä oli tarvittava rekvisiitta valmiina. Kasvattajien innostuneisuus tarttui moniin lapsiin eikä nauramiselta ja hihittämiseltä vältytty. Toki toiminnassa saattoi olla lapsi, joka ei sillä hetkellä olisi halunnut toiminnassa olla mukana. Yleisesti ottaen kuitenkin kaikki lapset olivat innokkaita ja halusivat osallistua toimintaa. Lapset eläytyivät todella hyvin toimintaan ja heidän silmänsä loistivat uuden hahmon ilmestyessä ja toiminnan edetessä. Lasten näkökulmasta kasvattajien kehittämät tarinalliset leikit olivat erittäin onnistuneita.

Loppupurku ja palautelomake

Loppupurkuun ei päässyt paikalle kuin kahden ryhmän edustajia, joten en kokenut loppupurusta saaneita tuloksia niin tarpeellisiksi opinnäytetyöhöni. Toki muutamalta kasvattajalta saatu tieto oli arvokasta, mutta sitä ei voi yleistää kokonaisuuteen. Siinä näkyy vain muuta-

man mielipiteet. Onneksi olin tehnyt palautelomakkeen, johon yksitoista kahdestatoista kasvattajasta vastasi.

Palautelomakkeesta kävi hyvin selväksi innostuneisuuden kaari, joka vaihteli kasvattajilla toiminnan edetessä. Koin palautteen keruun arvokkaaksi. Kaaviossa 5 näkyy selvästi innostuksen kaari. Alkuun innostusta oli, mutta se laski hieman ensimmäiseen kehittämisiltaan. Tämän jälkeen innostuneisuus nousi. Oli mahtava huomata, että innostus kasvattajien keskuudessa kasvoi alun epäilyksen ja neutraaliuden jälkeen. Myös kasvattajien suhtautuminen tarinallisen leikin käyttämiseen tulevaisuudessa oli positiivista.

5.2 Tavoitteiden arviointi

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää tarinallinen leikki, uusi menetelmä leikin tueksi päiväkodin kasvattajien käyttöön. Tavoitteena oli myös innostaa kasvattajia uuden menetelmän käyttämiseen ja kehittämiseen. Kolmantena tavoitteena oli soveltaa tarinallista leikkiä käytännössä toimintahetkissä.

Jokainen kasvattaja kehitti omalle ryhmälleen tarinallisen leikin, jota he kokeilivat käytännössä toimintahetkissä. Kehittämisiltojen avulla kasvattajat pääsivät yhdessä ideoimaan tarinallista leikkiä ja pohtimaan sen tarkoitusta. He myös kehittivät omiin ryhmiinsä toimivat tarinalliset leikit, sillä toimintahetkissä lapset olivat innostuneita ja selvästi uppoutuivat tarinallisiin leikkeihin. Kasvattajat olivat myös itse innokkaita toimintahetkissä toteuttaessaan kehittämäänsä tarinallisia leikkejä. Jokainen tiimi kehitti tarinallisen leikin soveltamalla tarinallisen leikin teemoja ja yhdistämällä leikkiin ryhmän omia tarpeita. Havaitsin, että jokaisen ryhmän kehittämä tarinallinen leikki oli suunniteltu toimivaksi juuri omaan ryhmään ryhmän tarpeita kuunnellen.

Kasvattajien innostus muuttui kehittämisprosessin aikana. Kaaviosta 5 nähdäänkin, että kasvattajien innostuneisuus kasvoi loppua kohden. Ensimmäiseen kehittämisiltaan asti osa kasvattajista oli innostuneita, mutta neutraaliutta ja ”ei innostuneisuutta” oli myös. Ensimmäisen kehittämisillan jälkeen kuitenkin kasvattajien innostuneisuus tarinallisen leikin kehittämistä kohtaan nousi. Kasvattajat olivat kehittämisprosessin loppua kohden innostuneita ja todella innostuneita. Innostuneisuuden huippu oli toisen kehittämisillan aikaan. Toimintahetkissä ”todella innostuneisuus” hieman laski, mutta kaikki olivat kuitenkin innostuneita. Avasin aikaisemmin kehittämisprosessin kuvauksessa kehittämisprosessia. Airikosken ja Sallisen mukaan muutos herättää tunteita organisaatiossa (Airikoski & Sallinen 2011: 55-56). Tämä näkyi selvästi kehittämisprosessin aikana. Kuten kaavio 1 kertoo, näkyvät muutosaaltomallissa ryhmän tunteet muutoksen aikana. Perustunteet viha ja ilo näkyivät innokkuutena ja pienenä vastarintana kasvattajissa. Pelko ja suru pysyivät kuitenkin piilossa niin kuin kaavio 1 havain-

nollistaakin. Ne eivät tulleet esille prosessin aikana. Kehittämisprosessin aikana vastustaminen, neutraalius, hyväksyminen, tekeminen ja yhteistyö, muutosaltomallin eri sitoutumisen vaiheet, näkyivät selvästi kehittämisprosessin aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös, että kasvattajat voisivat hyödyntää tarinallista leikkiä tulevaisuudessakin. Tämä näkyy saadussa palautteessa siinä, että innostuminen on ollut noususuhdanteista loppuun asti, lukuun ottamatta yhden kasvattajan mielipidettä ”neutraali/en innostunut”. Airikoski ja Sallinen nostaa omistautumisen muutosaltomallin viimeiseksi sitoutumisen asteeksi (Airikoski & Sallinen 2011: 70-71).

Havaintojeni, haastattelujen sekä palautelomakkeen avulla arvioiden voidaan täten päätellä, että opinnäytetyön tavoitteet on täyttyneet. Haastattelut ja palaute antavat sellaisen kuvan, että kasvattajat aikovat käyttää tarinallista leikkiä tulevaisuudessa ja että he suhtautuvat siihen yleisesti positiivisesti. Jokainen ryhmä sai tarinallisesta leikistä itselleen menetelmän, jossa ovat soveltaneet teemoja ryhmän tarpeiden mukaan. Tarinallinen leikki herätteli kasvattajia teemojen ääreen. Jokainen ryhmä aikoi käyttää omaa tarinallista leikkiä tulevaisuudessa. Tarinallinen leikki tuki myös Vantaan kaupungin tavoitetta leikin kehittämisessä.

Omana tavoitteeni oli oppia käyttämään luovia toimintoja soveltaen ja uutta kehittäen sekä kehittyä ja syventää tietoa päivähoitotyöstä ja varhaiskasvatuksesta niin teoriassa kuin käytännössä. Tavoitteenani oli myös kehittyä ohjaamisessa ja toimintojen suunnittelussa. Koen kehittyneeni ohjaajana valtavasti. En ollut aikaisemmin ohjannut tämänkaltaista ryhmää, joten tämä oli hyvä ja opettavainen kokemus. Koen onnistuneeni soveltaessani luovia toimintoja monipuolisesti, sillä yhdistin prosessin aikana draamaa, kuvaa, liikuntaa ja tanssia sekä musiikkia. Suunnittelu oli haasteellista, mutta koen onnistuneeni toiminnan suunnittelussa, vaikka ainahan jotain kehitettävää löytyy. Päivähoitotyöstä ja varhaiskasvatuksesta opin sen toiminnasta, rakenteesta ja resursseista. Lisäksi opin paljon yhteisön ryhmäprosessista. Koen saaneeni arvokasta tietoa sekä kokemusta kehittämisprosessin myötä. Koen, että olen päässyt soveltamaan ja käyttämään tietoa ja taitojani opinnäytetyön parissa. Opinnäytetyöprosessissa on ollut haasteensa. Olisin voinut tehdä asioita toisin, mutta koen kuitenkin onnistuneeni ja kehittyneeni sosiaalialan ammattilaisena. Koin yhteistyön tekemisen päiväkodin kanssa mielekkääksi.

6 Eettisyys

Opinnäytetyöni kohderyhmänä olivat päiväkodin kasvattajat. Itse toimiessani vielä opiskelijan roolissa, halusin ilmaista sen heille avoimesti. En toiminut opettajana kehittämisprosessin aikana, vaan uteliaana tutkijana, kehittäjänä ja aloittelevana sosionomina. Toki toimin myös ohjaajana, joka tuki kehittämisprosessin raameja, piti aikatauluista kiinni ja toimi innostajana. Halusin, että kasvattajat ymmärtävät, että yhdessä kehittäessämme toimimme tiiminä,

vaikka roolimme sosiaalialalla ovat ainakin toistaiseksi hieman erilaiset. Kun kaikki työskentelevät tiiminä, minä, lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja päiväkodin johtaja, ei päässyt syntymään hierarkia jakoa, vaan prosessin aikana olimme kaikki samalla viivalla.

Sosiaalialan ammattilainen arvostaa omaa osaamistaan, mutta myös kollegoidensa ja yhteistyökumppaneiden ammatillisia näkemyksiä ja pätevyyttä (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 27). Vaikka ohjaaja ei annakaan tiettyä maailmankuvaa ryhmätoimintaan osallistuville, hänellä on silti tietyt arvolähtökohdat. Ottamalla huomioon heikompiosaiset, ehkäisemällä stereotyyppisiä tulkintoja, olemalla tasapuolinen kaikille, muistuttamalla työskentelyn vapaaehtoisuudesta, olemalla demokraattinen sekä vastuullinen yhteisöstä ovat ohjaajan arvoja. (Airaksinen 1998: 8.)

Halusin luoda turvallisen tunteen jokaiselle koko prosessin ajan. Jokainen kasvattaja otetaan huomioon tasavertaisina, ketään ei syrjitä vaan kaikki ovat samalla viivalla (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 9). Pyrin olemaan avoin kasvattajille alusta alkaen. Sen takia uskon, että alkutervehdys loi molemminpuolista luottamusta. Sosiaalialan ammattilainen noudattaa salassapitoa ja suojaa luottamuksellisuutta (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 19). Olin myös aktiivisesti yhteydessä päiväkodin johtajaan koko opinnäytetyöprosessin ajan. Keskustelimme tulevista toiminnoista sekä purimme jo menneitä toimintoja, joista keskustelimme ja suunnittelimme parannusehdotuksia. Sain päiväkodin johtajalta myös vinkkejä toimintoihin ja toimimme yhteistyössä aktiivisesti.

Tulin siihen tulokseen, etten mainitse opinnäytetyössäni päiväkodin nimeä enkä kasvattajien tai lapsien nimiä. Opinnäytetyön luotettavuuteen ei vaikuta se, onko päiväkodin, kasvattajien tai lapsien nimet tiedossa, joten ne pidetään täysin anonyymeinä. Tutkimukseen osallistuvien tunnistamattomuus suojelee mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta, antaa mahdollisuuden saada rehellisiä vastauksia sekä lisää tutkittavien osallistumista (Kuula 2006: 201).

Henkilötietolain mukaan ihmisillä on oikeus yksityisyyteen ja itsemääräämisoikeuteen. Tämä tarkoittaa, että ihmisiä ei saa tutkia salaa ja heiltä tulee saada vapaaehtoinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen. (Kuula 2006: 86-87.) Tutkimukseen osallistuvat voivat valita vapaasti päättävätkö osallistua vai eivätkö osallistu tutkimukseen. He voivat myös missä vaiheessa tahansa päättää etteivät jatka osallistumistaan. Tähän ei tarvita minkäänlaista syytä. (Kuula 2006: 87.) Tämä oli otettu huomioon siten, että alkutervehdyksen aikana jokainen kasvattaja, joka suostui kehittämisprosessiin mukaan, allekirjoitti suostumuslomakkeen. Osallistuminen kehittämisprosessiin oli kuitenkin osa päiväkodin yhteistä toimintaa. Erilaisia kehittämisiltoja järjestetään päiväkodissa vuoden aikana useita ja opinnäytetyöhöni liittyvät kehittämisillat olivat osa päiväkodin toimintaa. Päiväkodissa pidetään muun muassa kehittämispäi-

vä kerran vuodessa, työilta varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen yhdestä kahteen kertaan puolessa vuodessa, kehittämispäivä oman tiimin kanssa kaksi kertaa vuodessa, erilaisia palavereja vähintään kerran kuussa sekä yksilökohtaisia tulos- ja kehityskeskusteluja. Suostumisluvat kysyttiin kasvattajilta siitä huolimatta, vaikka kehittämisillat kuuluivat päiväkodin ”arkeen”, sillä se oli tärkeä osa tutkimusetiikkaa.

Kaikki materiaali, joka kerättiin tämän kehittämisprosessin aikana, käytettiin vain ja ainoastaan tähän opinnäytetyöhön. Käyttötarkoitussidonnaisuus henkilötietolaissa ehkäisee tutkimukseen hankittavien osallistujien tietojen käyttämisen muissa tarkoituksissa kuin alkuperäisesti on sovittu (Kuula 2006: 87-88). Kaikki haastattelumateriaali ja suostumuslomakkeet tuhoettiin tietoturvajätteenä. Jokaisen osallistujan oma yksityisyys oli myös otettu huomioon. Luottamuksellisuus ja salassapitovelvollisuus koskevat koko kehittämisprosessia. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 8.)

Olen pohtinut haastattelun eettisyyteen liittyviä asioita. Tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden suostumus, luottamuksen takaaminen sekä mahdolliset seuraukset kohdehenkilöille tulee ottaa huomioon. Haastatteluissa saatu tieto on käsiteltävä luottamuksellisesti. Luottamus näkyy myös siinä, kuinka uskollisesti haastateltavien vastauksia on käsitelty. Vastauksien esittäminen täytyy olla niin varmaa ja todennettua kuin mahdollista, sillä se on yksi tutkijan eettisistä velvollisuuksista. (Hirsjärvi & Hurme 2001: 20.) Haastattelu kannattaa suorittaa rauhallisessa tilassa ja rauhassa, sillä tarkoitus on keskittyä haastatteluun eikä esimerkiksi ohikulkijoiden katseluun (Aaltola & Valli 2001: 27).

Suostumuslomake kysytään myös lapsien vanhemmilta, kun havainnoin toimintahetkeä. Lapsilla ei ole täysivaltaista itsemääräämisoikeutta päättää osallistua vai eikö osallistua tutkimukseen. Tämän vuoksi lapsilta tarvitaan huoltajan lupa osallistua tutkimukseen. (Kuula 2006: 147.) Lapset otetaan myös huomioon toimintahetkissä, vaikka vanhemmat olisivat allekirjoittaneet suostumuslomakkeen. Vapaaehtoisuus osallistumiseen koskee myös lapsia (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 14). Jos lapsi olisi ilmaissut, ettei halua osallistua toimintahetkeen, niin hänen ei olisi ollut pakko osallistua.

Sosiaalialan ammattilaisella tulee olla valmius kehittää ammattiaan. Työn kehittämisessä tutkimus ja käytäntö kulkevat käsi kädessä. Muuttumiseen ja muutoksiin työssä tulee suhtautua ammatillisesti ja ammattilaisen tulee pitää kouluttautumista ja kehittymistä työhön kuuluvana asiana. Jos sosiaalialan ammattilainen ei huolehdi oman ammattitaitonsa ylläpitämisestä, ei hän myöskään pysty huolehtimaan asiakkaan oikeudesta laadukkaaseen ja ajanmukaiseen palveluun. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2012: 28-29.)

7 Pohdinta

Halusin ottaa opinnäytetyötä tehdessäni huomioon kasvattajat ja heidän mielipiteensä kehittäessämme tarinallista leikkiä. Tarinallisen leikin kehittäminen lähti kuitenkin minun ja päiväkodin johtajan välisestä keskustelusta. Lähdimme viemään tarinallista leikkiä eteenpäin ja pohdimme siihen liittyviä teemoja. Otimme myös huomioon leikin, mikä on nyt Vantaan kaupungin kehittämiskohteenä. Tarinallista leikkiä kehitimme alkuun päiväkodin johtajan kanssa. Kasvattajat pääsivät kehittämään tarinallista leikkiä vasta kehittämisilloissa, jolloin tarinallisen leikin teemat olimme johtajan kanssa jo rajanneet ja tarinallisen leikin kehittäminen oli jo käynnistynyt. Kehittämiskohteenä näen, että kasvattajat olisivat voineet osallistua tarinallisen leikin teemojen rajaamiseen ja tarinallisen leikin kehittämiseen jo alkuvaiheessa. Näin tarinallinen leikki olisi palvellut ehkä kasvattajia paremmin. Kasvattajat saivat kuitenkin vapaat kädet tarinallisen leikin kehittämiseen omaan ryhmään sopivaksi sen teemojen puitteissa. Näin kasvattajat pystyivät kehittämään omaan ryhmäänsä sellaisen tarinallisen leikin, mikä tuki ryhmistä nousevia tarpeita esimerkiksi kiusaamista tai oppimista. Jokainen tiimi kehitti ryhmälleen omanlaisensa toiminnan, joka tuki lapsista nousseita tärkeitä aiheita. Kasvattajat sovelsivat tarinallisen leikin teemoja toiminnassaan lasten tarpeet ja ikätasot huomioiden. Täten voidaan päätellä, että jokainen tarinallinen leikki hyödynsi ryhmiä.

Koen antaneeni kasvattajille mahdollisuuden muutokseen ja kehittämiseen. Koen myös herätelleeni heitä tarinallisen leikin teemoihin ja pohtimaan niiden tärkeyttä lapsen elämässä päiväkodissa. Opinnäytetyöprosessin loppuessa vastuu tarinallisen leikin käytöstä jatkossa jää kuitenkin kasvattajille. Se, käyttävätkö he sitä tulevaisuudessa, on heistä itsestään kiinni. Palautteessa näkyi kuitenkin, että kasvattajat suhtautuvat positiivisesti tarinallisen leikin tulevaisuuteen päiväkodissa. Prosessia olisi vielä voinut jatkaa ja tarkastella tarinallisten leikkeen käyttöä päiväkodin arjessa tulevaisuudessa. Tällöin olisi tullut näkyväksi onko toiminta hiipunut vai laajentunut tai muuttunut jollain tapaa.

Tarinallinen leikki on tärkeä lapsille, sillä sen teemojen avulla lapsi pääsee osalliseksi toimintaan ideoimalla ja antamalla oman äänensä kuuluviin esimerkiksi tarinallisen leikin sisällöstä ryhmässä. Kasvattajat pystyvät tarinallisen leikin avulla herättelemään lapsia tärkeiden teemojen yhteyteen helpommin ja he pystyvät käsittelemään arkojakin asioita esimerkiksi kiusaamista tarinallisen leikin avulla. Kasvattajat myös pystyvät yhdistelemään tarinallisen leikin avulla luovia menetelmiä ja leikkiä monipuolisesti. Kasvattajat pystyvät innostamaan lapsia toimintaan osallistamalla ja olemalla itse innostuneita tarinallisesta leikistä. Tarinallinen leikki tuo päiväkotiyhteisöön yhteisen menetelmän, jota voidaan yhdessä kehittää eteenpäin esimerkiksi kehittämällä yhteinen tarinallinen leikki koko päiväkodin käyttöön tai keskustelemalla kokeilluista tarinallisista leikeistä ja niiden vaikutuksista lapsiin ja kasvattajien rooleihin. Tarinallista leikkiä on myös mahdollista laajentaa esimerkiksi osallistamalla vanhempia

sen kehittämiseen tai tukemiseen. Tarinallista leikkiä on myös mahdollista käyttää muissa päiväkodeissa ja kehittää sitä päiväkotiin sopivaksi. Toiveenani onkin, että muut Vantaan kaupungin päiväkodit innostuisivat tarinallisesta leikistä.

Tarinallisen leikin teemat ovat tuttuja päiväkotiympäristössä. Tarinallisen leikin kokonaisuus kuitenkin on uutta, vaikka toki päiväkotiympäristölle on tuttua esimerkiksi yhdistää tarinallisuutta ja leikkiä keskenään. Halusin tarinallisen leikin avulla tuoda päiväkotiin tuttujen teemojen kautta uutta näkökulmaa ja innostaa kasvattajia soveltamaan tarinallisen leikin teemoja vielä monipuolisemmin. Halusin saavuttaa tarinallisella leikillä kasvattajien tietoisuutta teemojen monipuolisuudesta ja tärkeydestä. Halusin näyttää, että tarinallista leikkiä on mahdollista toteuttaa päiväkodissa. Tarinallisen leikin teemat kulkevat käsi kädessä luoden pohjan toiminnalle, jonka kasvattajat luovat. Tarinalliseen leikkiin kuuluu kuitenkin tietynlainen suunnitelmallisuus, joten sen haasteena onkin kasvattajien ajankäytön riittävyys tarinallisen leikin suunnittelussa.

Oma roolini prosessin aikana oli toimia innostajana ja ohjaajana. Koen kehittyneeni prosessin aikana ja saaneeni varmuutta ohjaajuuteeni. Koen kuitenkin, että kokemus tuo lisää varmuutta ohjaamiseen ja kasvattaa minua sosiaalialan ammattilaisena vielä lisää. Onnistunutta koko prosessissa mielestäni oli, että kasvattajat innostuivat tarinallisen leikin käytöstä, vaikka he lämpenivätkin alussa hitaasti. Tähän olisi voinut auttaa se, että he olisivat itse päässeet jo alussa aktiivisemmin kehittämään ja rajaamaan tarinallista leikkiä.

Tämä kehittämisprojekti tehtiin yhdessä päiväkodissa, jossa kehitettiin tarinallista leikkiä juuri tämän päiväkodin ryhmiin heidän tarpeidensa mukaan, joten saadun tiedon yleistäminen muihin päiväkoteihin ei ole mahdollista. Kehittämistutkimuksen tulokset ovat yksittäistapauksia, joten yleistäminen ei ole mahdollista (Kananen 2012: 43). Toiminta on tällöin ainutlaatuista. Tekemällä samanlainen kehittämisprojekti muiden päiväkotien kanssa, saadaan uusia tuloksia ja erilaisia tarinallisia leikkejä. Opinnäytetyöstä saatu hyöty on arvokasta, sillä jokainen tiimi kehitti omalle ryhmälleen toimivan tarinallisen leikin. Toistamalla kehittämistyö uuden päiväkodin kanssa, saisi uuden päiväkodin ryhmät mahdollisuuden innostua tarinallisen leikin käytöstä sekä kehittää tarinallinen leikin juuri omille tarpeilleen sopivaksi.

Koen tarinallisen leikin teemat tärkeiksi ja kokonaisuuden yhtenäiseksi. Tarinallisessa leikissä kuuluu lasten ääni, kannustetaan kasvattajia innostamaan ohjaajuuteen, tuetaan leikkiä tarinan avulla sekä hyödynnetään monipuolisesti luovia menetelmiä. Vaikka koen onnistuneisuutta opinnäytetyöstä, on joitain asioita, joita parantaisin. Olisin voinut nauhoittaa haastattelut, sillä nauhoittamalla olisin pystynyt kirjaamaan kasvattajien vastaukset tarkemmin ja luotettavammin. Vaikka pyrin kirjaamaan kasvattajien vastaukset juuri niin kuin he sanoivat, on virhemarginaali aina olemassa. Hirsjärvi ja Hurme kertovat, että haastattelijalta vaaditaan

kokemusta ja taitoa haastattelun tekemisessä (Hirsjärvi & Hurme 2001: 35). Koen, että itselläni taitoa laadukkaiden haastattelujen tekoon ei ole ja kokemusta haastatteluistakin on melko vähän. Vilkka ja Airaksinen kuitenkin kertovat, että toiminnallisissa opinnäytetoissa usein suuntaa antava tieto on usein riittävää (Vilka & Airaksinen 2003: 63-64). Tämän vuoksi uskon haastattelujeni kuitenkin olevan riittävän luotettavia tähän kehittämisprojektiin nähden. Koen myös, että olisin voinut toimintojen aikana työskennellä itsevarmempana. Uskon, että itsevarmempana työskentely olisi vaikuttanut positiivisesti omaan ohjaukseeni kehittämisilloissa ja haastattelutilanteissa. Jännitin aina hieman toimintoja ja haastatteluja, joten en sen vuoksi kyennyt esimerkiksi laadukkaiden lisäkysymysten esittämiseen tai havainnoimaan kunolla ympäristöäni. Koen kuitenkin, että toiminnot onnistuivat hyvin pienestä jännityksestä huolimatta.

Olen tyytyväinen opinnäytetyö prosessiini kokonaisuudessaan. Oma kiinnostukseni aihetta kohtaan säilyi prosessin ajan ja projektin tekeminen oli mielekästä. Arvostin yhteistyötä päiväkodin kanssa. Sain paljon tukea kasvattajilta sekä päiväkodin johtajalta ja tunsin itseni tervetulleeksi päiväkotiin, vaikka osa kasvattajista olikin epäileviä opinnäytetyötäni kohtaan. Toivon, että kasvattajat ovat saaneet itselleen tarinallisesta leikistä apua arkeen uuden menetelmän ja ideoiden ansioista ja, että he pystyvät tarinallisen leikin avulla tukemaan lapsia paremmin päiväkodissa. Toivon, että kyseinen päiväkoti hyödyntää tämän mahdollisuuden käyttäen tarinallista leikkiä päiväkodissaan tulevaisuudessa. Kehittämistyö tarinallisen leikin ympärillä päättyy omalta osaltani tähän. Tulevaisuus näyttää kuinka tarinallinen leikki vielä tästä kehittyy.

Lähteet

- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I - Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Airaksinen, K. 1998. Innostu! Innosta! Helsinki. Kehitysyhteistyön Palvelukeskus.
- Airaksinen, R. & Okkonen, S. 2006. Teatteria tenaville - Lapsi teatterin kokijana. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Airikoski, J. & Sallinen, M. 2011. Vastarinnasta vastarannalle - Johda muutos taitavasti. Helsinki. Työterveyslaitos & Johtamistaidon opisto JTO.
- Heinonen, S-L. 2000. Ilmaisuleikit tarinan talossa - Analyysi ja tulkinta lastentarhanopettajan pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen draaman opetuksessa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hirsjärvi, A. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University Press.
- Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Jantunen, T. 2000. Satu kasvattaa - Topeliuksen sadut ja kasvatuserittely. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä - Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Karlsson, L. 2000. Sadutus - Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kokljuschkin, M. 2000. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki. Tammi.
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino.
- Mäki, S. & Arvola, P. 2009. Tarina tukee lasta - Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. Helsinki. Duodecim.
- Nieminen, L. 2014. Opinnäytetyö - Laurea Ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.1.2014 https://live.laurea.fi/fi/opiskelijalle/opintojen_toteutus/opinnaytetyo/Sivut/default.aspx
- Opintokeskus Kansalaisfoorumi. Innostaja.net. Viitattu 14.2.2014 <http://www.innostaja.net>.
- Oranen, M. 2014. Sosiaaliportti - Lastensuojelun käsikirja - Työprosessi - Lapsen osallisuus. Viitattu 4.1.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/>.
- Ruokonen, I. & Rusanen, S. & Välimäki, A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa - Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Seppänen-Järvelä, R. 2004. Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa - Opas käytäntöihin. Helsinki. STAKES.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2012. Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki. Ammattieettinen lautakunta.

Särkkä, S. 2012. Leikin ohjaamisen merkitys päiväkodin kasvatustyössä 2012. Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto.

Toivanen, T. 2010. Kasvuun! Draamakasvatusta 1-8-vuotiaille. Helsinki. WSOYpro Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa.....	65
Liite 2 Opinnäytetyösopimus.....	68
Liite 3 Tiedote kasvattajille opinnäytetyöstä.....	72
Liite 4 Suostumuslomake kasvattajille opinnäytetyöhön osallistumisesta	74
Liite 5 Suostumuslomake vanhemmille	75
Liite 6 Opinnäytetyön aikataulu.....	77

Liite 1 Tutkimuslupa

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS 0 /2000 1 (3)

VD/6057/13.00.00/2013

20.12.2013

Sivistystoimi

Kehittämispäällikkö

Tutkimuslupahakemus/Kehittämislta: Tarinallinen leikki/Tiina Keränen

Tikkurilan Laurea -ammattikorkeakoulun opiskelija Tiina Keränen hakee tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten. Opinnäytetyön aiheena on "Kehittämislta: Tarinallinen leikki"

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää "tarinallinen leikki" yhdessä [redacted] kasvattajien kanssa sekä soveltaa sitä käytännössä ja innostaa sen käyttöön. "Tarinallisen leikin" tutkija on alustavasti rajannut seuraaviin aiheisiin: leikki 1-6-vuotiaana, luovat menetelmät varhaiskasvatuksessa, tarinallisuus, sadutus, lasten osallisuus ja innostava ohjaajuus.

Tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla päiväkodin henkilökuntaa.

Tutkijalle ei luovuteta salassa pidettäviä asiakirjoja ja tutkija on lain mukaan salassapitovelvollinen tutkimuksessa tietoon saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen sekä hänen tulee huolehtia siitä, että yksittäistä henkilöä tai perhettä ei tutkimuksessa voida yksilöidä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Mikäli tutkimus kohdistuu lapsiin, edellytetään huoltajien suostumista tutkimukseen osallistumiseen.

Päätös:

Päätän,

1) myöntää tutkimusluvan Tiina Keräsen opinnäytetyölle, jonka aiheena on "Kehittämislta: Tarinallinen leikki" ja

2) että tutkijan tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta sivistystoimeen pdf- muodossa osoitteeseen: kirjaamo(at)vantaa.fi

Täytäntöönpano: - Tiina Keränen

Tiedoksi:

Päivälys Vantaa 20.12.2013

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Virka-asema

Kehittämispäällikkö

Oikaisuvaatimusohjeet

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS 0 /2000 2 (3)

VD/6057/13.00.00/2013

20.12.2013

Sivistystoimi

Kehittämispäällikkö

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan opetuslautakunnalle, postiosoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava.

Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanotto-laitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 2.1.2014, klo 8.15-16.00

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa

Tiedoksianto asianosaiselle:

1. Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95 §)

Asianosainen: Tiina Keränen

Annettu postin kuljetettavaksi 20.12.2013

Annettu tiedoksi sähköisenä viestinä . . . 2013

Tiedoksiantaja:

2. Luovutettu asianosaiselle

Paikka:

Aika:

VANTAAN KAUPUNKI
VANDA STAD

VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS 0 /2000 3 (3)

VD/6057/13.00.00/2013

20.12.2013

Sivistystoimi
Kehittämispäällikkö

Asianosainen:

Vastaanottajan allekirjoitus

Tiedoksiantajan allekirjoitus

Päätöspöytäkirjan oikeaksi todistaminen

Allekirjoitetun ja edeltäkäs in ilmoitettuna aikana nähtävänä olleen päätöspöytäkirjan oikeaksi todistaa:

Päiväys Vantaa 20.12.2013

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Virka-asema Toimistosiihteeri

Liite 2 Opinnäytetyösopimus

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

1.1 Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot

Tiina Keränen

1.2 Työelämän yhteyshenkilö ja yhteystiedot

Päiväkodin johtaja:

Lastentarhanopettaja:

2. OPINNÄYTETYÖ

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus ja jos on osa laajempaa hanketta, yhteys sen tavoitteisiin.

- kehittää "tarinallinen leikki" kasvattajien käyttöön.
- kasvattajien tietoisuuden, ymmärryksen ja mielenkiinnon lisääminen "tarinallista leikkiä" kohtaan.
- madalltaa kynnyksiä "tarinallisen leikin" käyttöön. (innostaa ja antaa uusia näkökulmia aiheeseen.)

2.2 Opinnäytetyön toteutustapa

- toimintatutkimus

1. teorian hankkiminen
"tarinallisen leikin" kehittäminen
2. alkutervehdys
3. alkuhaastattelu
4. kehittämisilta *2
5. toiminta (leikin käyttö käytännössä,
havainnointi, purku)
6. Purku

2.3 Alustava aikataulu

- tutkimusluvan jälkeen toiminta alkaa

toiminta
ALKAA vk 2 tai vk 4

1. viikko alkutervehdys, haastattelu
kehittämisilta
2. viikko kehittämisilta
3. viikko toiminta
4. viikko purku

2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

- kasvattajat käyttävät "tarinalliseen leikkiin"
saamiaan ideoita arkipäivässään
- muut päiväkodit voivat hyödyntää ideoita

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

(Esim. tausta-aineistojen, tilojen ja materiaalien käyttö, avustaminen haastateltavien hankinnassa, osallistuminen opinnäytetyön ohjaamiseen, arviointiin jne.)

- o ohjaus ja tapaamiset
 - tukeminen
 - yhteistyö
 - kehittäminen

4. OPISKELIJAN VASTUUT

4.1 Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.

4.2 Opiskelijan muut vastuut

5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Vantaa 15.11.2013

Paikka ja päiväs

Osapuolten allekirjoitukset

[Empty signature box]

[Empty signature box]

TIINA KERÄNEN

Liite 3 Tiedote kasvattajille opinnäytetyöstä

Hei

Olen Tiina Keränen, 3.vuoden sosionomi opiskelija Tikkurilan Laurea Ammattikorkeakoulusta. Olen tekemässä opinnäytetyötä yhteistyössä päiväkotinne kanssa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää yhdessä teidän kanssa jokaiselle ryhmälle ”tarinallinen leikki”, jota voitte hyödyntää päiväkodissanne. Tavoitteena on, että kehitämme yhteistyössä leikin, jossa hyödynnetään tarinallisuutta, luovia menetelmiä, lasten osallisuutta ja innostavaa ohjaajuutta.

Aineistoa kerätään haastatellen ja havainnoiden. Nauhuria tullaan käyttämään haastatteluisissa.

Päiväkodin nimeä eikä kasvattajien tai lasten nimiä käytetä opinnäytetyössä. Suostumuslomakkeet, haastattelulomakkeet ja muut lomakkeet tai nauhurit, joita käytetään, käytetään vain ja ainoastaan tähän tutkimukseen ja ne tuhotaan tietoturvajätteenä opinnäytetyön valmistuttua. Tietoja ei anneta ulkopuolisille.

Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.

Aikataulu:

vk 4

Ma Alkuhaastattelu klo 12.00-16.00

Ti Alkuhaastattelu klo 8.00-16.00

Ke Kehittämisisilta klo 17.00-19.30 (Ruokailu klo 17-17.30)

vk 5

Ti Kehittämisisilta klo 17.00-19.30 (Ruokailu klo 17-17.30)

vk 6

Ti Toimintahetki noin klo 9.00, Toimintahetken purku noin klo 11.45-12.45

Ke Toimintahetki noin klo 9.00, Toimintahetken purku noin klo 11.45-12.45

To Toimintahetki noin klo 9.00, Toimintahetken purku noin klo 11.45-12.45

Pe Toimintahetki noin klo 9.00, Toimintahetken purku noin klo 11.45-12.45

vk 7

Ti Loppupurku edustuksellisen tiimin kanssa noin klo 11-13 välillä, kesto noin 1h

Ota yhteyttä minuun tai tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajiin, jos sinulle tulee jotain kysyttävää tutkimuksesta!

Yhteystiedot:

Tiina Keränen

tiina.keranen@laurea.fi

Opinnäytetyön ohjaajat:

Liite 4 Suostumuslomake kasvattajille opinnäytetyöhön osallistumisesta

Suostun osallistumaan Tiina Keräsen opinnäytetyöhön, aiheena Tarinallinen leikki.

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Liite 5 Suostumuslomake vanhemmille

Hei vanhemmat!

Olen Tiina Keränen, sosionomi opiskelija Tikkurilan Laureasta ja teen opinnäytetyötä päiväkodissanne yhteistyössä kasvattajien kanssa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää leikkiä yhdessä kasvattajien kanssa. Tarkoituksena on, että jokainen ryhmä kehittää itselleen leikin, jossa sovelletaan tarinallisuutta ja luovia menetelmiä. Leikin kehittämisessä otetaan huomioon lasten osallisuus sekä innostava ohjaajuus. Leikkiä kehitämme kasvattajien kanssa kehittämisilloissa viikoilla 4 ja 5.

Jokaisen ryhmän tarkoituksena on kokeilla kehittämäänsä leikkiä oman ryhmän lasten kanssa viikolla 6. Oma roolini tässä on vain havainnoida toimintaa. Toiminnan jälkeen haastattelen kasvattajia toiminnasta.

Kysyisin nyt siis Teiltä lupaa, voiko lapsenne osallistua tähän toimintahetkeen, jota havainnoin. Ilman lupaa lapsenne ei voi osallistua toimintaan!

Toimintahetkestä otetaan kuvia lapsen kuvausluvan ehdoilla päiväkodin omaan käyttöön. Kuvia ei käytetä opinnäytetyössä. Päiväkodin nimeä ja lasten nimiä ei käytetä opinnäytetyössä.

Toimin koko opinnäytetyöprosessin ajan sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaisesti.

RYHMÄ:

TOIMINTAHETKI TAPAHTUU:

Suostun, että lapseni osallistuu Tiina Keräsen opinnäytetyön toimintahetkeen, jonka oman ryhmän kasvattajat vetävät.

Lapsen nimi

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys

PALAUTA VIIMEISTÄÄN PE 24.1 OMAAN RYHMÄÄN!

Yst.terv.

Tiina Keränen
Sosionomi
Laurea Ammattikorkeakoulu
Tikkurila
tiina.keranen@laurea.fi

Liite 6 Opinnäytetyön aikataulu

vk 38

Hankeinfossa käyminen ja opinnäytetyön aiheen pohtimista.

vk 39

Yhteydenotto päiväkotiin ja keskustelu opinnäytetyön tekemisen mahdollisuudesta, aiheen ideointi sekä tapaamisen sopiminen.

vk 40

Tapaaminen päiväkodilla. Opinnäytetyön aiheesta ja tavoitteista keskustelua, aiheen rajaamista ja ideointia. Alustavan suunnitelman palauttaminen.

vk46

Tapaaminen koulun ohjaajaan kanssa. Alustavan suunnitelman hyväksyminen.

Tapaaminen päiväkodilla. Tavoitteiden tarkentamista, ideointia, opinnäytetyön aiheesta keskustelua ja aikatauluttamista. Opinnäytetyösuunnitelman tekoa ja teorian tutkimista.

vk 50

Suunnitelmaseminaari

vk 51

Tutkimuslupien vieminen Vantaan kaupungin Sivistystoimelle.

Vk 52

Tapaaminen päiväkodilla. Aikataulujen tarkentamista ja toiminnan selkeyttämistä. Kehittämisltojen sisällön tarkentamista.

vk 2

Tutkimusluvan saaminen

Tapaaminen päiväkodilla. Viimeistelyä ja kehittämisltojen hiomista.

vk 4

Alkutervehdys ja alkuhaastatteluja päiväkodilla.

Ensimmäinen kehittämisilta päiväkodilla.

vk 5

Puhelu päiväkodin johtajan kanssa. Kävimme läpi hieman tulevaa kehittämisiltaa ja keskustelimme johtajan toiveista sitä kohtaan. Toiveena oli lisätä kasvattajille kokemuksellisuutta tarinallisen leikin mahdollisuuksista harjoitteiden kautta.

Toinen kehittämisilta päiväkodilla.

vk 6

Toimintahetket ryhmien kanssa ja niiden purku.

Keskustelin lyhyesti päiväkodin johtajan kanssa toimintahetkistä ja kehitetyistä tarinallisista leikeistä. Keskustelimme myös tulevasta loppupurusta.

Koulun opinnäytetyön ohjaajaan tapaamien koululla. Keskustelua opinnäytetyöstä.

vk 7

Loppupurku edustuksellisen tiimin kanssa.

vk 9

Ilmoitus opinnäytetyön jättämisestä.

vk 10

Seminaariversion jättö

vk11

Arvioiva seminaari

vk 13

Lopullisen työn jättö

vk 17

Valmistuminen